

List izdaja republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti SRS – Izhaja štirinajstdnevno med šolskim letom – Ureja uredniški odbor, odgovorna urednica Neža Maurer. Naslov uredništva: Ljubljana, Poljanska 6/I, telefon 315-585 Ljubljana, Naslov uprave: Nazorjeva 1/I, telefon 22-284 – Poštni predal 355-VII.
Letna naročnina: 20 din za posameznike, za šole in druge ustanove 40 din – Št. tek. računa: 501-8-26/1.
Tiska ČZP Ljudska pravica

LJUBLJANA, 19. FEBRUARJA 1971

LETO XXII — ŠT. 4

PROSVETNI DELAVEC

LIST DELAVCEV V VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNIH ZAVODIH

Kakšen bo dohodek šol?

Pred pomembno sejo skupščine republiške izobraževalne skupnosti

V četrtek, 25. februarja se bo v Ljubljani sestala skupščina republiške izobraževalne skupnosti. Na svoji 14. redni seji bo sprejela finančni načrt skupščine za leto 1971. leto in merila za razdeljevanje sredstev v tem letu.

Če bi bili nekoliko ironični, bi lahko rekli, da je še sreča, da je to 14. seja skupščine, ne pa ena manj. Kajti že sama obravnavana snov bo tako nehvaležna, da bi bila še zunanja oznaka seje s številko 13, v resnici odveč. Prisiljena bo sprejemati finančni načrt, ki ni po njeni volji in ki ne bo mogel v letošnjem letu zagotoviti vzgojnoizobraževalnemu področju tistega razvoja, ki bi ga spričo spodbudnih let 1968, 1969 in 1970 upravičeno lahko pričakovali, če ne bi prišli vmes družbenoekonomski stabilizacijski ukrepi. Tako je namesto obljubljenega za šolstvo najbolj

šega leta prišlo leto, ko bomo lahko veselili, če bo uspelo ohraniti vsaj doseženi standard. In v tem upanju bomo čakali naslednje, 1972. leto, ki naj bi bilo menda že ugodnejše od letošnjega.

Republiška izobraževalna skupnost bo letos razpolagala z nekaj manj kot s 730 milijoni dinarjev. V primerjavi z njenimi lanskimi finančnimi sredstvi, ko je imela nekaj nad 630 milijonov dinarjev dohodka, je njen letošnji dohodek sicer precej večji. Vendar je to povečanje le navidezno, se pravi statistično. Kajti obveznost pri kritju osebnih dohodkov na osnovi sprejete družbenega dogovora, zaradi podražitve materiala povečani materialni stroški in številne druge obveznosti so tolikšne, da ta vsota zadošča komaj za financiranje sedanjega obsega vzgojnoizobraževalne dejavnosti. Kaj to v šolstvu po-

meni, ve vsakdo, ki se s šolstvom ukvarja; ve, da novi oddelki v vrtcu in srednjih šolah niso isto kot na primer, razširjena dejavnost v športnem klubu. Vendar pa moramo ob tem tudi povedati, da je pa ta vsota obenem tudi največ, kar se je letos za šolstvo sploh dalo doseči. Tisto, kar je slovenska skupščina namenila kod dohodek republiške izobraževalne skupnosti, je statistično za petino več kot lani. In zato je slovenska skupščina takrat, ko je to sklepala, posredno obenem želela, naj bi vsaj tak odnos do vzgoje in izobraževanja pokazale tudi občinske skupščine, ko bodo določale sredstva temeljnemu izobraževalnim skupnostim.

Četrtekova seja skupščine republiške izobraževalne skupnosti bo v teh okoliščinah pokazala ne samo to, kaj bo republiška izobraževalna skupnost financirala in česa ne bo mogla, temveč bo v dobršni meri pokazala tudi celotno finančno situacijo vzgojnoizobraževalnega področja v Sloveniji v letošnjem koledarskem letu.

To, kaj se bo v slovenskem šolstvu letos dogajalo, deloma lahko sklepamo že iz priprav za sejo skupščine RIS, se pravi iz gradiva za sejo skupščine in iz razprav na sejah izvršnega odbora skupščine.

Ena od opredelitev, ki je predlagana, je, da v sredstvih, ki komaj zadoščajo za financiranje sedanjega obsega vzgojnoizobraževalne dejavnosti, ne planirajo sredstev za razširjeno dejavnost – in sicer zaradi tega ne, ker ni mogoče pristajati na to, da bi se dejavnost širila na račun že doseženega šolskega standarda.

Druga pomembna opredelitev je, naj bi se dohodek prosvetnih delavcev povečal za toliko, da bi se v smislu že pred leti sprejetega družbenega dogovora tudi letos približno uskladil z dohodkom delavcev z enako izobrazbo na drugih področjih. To pomeni, naj bi se po prečni dohodek v prosveti letos zvečal vsaj za 18 odstotkov.

Ker v celotni vsoti, namenjeni vzgojnoizobraževalnemu (Nadaljevanje na 2. strani)

Odgovornost

Občutek odgovornosti se začne v otroku razvijati že pri igri. Vzajamo ga v odnosu do igrač in v odnosu do tovarišev.

Tudi pri igri ne sme biti vse dovoljeno. Tovarišev se ne sme poškodovati ne telesno ne duševno. Ne sme se uničevati igrač.

Vzporedno z otrokovim telesnim razvojem gojimo v njem tudi občutek odgovornosti. Otrok mora sprejeti nase posledice svojih dejanj – kot pri igri tako kasneje pri svojih šolskih dolžnostih. Kakršen je občutek odgovornosti, takšni so dosežki pri delu.

Odgovornost pomeni odnos do sočloveka, odnos do dela, do danih obljub. Otroški odnos do drugih otrok se bo z leti razvil v pravičen odnos do sočloveka, do družine, do starih ljudi, do službenih tovarišev, do družbe sploh.

Odgovornost do igrač bo rodila pravičen odnos do skupne lastnine. Odgovornost do šolskih dolžnosti se bo razvila v pravo odgovornost za delo v službi.

Ustaviti se moramo že ob majhnih spodrslijah. Otroka spomnimo na to, kolikokrat je jokal, ker njegov tovariš ni držal besede, ker ni izpolnil svojih dolžnosti.

Literatura nam bo pomagala pri vzgoji čuta odgovornosti – še bolj pa življenje samo, ki prinaša s seboj dosti preizkušenj.

Od vseh vprašanj v zvezi z občutkom odgovornosti pa je danes mladim ljudem najtežje pojasniti to, zakaj je odgovornost prišla na raven „stare navade“. Vsi smo odgovorni za vse. Za kaj pa je odgovoren slednji posameznik – tega ne sprašujemo.

In potihem nam je prav tako. Tudi meni. Tudi jaz sem posameznik.

Znani so cilji, neznanka je denar

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti o osnutku razvojnega načrta in pripravah na kongres Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije

— Od januarja do novembra obravnavamo šolstvo kot zelo pomemben del družbene dejavnosti, pomembno naložbo v gospodarstvo, decembra pa se situacija bistveno spremeni: šolstvo postane del družbenega zla, ki požira denar.

To definicijo, povedano na plenarni seji republiškega odbora

Sindikata delavcev družbenih dejavnosti (letošnjega 4. februarja), bi nedvomno podpisali vsi, ki leto za letom razpravljajo ali pa samo poslušajo razprave na temo: Kako bo s šolstvom v prihodnjem koledarskem letu? Ni pomembno, v katerem. Zanimivo je predvsem to, da je konec vsako leto približno isti: ti-

sto, kar naj bi šolstvu dali, je vedno veliko večje od tistega, kar mu dajo.

In tako kot vsak načrt govori tudi osnutek načrta o dolgoročnem in srednjeročnem razvoju Slovenije o tem, kar naj bi bilo – na vseh področjih družbenih dejavnosti in posebej seveda – na področju vzgoje in izobraževanja. O tem so govorili med drugim tudi na plenarni

(Nadaljevanje na 3. strani)

Na podlagi 23. člena statuta Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije in v zvezi z 32. členom statuta Zveze sindikatov Slovenije je republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije na XII. plenarni seji dne 4. februarja 1971 sprejel tale

Odlok

o sklicu kongresa

Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije

1. člen

Kongres Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije (v nadaljnjem besedilu: kongres) bo 5. oktobra 1971 v Ljubljani.

2. člen

Republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije bo predložil kongresu:

- analizo o položaju družbenih dejavnosti na Slovenskem;
- poročilo o organizaciji, delu in finančnem poslovanju Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije;
- osnutek sklepov kongresa o nalogah Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije za naslednjo štiriletno dobo;
- osnutek statutarnega odloka o organizaciji in delu ali osnutek statuta Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije;
- predlog za člane novega republiškega in nadzornega odbora ter za delegacijo Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije za zvezni kongres in zvezno vodstvo.

Osnutke navedenih dokumentov je treba pred kongresom poslati osnovnim organizacijam sindikata in občinskim ter medobčinskim vodstvom, da bi lahko sporočili svoje mnenje oziroma dopolnilne ali spreminjalne predloge.

3. člen

Delegata za kongres izvolijo občinske volilne konference. Občinsko volilno konferenco sestavljajo elektorji, ki jih izvolijo v osnovnih organizacijah Sindikata delavcev družbenih dejavnosti na območju občine. Ključ za izvolitev elektorjev določi pristojni občinski oziroma medobčinski odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, če tega ni pa pristojni občinski svet Zveze sindikatov Slovenije, vendar tako, da vsaka osnovna organizacija izvoli vsaj enega in da ima vsaka občinska volilna konferenca najmanj 50 elektorjev. Člani občinskega oziroma medobčinskega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije imajo volilno pravico na volilni konferenci v občini, v kateri delajo. Na vsakih začetih 300 članov sindikata se izvoli 1 delegat za kongres.

Postopek kandidiranja in volitev vodi delovno predsedstvo, ki ga izvoli občinska volilna konferenca. Kandidate za delegata kongresa lahko predlaga vsak član volilne konference iz drugega odstavka tega člena. Predlog kandidature velja, če kandidat izjavi, da z njim soglaša.

Volitve delegatov za kongres se opravijo s tajnim glasovanjem. Izvoljeni so kandidati, ki so po vrstnem redu dobili največ glasov, če to število glasov znaša nad polovico vseh članov volilne konference.

Če je na način iz prejšnjega odstavka tega člena izvoljenih manj delegatov za kongres kot bi jih bilo treba izvoliti, se volilni postopek za manjkajoče število delegatov ponovi.

4. člen

Člani republiškega in nadzornega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije in člani pododborov republiškega odbora imajo status delegata za kongres, ne smejo pa glasovati o poročilu o delu republiškega odbora, o finančnem poslovanju in o razrešnici.

5. člen

Vsak delegat za kongres iz 3. in 4. člena tega odloka dobi poverilnico, ki jo izda delovno predsedstvo občinske volilne konference, za delegate iz 4. člena tega odloka pa predsednik in tajnik republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije.

Obrazec za poverilnico založi republiški odbor Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije.

6. člen

Predlog kandidatov za člane novega republiškega odbora in njegovih organov ter predlog kandidatov za delegacijo Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije na III. kongresu Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Jugoslavije pripravi organizacijsko kadrovska komisija republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije potem, ko dobi mnenje občinskih in medobčinskih odborov tega sindikata.

7. člen

Ta odlok velja takoj.

Tajnik RO:
Slavko GRČAR

Predsednik RO:
Vinko KASTELIC

Jugoslovanski simpozij o aktualnosti misli Hegla, Marxa, Engelsa in Lenina

(Ljubljana od 15. do 17. februarja 1971)

V veliki dvorani Mestne skupščine je bil simpozij o aktualnosti misli nemških filozofov Hegla, Marxa, Engelsa in Lenina. Organizacijo je prevzel odbor za proslavo 100-letnice Leninega rojstva (1870 – 1924), dvestoletnice Heglovega rojstva (1770 – 1831) in sto-petdesetletnice rojstva Engelsa (1820 – 1895), utemeljitelja znanstvenega socializma.

Predsednik organizacijskega odbora prof. Boris Zihlerl je orisal pomen predhodnikov socialistične misli in opozoril na medsebojno povezanost Hegla in Marxa.

Delo simpozija je obsegalo prvi dan filozofsko in ekonomsko problematiko, drugi dan sociološko, politološko in zgodovinsko, zadnji dan pa je bila splošna razprava o vseh vprašanjih.

Naprosili smo prof. Borisa Zihlerla, naj nam odgovori na naslednja vprašanja:

VPRAŠANJE: Simpozij za jema široko problematiko od filozofske, ekonomske, sociološke, politološke, zgodovinske in druge. V kateri od teh pomenja marksizem najpomembnejšo sestavino bodisi kot metoda bodisi kot celota in v kateri manj?

ODGOVOR: Sociološka, ekonomska, politološka in zgodovinska problematika je precej enako pomembna za razumevanje današnjega časa. Gre namreč za vprašanje, kako se približati posamezni plati edinstvenega družbenega procesa, kako se posamezne lotevamo, s katerimi vidiki gledamo ta proces in v kakšnem obsegu ga zajamemo. Razumljivo pa je, da predstavlja na primer ekonomski proces kot področje družbenega življenja materialno bazo družbe, drugo pa je filozofsko posploševanje vseh teh procesov, ki so v življenju vedno medsebojno povezani.

VPRAŠANJE: Katere so po vašem mnenju faze razvoja

marksizma v svetu in pri nas po letu 1945?

ODGOVOR: Razdobje po letu 1945 predstavlja že samo novo fazo marksizma, kolikor je bila človeška misel postavljena pred novo vrsto problemov, kot so: nastanek socialističnih dežel in v zvezi s tem protislovja v razmerju do ostalega sveta, konflikti, posledice, osvoboditev nekaterih kolonij. Pojavi se tretji svet, pojavijo se problemi nerazvitih in njihove težje, njihove posebne razvojne poti. Te potekajo v drugačnih okoliščinah in ob drugih težnjah kot med obema vojnima, postavlja se problem socializma. Problem socializma je postal za nerazvite dežele problem njihove perspektive. Dobo po letu 1945 označuje tudi velika znanstvena in tehnološka revolucija, pojavlja se problematika novega mesta človeka v družbi, v proizvodnem procesu, v razmerju umskega in ročnega dela. To je postavljalo nove naloge in zahtevalo ustvarjalni pristop. Med našimi marksisti obstajajo razna mnenja o tem, da je v začetku prevladoval dogmatični marksizem. S tem pa bi se težko strinjali, saj je bila sama osvobodilna vojna in revolucija ustvarjalni samostojni pristop k specifični problematiki, zato bi težko govorili o dogmatizmu v prvih povojnih letih. Druga stran pa je ta, da poskušajo danes razvodeniti marksizem z modnimi tokovi, ki pa nimajo ničesar skupnega z našimi intencijami. Z vidika teh poizkusov pa bi verjetno ta faza predstavljala dogmatizem.

VPRAŠANJE: V čem vidite sinhronost ideologije z njeno podmeno marksizmom v našem družbenem življenju?

ODGOVOR: Kaj pomeni pojem ideologija? O tem so različna mnenja. Če pa vzamemo ideologijo kot celoto nazorov in ko govorimo o ideologiji socializma, potem je nemogoče postavljati marksistično miselnost proti ideji graditve socializma. Socializem se je razvil iz dognanj utemeljiteljev socialistične misli. Moderni znanstveni socializem skuša graditi na dognanjih in pozitivnem družboslovju, le-to je pa danes nerazdružljivo povezano z marksizmom in Marxovim imenom. Praksa prav gotovo neprestano korigira naše teoretične postavke, jih izpopolnjuje, razvija, ne moremo pa govoriti, da bi bila povsem skladna s teoretičnimi predpostavkami. Praksa socialistične graditve v socialističnih deželah in posebno pri nas je izredno pomembna za preverjanje resničnosti marksistične misli. In v tem smislu lahko govorimo o dialektičnem nasprotju med teorijo in prakso, kar nujno predstavlja in vodi k enotnosti v nasprotju.

IGOR PLEŠKO

Ali plove tehnični pouk v kupljeni ladjici?

Ste že slišali za lepo, pobarvano ladjico, kupljeno v trgovini? Pa še draga ni bila! Skrbna mama jo je kupila svoji hčerki, da bi ji rešila oceno iz tehničnega pouka. Potem je bila hčerka pohvaljena – ladjica pa razstavljena ob koncu šolskega leta kot eden izmed najboljših otroških izdelkov.

Tudi ptičnica, ki jo je v iste namene izdelal mizar, je doživela enako usodo.

Kam in kako plove naš tehnični pouk?

Pogovarjala sem se o tem z mnogimi pedagogi, s starši, pa še otroke sem vprašala za mnenje. Ugotovitve so zanimive.

Vsi pedagogi se strinjajo, da je učni načrt za tehnični pouk neprimeren. Razpored učne snovi ni sistematično urejen, ne upošteva zmogljivosti otrok – velikokrat pa je tudi neživljenjski. Ker tehnične ure ne gradijo načrtno svoje snovi – „plavajo“ izdelki tako rekoč vsak zase, brez povezave in brez smotra, do katerega naj bi pripeljali svoje mlade mojstre. Eden izmed vzrokov za neuspeh je tudi dokajšnje pomanjkanje strokovnih kadrov. Opremljenost šol oziroma delavnic je pogosto pomanjkljiva. Nakupovanje potrebnega materiala je zgrešeno – saj od učencev zahtevajo, da prinašajo sami v šolo vse potrebno. To je dražje – pa še material čisto ne ustreza.

Povezava med tehničnim in likovnim poukom je šibka – tako tehnični pouk ne izrablja znanja, ki si ga otroci ne pridobijo pri likovni vzgoji in izdelki so pogosto – kičasti. Ocenjevanje je pri tehničnem pouku ena izmed največjih težav: ne ocenjujejo samo učenčevega dela ter domiselnosti – pač pa tudi material (iz boljšega je lažje narediti dober izdelek) in potem še delo domačih ali celo kakšnega obrtnika, ki je pomagal narediti zaželeno. Teorija in praksa sta si pri tem predmetu v večjem razkoraku kot pri katerikoli drugem. Tehnični izdelki bi morali nastajati na osnovi otrokovega teoretičnega znanja, rasli naj bi iz otrokovih sposobnosti in jih tako razvijali, navajali naj bi otroke na drobnost, praktična dela, ki jih bodo morali opravljati vse življenje,

pa kjerkoli in kakorkoli bodo že živeli.

V resnici pa je učni načrt pozabil na to, da se je nujno treba držati, postopnosti, prehajanja od lažjega k težjemu. Spoznavanje uporabnih materialov naj bi bilo povezano s spoznavanjem življenjskih potreb in vrednotenjem poklicev. Tehnični pouk naj bi pravzaprav vzgajal otroke k samostojnosti pri domačih opravilih ter jih naučil ceniti delo.

V nižjih razredih bi lahko začeli z ročnimi spretnostmi. Pri tem bi lahko uporabili poljske in gozdne sadeže za obdelavo, za vzgajanje iznajdlivosti in estetskega čuta. Odpadle bi mnoge tožbe – pa tudi dejanjske krivice, ko si novejši in premožnejši šole lahko s sodobnimi stroji in orodjem privoščijo mnogo več kot revne in stare.

Četrti razred ima skupno 40 ur tehničnega pouka. Učijo se rezljanja ter risanja tehničnih skic. Vsaj 10 ur bi lahko posvetili šivanju gumbov in pa krpanju. Ko bo otrok prvič šel na samostojno pot, si ne bo znal priti gumba in lepo zašiti luknje v nogavici ali na laktu. Za tehnično risanje pa ga vsakdanje življenje ne bo vprašalo.

Peti razred ima mnogo teoretičnega znanja, ki ga otroci le redko dojemajo; šesti razred ima praktično delo – a ne povezano s teorijo, ki so si jo učenci pridobili prejšnje leto.

In navsezadnje – zakaj ne bi upoštevali v teh letih, ko se otroci razvijajo v fante in dekleta, njihove različne interese? Deklica bo tonila v projekcijah, tlorisih in narisih, ne bo se pa naučila kvačkanka, pletenja in vezenja. Pa bi tako rada zase naredila kaj levega. V sedmem, sedmem in osmem razredu bodo dekleta od silnega načrtovanja električnih strojev in skiciranja modelov ter shematskih preizkusov pozabila, da obstajajo čudoviti narodni motivi, ki jih lahko z znanjem in potrpljenjem prenesemo na platno. Ne bodo si znale splesti ljubke smučarske kape ali rokavic.

Tudi ugotovitve staršev glede tehničnega pouka niso razveseljive. Ta predmet, ki naj bi bil veselje otrok – je navadno glavobol staršev. Zakaj? Prvo je

načrt, ki predvideva neprimerno izdelke. Drugo je zahtevnost učitelja, ki je tako pogosto (morda zavoljo tega, da bi do kazal enakovrednost predmetu prevelika. Da bi otroku rešil uspeh in popravil oceno, starši nazadnje kupijo izdelek v trgovini. Od tega ima korist edino trgovina – drug pa nič. Otrok se nauči golufanja. Staršem pa je hudo, ker tehnični pouk ne vpraša za njihovo dejavno zmogljivost.

Veliko učencev občuti tehnični pouk kot predmet, ki mu niso in mu ne bodo kos. Zato že vnaprej zatrtja volja in ubiti veselje. Ne vidijo smotra, ker tako in tako vedo, da ne bodo prišli do njega.

Da ne bo samo kritika obstoječega stanja, naj nastejem nekaj predlogov, ki so prav tako nastali v pogovoru s prosvetnimi delavci, starši in otroki.

– Uskladiti je treba teoretični in praktični del tehničnega pouka ter ga prilagoditi materialni stopnji otrok.

– Zasedba učnih mest naj bo strokovna.

– Zaradi kvalitetnejše izdelave ter boljših ustvarjalnih pogojev naj bo večja povezava med tehničnim in likovnim poukom.

– Preden šole zahtevajo izdelke, morajo nuditi vsaj najpotrebnejše delovne pogoje: delavnice, orodje.

– Potrebni material naj šole nabavijo skupno, pravočasno in enotno za vse učence.

– Učenci naj izdelke delajo sami – po možnosti v šoli.

– Starim šolam bi bilo treba nuditi vso potrebno opremo – saj velja tudi zanje isti učni načrt kot za nove.

– Vsaj do neke mere bi bilo treba upoštevati različne interese in nagnjenja fantov in deklet.

– Ocena tega predmeta naj bi bila opisna – ker edino tako je lahko objektivna in popolna.

Naj zaplove naša ročno izdelana ladjica v prave vode in naj jo naša skrb vama vodi do cilja, ki je sredi vsakdanjega, resničnega življenja.

TEA DOMINKO

Kakšen bo dohodek šol?

(Nadaljevanje s 1. strani)

področju, pretežni del sredstev namenjen osebnim dohodkom, je seveda razumljivo, da predlagana opredelitev o višini osebnega dohodka izredno vpliva na celotno financiranje preostalih stroškov. Materialni izdatki naj bi se povečali le za 15 odstotkov, denarja za investicije bo skrajno malo itd.

Pomembna, čeprav navidez morda nekoliko manj, je misel, naj bi iz mase za osebne dohodke pedagoških delavcev izdvojili 3 odstotke sredstev in jih rezervirali za nagrajevanje izrednih uspehov na podlagi posebnih kriterijev; namenjena naj bi bila zlasti tistim zavodom, ki dosegajo nadpovprečne učne vzgojne rezultate. Ta misel je zapisna v predlogu o enotnih osnovah meril za financiranje dejavnosti vzgojnih in izobraževalnih zavodov, torej v aktu, ki naj bi ga kot izhodišče upoštevale vse izobraževalne skupnosti v Sloveniji. Predlog sicer ni nov, je pa zelo pomemben, ker organi skupščine republiške izobraževalne skupnosti menijo, da je potrebno vprašanje kvalitete pouka po več letih omahovanja naposled postaviti odločneje in to izraziti tudi pri dohodku šole. Praktično bi ta predlog torej pomenil, naj bi se sredstva za dohodek šolam letos nasploh ne zvečala za celih 18 odstotkov, ampak za 3 odstotke manj, se pravi za 15 odstotkov. Sredstva za kvaliteto pa naj bi dobili predvsem zavodi, ki dosegajo boljše učnovzgojne rezultate. Po mnenju izvršnega odbora RIS, naj bi tako usmerjeno na-

grajevanje vplivalo na to, da bi se zmanjševal osip in da bi šole bolj uvajale sodobnejše metode pouka. Misel je v mnogih ozirih zelo zanimiva in lahko zato pričakujemo, da najbrž ne bo šla mimo skupščine republiške izobraževalne skupnosti brez besed.

Še bolj aktualno vprašanje, ki bo tudi prisotno v aktih, o katerih bo sklepala skupščina republiške izobraževalne skupnosti, bo predlog o sredstvih republiške izobraževalne skupnosti za dopolnilno financiranje temeljnih izobraževalnih skupnosti. V sedanjem predlogu izvršnega odbora spriču pomanjkanja sredstev niso predvidena sredstva za sofinanciranje tako imenovanega B programa, to je tiste vzgojnoizobraževalne dejavnosti, ki po zakonih ni obvezna (vrtci, male šole, glasbene šole itd.). Lani je republiška izobraževalna skupnost sofinancirala toliko kolikor znaša 7 odstotkov sredstev za osebne dohodke in materialne izdatke. Danes pa izvršni odbor znova proučuje to vprašanje in išče možnost, da bi iz sredstev RIS dali dopolnjevanim TIS za te namene vsaj 5 odstotkov (drugače bi tudi v manj razvitih občinah padel B program v celoti na občinska bremena).

Že samo vprašanja, ki so tu nakazana, opravičujejo domneve, da ne bo naloga petkove skupščine republiške izobraževalne skupnosti nič kaj lahka in nič kaj hvaležna. Vemo pa, da so razen teh še številni drugi problemi – nekateri nemara še bolj aktualni od omenjenih.

J. S.

POGLED SKOZI ŠOLSKO OKNO

Balada o učiteljici in Rdeči kapici

Ime ji je bilo Sonja. Njenega priimka skorajda niso poznali, ker ga nikoli niso rabili. Učiteljcem, učencem in staršem je dolga leta povsem zadoščala Sonja. Vse njene kolegice so dosledno ogovarjali s priimki: Hribarjeva, Veselova ... njo pa preprosto in nespremenljivo – Sonja.

Včasih se je spraševala o razlogu za to posebnost. Je to izraz nespoštljivega odnosa na meji poniževanja? Mogla bi biti tudi metafora za popularnost, za notranjo bližino in najljubeznivejšo domačnost ... Ne, danes, ko je telesna lepota na vrhu lestvice vseh vrlin, ta različica odpade, saj je vse prej ko lepa in ... zgornjo ustnico ji obrobajo zelo vidne, temne in neodstranljive brčice – njena stara bolečina.

Še vedno se spominja groze, ki jo je obšla tisti dan, ko je odkrila prvi pojav tega „okraska“ na svojem obrazu. Spominja se, da so jo

razposajene sošolke dan na dan pitale z vzdevkom SONJA-BRKONJA!

Nihče ne ve, koliko je zaradi tega skrivaj prejkala. Z leti in ljubeznijo do otrok je premagala svoj kompleks. Prekrila ga je izredna uspešnost v poklicu. (Slovela je kot nedosegljiva elementarka). Toda vsako jesen, ko je sprejemala novince, je prve dni trpela, dokler se radovedne oči niso napasle na njenih brčicah. Medtem pa so ji oči iskale med obrazi, da bi okrile še nerazodeto bolečino, podobno svoji. Da bi neboljenemu bitju ponudila roko, obe roki.

Po ustaljeni navadi je učiteljica želela, da se novinki drug drugemu predstavijo pred tablo. Videti je bilo, da jim je ta mala ceremonija kar všeč. Tudi debelušna Nuška se je veselila svoje predstavitve, ko je videla sošolce, kako so, podobni siničkam, lahkotno priletavali gostoleč svoja imena.

Toda ... ko se je približala tja in ugledala množico porednih oči, ni mogla odpreti ust. Kri ji je mahoma zalila debela lica, slonaste noge s ploskimi stopali so se ji zatresle in ji pretile, da bodo zdaj zdaj odpovedale. V očeh sošolcev se je nekaj zablistalo. Kakor za gorami, preden se razdvija nevihta. – Napela je vse moči in izdala: Nuška ... Za priimek ji je zmanjkalo zraka. Namesto nje je porednež iz klopi zatulil: DEBELUŠKA!

Ves razred je bušil v smeh in se krohotal, da so se tresle šipe. Učiteljica je naglo ukrotila razbrzdance in stopila k Nuški, ki je stala tam ko zbegana ptica, ki jo je zaneslo v sobo. Po licih so se ji udrlje solze, z njimi pa je oteklo njeno veselje do šole.

Učiteljica je z dvignjenim prstom zapretila otročajem: „Nikoli več!“ V sebi pa je živo čutila, da bo ta „nikoli več“ veljal samo v

razredu. Nemočno je strmel na nepremagljivo okrutnost otrok. Pred očmi sta ji plesali dve grdi spaki: SONJA-BRKONJA in NUŠKA-DEBELUŠKA ...

Za pustni torek je šola priredila otroško maskarado. Vsi so teden prej govorili samo o maskah in kostumih.

Tudi Nuška si je izsanjala svojo masko – Rdečo kapico. Svoje srčno željo je zaupala samo materi, pa še ta jo je odvrčala od nje, češ, naj se raje obleče v kuharja z veliko belo kapo. A Nuška je bil preveč zaljubljen v Rdečo kapico, da bi se mogla ogreti za debelo kuharja. In je zmagala. Mati ji je kupila opremo od kapice do košarice.

Toda ... komaj se je dobro pokazala v maskaradni dvorani, že završalo med množico šolarjev. Nekdo je zavpil: Pogledjte DEBELUŠKO! Te Rdeče kapice bi se sam volk ustrašil ...

Vsa dvorana je bušila v krohotal in začela skandirati: debe-luš-ka! debe-luš-ka!

Nuška se je zdelo, da se spreminja v kamen. Nato pa je od nekoder planilo vanjo toliko moči, da je zbežala iz dvorane. Hlipaje je bila dila proti domu. – Sonja jo je najprej iskala po šoli misleč, da se je skrila. Tačas se je Nuška znašla na cestnem križišču. Sonja, ki je prihitela na cesto, je od daleč videla nesrečo, spremljano s tuljenjem trobelj in cvilenjem zavor.

Rdečo kapico so potegnili mrtvo izpod koles. Na poti proti domu jo je Sonja držala v naročju, pred očmi pa sta ji plesali dve grdi spaki: SONJA-BRKONJA in NUŠKA-DEBELUŠKA ...

JANEZ LAMPIC

Znani so cilji, neznanka je denar

(Nadaljevanje s 1. strani)

seji republiškega odbora Sindikata delavcev družbenih dejavnosti. Temelj za razpravo sta bila Osnutek izhodišč za resolucijo o dolgoročnem ekonomsko-političnem razvoju Slovenije in povzetek gradiva Osnovni cilji in predpostavke družbenega plana razvoja SR Slovenije v letih 1971 - 1975.

Člani pododbora za šolstvo so ocenili, da so naloge s področja šolstva, postavljene v dolgoročnem programu, sprejemljive, žal pa v programu ni zapisano, kako bomo postavljene cilje v petnajstih letih tudi dosegli.

Pojasnijo zahtevata predvsem dve nalogi. V programu je navedeno, da je treba mladini zagotoviti višjo raven splošne osnovne izobrazbe... Tako oblikovano misel pa bi si lahko razlagali, kot da je treba zahtevnost sedanjega osnovnošolskega programa povečati - glede izobrazbene ravni. Praksa pa je že zdavnaj dokazala, da je sedanji načrt za osnovne šole prezahteven, da je v njem marsikaj odveč - glede na to, kar učenci v resnici potrebujejo za nadaljnjo izobrazbo.

V omenjenem besedilu je zapisana tudi dolgoletna želja, naj bi v prihodnjih letih zmanjšali osip v osnovni šoli. Tej zahtevi pa nedvomno nasprotuje prejšnja - o povečani zahtevnosti sedanjega učnega programa. Ustreznejša zahteva: - Mladini je treba zagotoviti kakovostno splošno izobrazbo - tako ki bo bolj v skladu s potrebami izobraževanja kot pa je sedanja. V programu dolgoročnega načrta razvoja so pogojevali tudi usmeritev - da je treba posebej no v manj razvitih območjih Slovenije zagotoviti ustrezne materialne in kadrovske pogoje za razvoj šolstva. Pomembno pa je, da predvideva osnutek načrta začetek osnovnošolskega pouka s šestim letom in obvezno pripravljeno dobo (tj. male šole).

V gimnazije in srednje šole naj bi zajeli okrog 70 % mladine od 15 do 9 let. V redu pa je misel, da je treba vsem, ki končajo obvezno šolanje in ne nadaljujejo šolanja, omogočiti, da bodo obiskovali dveletno poklicno šolo, ustrezno njihovim zmožnostim in zanimanju.

„VISOKOLETEČE“ MISLI O VIŠJEM IN VISOKEM ŠOLSTVU

Kar zadeva višje in visoko šolstvo, pravijo, da obljublja program preveč. Po tem pro-

PREŠERNOV DAN V DOMU TEHNIŠKIH ŠOL

Na letošnji kulturni praznik - Prešernov dan so pozdravili gojenci in gojenke tehničnih šol v Ljubljani na slovesnosti akademije dr. Bratka Krefta. Mladi so z zanimanjem prisluhnili tehtnim besedam znanega prešernoslovca, slovesnost pa je sklenil nastop 30-članskega pevskega zbora.

PREDAVANJA ZA IZREDNE ŠTUDENTE

Na območju organizacijske enote zavoda za šolstvo v Murski Soboti so skupaj z mariborsko pedagoško akademijo organizirali ponovno predavanja za izredne študente. Ti bodo lahko opravili v Murski Soboti izpite iz predmetov, ki so jih poslušali. Letos bodo opravili lahko kar osem izpitov. To je še posebej ugodno za učitelje razrednega pouka, ker jim ni treba k izpitu v Maribor, pa tudi delo v šolah bo lažje potekalo.

T. K.

gramu naj bi višje in visoke šole (čež kakih petnajst let) obiskovalo kar 20 % mladine med devetnajstim in štirindvajsetim letom. Ta številka pa je v primerjavi s sedanjo - ko obiskuje te šole le 9,6 % mladine - prav gotovo preveč optimistična. Po programu bi morali torej v petnajstih letih število študentov podvojiti, zmogljivosti višješolskih in visokošolskih ustanov - ter število predavateljev pa trikrat povečati.

Ali bomo imeli za vse to denar, in ne nazadnje - kako bo s predavatelji? Spomnimo naj na lanske letošnje rezultate sistemizacije delovnih mest na višjih in visokih šolah, za katero je dala republiška izobraževalna skupnost lepe denarje. Sistemizacija pa je menda uspela le delno zato, ker na razpisana delovna mesta v višjih in visokih šolah ni bilo odziva.

O kadrovskih problemih teh šol je bilo že precej razprav, ki so privedle do sklepa, namreč da kadrovskega problema ni mogoče rešiti na hitro, če smo ga dvajset let zanemarjali. Pa tudi: kako je z ljudmi, ki bi lahko danes predavali na višjih in visokih šolah? Mnogi odhajajo v tujino, za dobre strokovnjake pa se tudi vse bolj zanima gospodarstvo. V mnogih gospodarskih organizacijah pa jim prav gotovo lahko ponudijo neprimerno boljše pogoje kot v šolah. Po vsem tem sodeč je upravičen dvom v to, če bomo čez petnajst let res potrebovali število predavateljev in bistveno zvečali število diplomantov na višjih in visokih šolah. Upanje na bolje bi bila lahko le druga možnost - to je, da bi „prijeli“ več diplomantov z učinkovitejšim delom.

Srednjeročni program so ocenili kot izredno kakovosten prikaz sedanjega položaja, podatki predstavljani v gradivu pa so usmeritev za razvoj v letih 1971 - 1975. Po tem načrtu naj bi v petih letih investirali v šolstvo 152 milijard ali 30 milijard letno.

Načrti v velikem okviru torej: za cilje vemo, ne vemo pa, kje bomo dobili denar za „potovanje“.

OBDOBJE NOVE SINDIKALNE AKTIVNOSTI

Na tej plenarni seji so razpravljali tudi o pripravah na kongres Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije, ki bo letošnjega 5. oktobra v Ljubljani.

Ob pripravah na kongres pa je pomembno, kakšne so značilnosti predkongresnega obdobja. Urejene stabilizacijske razmere bodo nedvomno vplivale tudi na položaj in vlogo družbenih dejavnosti. Do jeseni bo najbrž že sprejet razvojni načrt Slovenije, že sedaj pa ugotavljajo, da je odnos do družbenih dejavnosti precej drugačen (boljši) kot je bil v preteklosti.

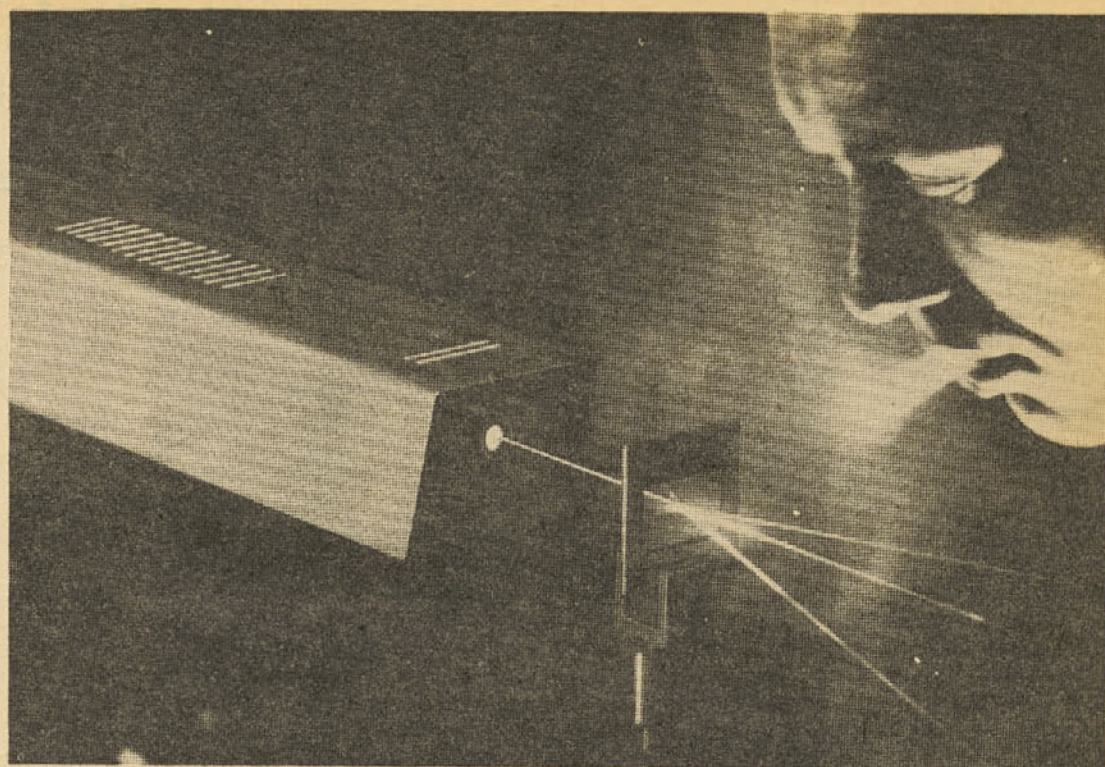
S tem kongresom se bo slovenski sindikat dokončno konstituiral kot samostojna republiška družbenopolitična organizacija (in ne le sestavni del zvezne organizacije, kot je bilo doslej). Ta prelomnica, ki je hkrati začetek nove sindikalne aktivnosti, pa je nedvomno priložnost, da ponovimo oceno o vlogi in mestu današnje sindikalne organizacije. Ugotavljajo, da si je sindikat s svojimi odločitvami in akcijami pridobil določen vpliv in ni več organizacija, ki bi jo obravnavali kot obrobno in nepomembno. V predkongresnih pripravah pa bo postala še bolj aktivna, in vez med občinskimi, medobčinskimi vodstvi in republiškim sindikalnim vodstvom se trdnješa.

Za slovenskim kongresom Sindikata delavcev družbenih dejavnosti bo tudi III. zvezni kongres. Vse spremembe, ki na-

stajajo v našem političnem in sindikalnem življenju pa zahtevajo, da se republiški odbor, občinska in medobčinska vodstva na kongres dobro pripravijo - v teh pripravah pa upoštevajo predvsem potrebe današnjosti in značilnosti obdobja, v katerem živimo.

Priprave na kongres so se pravzaprav že začele: na številnih sestankih in posvetih obravnavajo razna vsebinska in kadrovska vprašanja, Odlok o sklicu kongresa Sindikata delavcev družbenih dejavnosti Slovenije (objavljen v današnji številki Prosvetnega delavca) pa naj bo spodbuda za še bolj organizirano in usklajeno pripravo.

M. K.

Uklon na reži, izveden z laserjem, ki ga je izdelala ISKRA Kranj

Seminar iz fizikalne optike

V Ljubljani od 1. do 4. februarja 1971

Društvo matematikov, fizikov in astronomov SRS vneto skrbi za izpopolnjevanje svojih članov. Tako so med šolskim letom drugo sredo v mesecu od 17.00 do 19.00 redni sestanki aktivna matematikov in fizikov, na katere so vabljeni vsi, ki poučujejo matematiko ali fiziko na naših šolah. Sestanki so običajno na II. gimnaziji v Ljubljani. Odpadejo le januarja in junija ter v mesecu, ko je občni zbor društva ali kaka druga pomembnejša akcija.

Druga redna oblika izpopolnjevanja pa so seminarji, ki jih društvo prireja s pomočjo Inštituta za matematiko, fiziko in mehaniko ter Inštituta J. Štefan ob sodelovanju Zavoda za šolstvo.

Seminarji so se po nekaj izredno uspešnih seminarjih, ki so bili že 1956 in 1957 (tečaj za eksperimentiranje na osnovnih šolah, tečaj za eksperimentiranje na srednjih šolah, tečaj za učitelje matematike na osnovnih šolah) ustalili kot redna oblika izpopolnjevanja. Tako se sedaj izmenjuje seminar iz matematike in seminar iz fizike vsako drugo leto. Iz matematike so bili doslej že trije seminarji: Osnovni pojmi sodobne matematike (Ljubljana od 22. do 28. 6. 1964), Vektorski prostori in uporaba v elementarni matematiki (Ljubljana od 26. jun. do 1. jul. 1967) in Grupe v geometriji in fiziki (Ljubljana od 2. do 4. febr. 1970).

Fizikalnih seminarjev je bilo več. Trije seminarji namenjeni izbranim poglavjem moderne fizike: O polprevodnikih in se-

vanju β (Portorož 17. in 18. marca 1961), O teoriji relativnosti (Štatenberg 18. in 19. maja 1962), O supraprevodnosti, o nekaterih vprašanjih statistične mehanike in o novostih iz astrofizike (28. in 29. okt. 1966 v Ljubljani), zadnja dva pa sta bila še vedno zahtevna in na višini. Prvi od teh je bil seminar o uporabi elektronike pri pouku od 26. do 29. junija 1968, drugi pa je bil seminar iz fizikalne optike od 1. do 3. febr. 1971, oba v Ljubljani.

Letošnji seminar je bil namenjen poglavjem iz fizikalne optike. Vsak dan so bila po štiri predavanja, od katerih je bilo prvo izrazito teoretično, ostala pa so spremljali eksperimenti, ki so podprli teorijo. Predavanja so bila na odseku za fiziko v Ljubljani.

Predavali so: dr. J. Strnad:

Elektromagnetno valovanje, dr. G. Kernel: Optični eksperimenti v mikrovalovnem področju, dr. D. Jamnik: Sevanje dipola, dr. J. Pahor: Fizikalne osnove detekcije in energijske pretvorbe svetlobe, dr. L. Pičman: Stimulirana emisija, dr. A. Moljk: Laserji, F. Ahlin: Eksperimenti s šolskim laserjem, dr. S. Pahor: Holografija, dr. R. Blinc: Prehod elektromagnetnega valovanja skozi snov, dr. P. Gosar: Kerrov efekt, dr. R. Kladnik: Šipanje svetlobe na majhnih delcih in dr. F. Cvelbar: Fotoefekt v polprevodnikih.

Udeleženci so si ogledali tudi laboratorije na oddelku za fiziko in računalnik. Nekateri, zlasti oddaljeni, so si ogledali tudi naprave v atomskem reaktorju v Podgorici. Vsa predavanja so zbrana v brošuri, ki jo je prejel vsak udeleženec.

Glede na aktualnost vsebine je Zavod za šolstvo sprejel ta seminar v redni program strokovnega izpopolnjevanja učiteljev. Zato je bil dodan še en dan, 4. februar, ki je bil namenjen nekaterim šolskim problemom. S. Uršič je informiral udeležence o uvajanju moderne matematike v osnovne šole. Jeseni bodo prvi razredi osnovnih

šol začeli delati z novimi učbeniki, s priročniki za učitelje in novimi učnimi pripomočki. A. Kregar je predaval o nizih nalog iz fizike (testih). Profesorji na gimnazijah so se pomenili tudi o izvajanju fizikalnih vaj, potem ko so si dan prej ogledali fizikalni laboratorij na tehniški šoli, kjer je imenitna razstava aparatov za dijaške vaje pokazala večletni trud profesorjev fizike na tej šoli. Hkrati so profesorji tehniških šol razpravljali o problemih pouka fizike pri njih, zlasti o poenotenju učnih načrtov za fiziko.

Anketa, ki je bila izvedena, je pokazala, da so udeleženci nad vse zadovoljni z vsebino in izvedbo seminarja, zlasti pa so pohvalili njegov namen: osvežiti učitelju, ki dela v šoli, njegovo na fakulteti pridobljeno znanje in ga dopolniti z novjšimi spoznanji, zlasti pa ga seznaniti z novjšimi dosežki eksperimentalne tehnike.

Ena od težav, s katerimi se srečuje društvo pri svojih prizadevanjih, je dejstvo, da ni mogoče določiti termina, ki bi ustrezal vsem, zlasti ker na nekaterih šolah vodilni ljudje ovirajo učitelje, da bi se udeleževali seminarjev in predavanj, ki jih društvo prireja. Tako se tudi tega seminarja niso udeležili vsi, ki so bili nanj poklicani, čeprav je bila udeležba obvezna.

DUŠAN MODIC

SINDIKALNI OBČNI ZBOR, CEPITEV, KOSILO IN BLAGAJNIČARKA

Na sindikalnem občnem zboru so se zbrale tri šole: večja, srednja, manjša. Seveda gre za metaforo, zbrali so se učitelji v vasi, kjer je stala srednja šola, kjer je bilo srednje število otrok in srednje veliko učiteljev. Vse je v redu teklo, le začetek se je zavlekel, ker sta dva še igrala biljard in so vsi čakali, kako se bo končalo. Prišli so do razno, vsak pa je na tihem vedel, da je razno že pravzaprav sindikalno kosilo. Toda tu se je zaustavilo. Že prej se je namreč začela napetost. Učitelji večje šole so želeli imeti svojo sindikalno podružnico, bili so torej za odcepitev od srednje in manjše, seveda za odcepitev „po sindikalni liniji“, saj jih ni vezalo nič drugega. To so bili sploh zagrenjeni ljudje. Pouk so imeli kar v petih zgradbah, in sicer v šoli, v krajevnem uradu, v posebni sobi gostilne, na podstrešju župnišča in v kleti učiteljskega bloka. Saj cerkve, kjer so se otroci učili verouk, niso mogli šteti. Bilo jih je veliko, bili so bliže mesta in imeli so kar dovolj tega podeželskega zaledja, ki sta ga predstavljali srednja in manjša šola. Po glavah učiteljev srednje šole in manjše pa so se podile take misli:

„Sedaj bomo imeli na šoli še samostojno sindikalno organizacijo. Kaj se na sindikalnih sestankih bom moral gledati in poslušati le iste frise kot na mesečnih, redovnih, izrednih konferencah, kot na sestankih delovne skupnosti, na sestanku hišnega sveta, na hodniku, na cesti, v bloku!? Tako smo se vsaj enkrat na leto srečali z drugimi, pozmerjali svoje ravnanje in kolege in človek se je počutil kot preroben. Pa še sindikalno kosilo!“

Toda, ko so izvedli demokratične volitve, so jih preglasovali učitelji večje šole, ki jih je bilo največ. Učitelji obeh šol so se mulili, ker so prej tako glasno dokazovali svojo nenadno ljubezen do učiteljev večje šole, govorili so celo o občutku pripadnosti skupni organizaciji. Bo že prav prišlo! V zvezi z odcepitvijo je bilo vse jasno. Toda kdo bo plačal današnje kosilo? Blagajničarka, ki je do tedaj vodila te posle in je bila z večje šole, je predlagala, naj vsaka šola sama plača za svoje člane. Vsi pa so čutili to kosilo kot nagrado za prizadevanje v sindikatu, ne pa kot akontacijo torej, naj plačajo iz dosedanje skupne blagajne. Toda blagajničarka je vstala, si za vsak primer zavihala rokave in vprašala, če res niso poslušali njenega poročila. V blagajni je res še nekaj denarja, toda če plačajo današnje kosilo, tedaj morajo vsi skupaj še odvajati v skupno blagajno članarino za mesec in pol, tedaj lahko plačajo in še bo ostalo enajst starih jurjev (da devalvacije sploh ne štejemo) minusa.

Vsi so se strinjali, naj ostane tistih enajst jurjev minusa kot nagrada blagajničarki.

Toda kaj odgovoriti gostilničarju, ki je skozi priprta vrata sprasoval in kimal z glavo, če naj že postreže.

Učiteljem ni šlo v glavo, da se med vsem letom ni nabralo dovolj denarja za to kosilo. Še vedno so imeli skupno kosilo, le letos ne. Tako vidite, gre vse na slabše.

Blagajničarka je primerno rdečelična vstala in vprašala, če mislijo, da je kaj poneverila. Vsi so odkimali in ji verjeli, saj v učiteljskih blagajnah ni kaj poneveriti in še bolj si je zavihala rokave.

Tedaj je vstal zastopnik sindikalnega odbora z občine. Predlagal je, naj v miru vsi pojedjo kosilo, ki da je že od nekdaj pametna navada učiteljskih sindikalnih sestankov, naj plačajo vse iz skupnih stroškov, solato in pecivo pa si naj vsak sam plača. Dve učiteljici iz domačega kraja sta vstali in šli domov kuhat žgance. Da bi si solato plačevale, to pa ne:

Toda delovni predsednik je moral vprašati, kdo bo plačal kosilo zastopniku z občine. Hitro so se zedinili, da vsaka šola tretjino. Toda to se je zdelo neupravičeno učiteljem manjše šole. Zakaj bi morali plačevati vsi enako, ko pa je delegat za občino poslušalo trideset učiteljev večje šole, z njihove pa le deset! Naj se razdeli na število članov kolektiva. S tem so se strinjali, a tedaj so se začeli učitelji posameznih šol med seboj zmerjati še za stare račune. Ugotovili so, da je prav, da je prišlo do razdružitve, ker s takimi domisljajci, kmeti, egoisti, separatisti, sindikalisti tako ni mogoče delati. Zastopnik občine pa se je odpeljal - brez kosila.

Blagajničarka se je zahvalila za nagrado enajstih jurjev deficita. Gostilničar je začel nositi enolončnico na mizo, nekateri so se odrekli nadaljnji jedi, solati in pecivu. Večini ni prijala.

Potem so se odpeljali. Učitelji večje šole v eno smer. Blagajničarka je pogledala skozi okno in vsem tem kmetavzarjem pokazala jezik, novi blagajnik samostojne sindikalne podružnice srednje šole ji je prav tako odgovoril. Učitelji manjše šole pa so sklenili, da bodo imeli prihodnje leto svoj občni zbor, ko bo že regrat. Sami si ga bodo nabrali in prinesli zraven. Ja, seveda, če bo takrat regrat še toliko vreden ko danes.

Tone Partljič

Nagrajeni profesorji ljubljanske pedagoške akademije

Kadar govorimo o uspešnosti kateregakoli šolskega zavoda, se zavedamo, da so za to uspešnost potrebni primerni delovni pogoji: prostor, denar, učila, učna pomagala itn. Ob tem pa ne pozabljamo na večno veljavno resnico: da se tolikanj oprevana modernizacija ne pomeni dosti, če v predavalnici ni pravega vzdušja — tiste žive, ustvarjalne aktivnosti, h kateri lahko spodbudi le odlični učitelj — ne samo strokovnjak med strokovnjaki, temveč posredovalec znanja, ki zna oživiti suhoparno učno snov, zbuditi zanimanje ter spodbuditi k delu in veselju do prihodnjega poklica. Temu pa seveda botrujeta predanost poklicu in osebna zavzetost.

Vse to so imeli v mislih tudi na ljubljanski pedagoški akademiji, ko so izbrali med profesorji letošnje nagrajence:

Prof. ing. arh. JAKICA ACETTO — predstojnica oddelka za tehnično vzgojo, je že od l. 1953 članica pedagoškega zbora na tem šolskem zavodu. Kot štipendistka UNESCO se je specializirala za svoje — razmeroma mlado področje osnovnošolskega pouka v Švici in Nemčiji. Nanovo ustanovljenemu oddelku pedagoške akademije je dala obliko in vsebino, delu na njem pa vtisnila pečat svoje žive človeške osebnosti.

Ob pedagoškem delu na svojem oddelku pa je napisala vrsto strokovnih člankov in publikacij. Znani so njeni učbeniki: Tehnologija materiala z obdelovalnimi postopki, Tehnično risanje in opisna geometrija, Metoda tehniške vzgoje in skripta za študente, ki obsegajo z besedilom in risbami 280 strani.

Kljub obilici pedagoškega, strokovnega in organizatorskega dela je vedno aktivno sodelovala v organih samoupravljanja pedagoške akademije, kjer je njena hudomušna, včasih pa ostro satirična beseda pogosto pomagala razčistiti zapletene situacije in probleme.

Prof. FRANC PLEVNİK je profesor za fiziko na oddelku za matematiko in fiziko, obenem pa predstojnik oddelka za učitelje srednjih in strokovnih šol. Letos opravlja na svojem oddelku tudi posle predstojnika. Član pedagoškega zbora akademije je že od l. 1961. V tem času je bil od leta 1965 do leta 1970 namestnik dekana (vodil je gospodarski del dekanovih poslov). Poleg svojega strokovnega, organizatorskega in administrativnega dela je tudi sekretar osnovne organizacije Zveze komunistov PA.

Poleg člankov, ki jih je objavljala v Obzorniku za matematiko in fiziko, je tudi avtor in soavtor naslednjih učbenikov: Zbirka poskusov iz fizike, ki obsegajo akustiko in optiko, Spoznavanje prirode za višje razrede osnovnih šol za odrasle, Spoznavanje prirode (v dveh delih) in Vaje iz fizike in matematike.

Prof. OLGA STRLE, profesorica za slovenščino, je članica pedagoške akademije od l. 1959. Kot odlična strokovnjakinja zavzeto posreduje svoje izredno znanje študentom in jim skuša zbuditi čut za odgovornost, ki jo prevzemajo, ko so odločajo za poklic učitelja slovenščine.

Prav zaradi te zavesti odgovornosti prevzela še pouk kulture ustnega in pismenega izražanja na oddelku za razredni pouk. S tem je pripomogla, da so pravčasno diplomirali mnogi slušatelji tega oddelka, ki jim je dala na poklicno pot še svoje znanje in svojo vnemo.

Kot predstojnica oddelka za slovenščino in srbohrvaščino se bojuje s številnimi težavami, saj je na tem oddelku vse več rednih in izrednih slušateljev, ob tem pa konstruktivno sodeluje tudi v organih samoupravljanja, saj je že drugo mandatno dobo članica sveta akademije.

Prof. JANEZ TOMŠIČ je profesor metodik za predmete spoznavanje narave, spoznavanje družbe in za matematiko na oddelku za razredni pouk. Je član in predstojnik tega oddelka od njegove ustanovitve leta 1964. Oddelek je organiziral od njegove ustanovitve leta 1964. Oddelek je organiziral tako rekoč „iz nič“ in mu dal današnjo obliko in vsebino. Mnogo truda in požrtvovalnosti je posvetil tudi višjemu izobraževanju izrednih študentov v Ljubljani in v enajstih centrih po Sloveniji.

Pri vsem tem pa je še našel čas in moč, da je svoje znanje in izkušnje zjel in podal v vrsti člankov (objavljenih v Sodobni pedagogiki), pa tudi v knjigah in priročnikih. Kot soavtor je napisal: Prirodopis za 4. razred osnovne šole (knjigo so trikrat ponatisnili), Botanična opazovanja in eksperimenti ter Skicirko za prirodopisni pouk. Urejal je Metodiko (I, II in III.) za katero je tudi napisal Metodiko prirodopisnega pouka in Metodiko zemljepisnega pouka. L. 1967 je napisal učbenik za 4. razred osnovne šole: Spoznavanje prirode.

Prof. FRANC URŠIČ je postal redni profesor VPŠ na oddelku za likovno vzgojo že leta 1954. Kot mojster risarske umetnosti je poučeval in še poučuje risanje pa tudi metodiko risanja in tako posreduje svojim študentom ne samo svoje obsežno znanje, temveč jih tudi usmerja, kako naj uvajajo svoje učenje v skrivnosti te umetnosti.

Sodeloval je v vseh organih samoupravljanja na pedagoški akademiji in je bil do leta 1968 predstojnik oddelka za likovno vzgojo. Čeprav je bil l. 1966 upokojen, je ostal še nadalje aktiven član svojega oddelka.

Od zunanjih sodelavcev je pedagoška akademija nagradila prof. dr. Antona Polenca.

Prof. dr. ANTON POLENEC je začel že ob ustanovitvi VPŠ predavati predmet razvojni nauk. L. 1949 je postal redni profesor akademije — do leta 1955, ko je prevzel mesto direktorja Prirodoslovnega muzeja v Ljubljani. Kljub tej funkciji pa je še nadalje predaval na oddelku za biologijo in kemijo razvojni nauk in kot predstavnik zunanjih sodelavcev.

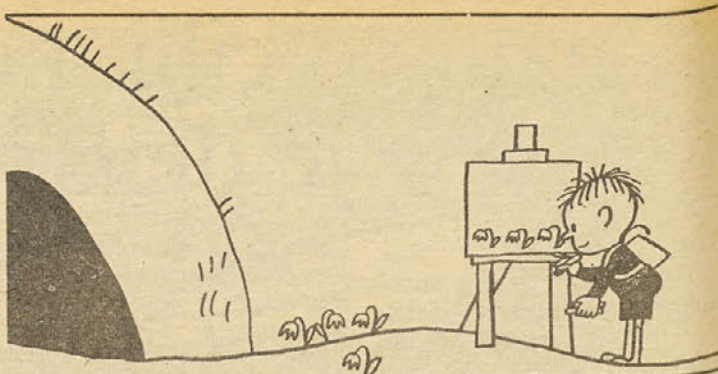
Življenjsko delo dr. Polenca vodita ljubezen do mladine in ljubezen do narave. To se zrcali tudi v njegovem pedagoškem delu na akademiji in v številnih poljudnoznanstvenih delih, namenjenih predvsem mladini. Poleg številnih prispevkov so najbolj znane njegove knjige: Žuželke, Iz življenja pajkov, Cvetje in živali, Sprehodi v naravo, Nastanek življenja in knjižice, ki so izšle v zbirki Prešernove družbe: Pogledi v živalski svet, Srečanja z živalmi step, puščav, pragozdov, gorovij in voda ter Pogovori z živalmi.

Znanstveno delo dr. Antona Polenca se je usmerilo v raziskovanje pajkov na našem ozemlju. Na tem področju je oral ledino, rezultate svojih raziskav pa objavljajal v domačih in tujih strokovnih revijah.

Hospitacijski nastopi

Organizacijska enota zavoda za šolstvo v Murski Soboti je organizirala hospitacijske nastope za učitelje, ki poučujejo manj kot deset let. Taki nastopi — na katerih prikazujejo starejši učitelji mlajšim vzoren potek učne ure, nove metode dela in se z njimi pogovore tudi posamezno, so izredna pomoč mlajšim učiteljem, hkrati pa spodbuda in obet za boljše šolsko delo.

T. K.

Nova spodbuda za modernejši pouk

Bibliografiji CICIBANA in PIONIRJA

Kdo ve kolikokrat ste že morali na hitro pripraviti proslavo, v najkrajšem času bi radi našli najprimernejše besedilo — igrico, pesem ali primerno črtico. In nešteto krat ste ob pripravi za učno uro razmišljali, kako prav bi vam prišel kratek poljudnoznanstveni sestavek. Vedeli pa ste, da je v enem od številnih letnikov revij Ciciban in Pionir prav tak sestavek tudi objavljen, samo poiskati bi ga morali. To pa je bilo mnogokrat preveč zamudno in utrudljivo.

Iz zadrege vas bosta odselej reševali dve lepo opremljeni priročni knjižici, ki ju je pred nedavnim izdala in poklonila šolam založba Mladinska knjiga: bibliografiji Cicibana in Pionirja. Knjižici sta bibliografski seštevki del literarnih in likovnih našo mladinsko književnost v povojnem obdobju. V njih boste našli podatke o leposlovju, naslove sestavkov uporabljenih pri pouku posameznih predmetov pa boste poiskali pod naslovi smiselno urejenih skupin.

Bibliografiji, ki ju je sestavila Boža Pleničarjeva, opremila pa Emilija Medveševa, bosta posebej dragocen pripomoček vsem tistim učiteljem, ki žele pouk izvit iz okvira verbalnosti in učenje umsko aktivirati. Navajali boste otroke na branje in uporabo periodičnega tiska, po tej poti pa se bodo naučili uporabljati dodatno gradivo in se seznanjati s proučenimi odkritji.

To pa je tista oblika pedagoškega dela, kakršno zahteva današnji čas. Zahteva, naj v sodobni šoli naučimo otroke tudi spraševati, razmišljati tako, da bo sam znal poiskati odgovore na zapletena vprašanja; spodbuda, naj se ne zadovolji samo z dejstvi. Želja po znanju ga bo popeljala v svet odkrivanja novega znanja, nenehnega iskanja.

Tak način dela pa terja seveda tudi dodatno usposabljanje učiteljev. Kot je povedal na tiskovni konferenci Mladinske knjige prof. Miro Lužnik, bo tudi republiški Zavod za šolstvo na svojih seminarjih predstavil vrednost pravkar izdanih bibliografij. Rabili naj bi za smotno pedagoško delo, saj predstavlja modernizacijo dela v šoli prav tak način uporabe bibliografskega gradiva. Nemožne je, da bi šola podajala učencem sproti vsa nova spoznanja; pokazati pa jim mora pot, ki do teh spoznanj vodi.

Več kot 50 % otrok bere Cicibana in Pionirja. V vseh petindvajsetih letih sta reviji obdržali kakovostno vsebino in najboljše sodelavce — ustvarjalce naše mladinske književnosti. Vse to bogastvo pa bo odselej prav zaradi preglednosti lahko potovalo iz roda v rod — vedno enako zanimivo in uporabno.

M. K.

Rogov responder pri pouku tujih jezikov

Zadnjih nekaj let je prineslo precej novosti na področju pedagoške tehnologije, ki vedno uspešneje prodira v naše učilnice, s tem pa tudi v našo tradicionalno metodiko poučevanja tujih jezikov. Ob razširjeni tehnologiji, ki jo je sicer kasneje kot drugod — pa vseeno uspešno — osvojila naša domača industrija, lahko vidimo, kako je naše šolstvo v svoji tradicionalnosti ostalo na to neprimerno. Učila, čeprav za drag denar, še lahko nabavimo, toda o njihovi uporabi in prednosti si nismo na jasnem. Zato se ne zgodi tako redko, da nam navdušen ravnatelj šole pokaže najmodernejša audiovizualna sredstva in celo laboratorije, ki jih je šola nabavila, ve pa le malo ali nič povedati o njihovi uporabi pri pouku in kar je najvažnejše — o boljšem znanju učencev, odkar so dragi aparati v hiši.

„Rogov“ responder je delavska univerza Boris Kidrič v Ljubljani nabavila, ko je bil še novost. Namenjen je bil jezikovnemu izobraževanju odraslih na tečajih tujih jezikov. Navodila, ki jih je dal prodajalec o njegovi uporabi, so nam sicer bila vodilo, niso pa zadovoljila naših potreb in želja. Predvsem smo imeli pripombe na relativno neaktivnost slušateljev pri uporabi tega učila na tečaju. Kot vemo, je jezik navada, in to predvsem govorna aktivnost, kar pa z responderjem ni mogoče doseči. Samo prepoznavanje pravilne oblike ali odgovora zahteva mnogo manj aktivnega znanja, kot npr. vaja z magnetofonom. Pa vendar: po enoletnih

izkušnjah na tečajih italijanščine in nemščine, smo ugotovili, da le majhna iznajdljivost zadostuje, da tudi ta aparat postane aktivno učilo in ne samo pasivni testirni instrument. Zato smo ga tudi vgradili v jezikovni laboratorij, in sicer tako, da žice, ki so bile prej razpletene po razredu, sedaj slušateljev več ne motijo, vaje z responderjem pa ne pomenijo več le testiranja, marveč tudi aktivno učenje.

List, ki ga položimo na aparat, in na katerem so napisana imena slušateljev, ostane ves čas enega tečaja (ves semester) nespremenjen. Seveda smo slušatelje prosili, da svojega sedežnega reda med semestrom ne menjavajo. Predavatelj torej za vsako vprašanje ne črta številke na listu, marveč ima v ta namen poseben formular, kamor zapisuje število pravih odgovorov na določeno vprašanje in na koncu izračuna (s pomočjo tabele) poprečni odstotek pravih odgovorov na celotno vajo ali na posamezna vprašanja. Ta formular izgleda takole:

Vaja za responder št.: 12
Oznaka tečaja: NI/1-E
Število prisotnih: 14
Datum: 16. 12. 1970

Vaja št.	Odgovori prav. neprav.
1.	12 2
2.	10 4
3.	itd.

Ob posamezni vaji predavatelj vidi, kateri posameznik slabše odgovarja na določena vprašanja in se mu lahko pose-

bej posveti. Iz prej opisane tabele pa spozna, katera vprašanja so za razred najtežja in se jim mora še nekoliko posvetiti.

Slušatelj dobi vprašanje za responder vnaprej razmnožena in jih lahko odnese domov ter posebej proučuje vprašanja, na katera ni dal pravih odgovorov. Poleg vprašalnika dobi še naslednji formular:

Primek in ime:
Vaja za resp. št.:
Datum:

Vaja št.	Odgovor:
1.	E —
2.	C A
3.	B — itd.

Pod rubriko „Odgovori“ 1 vpiše odgovor, ki ga je zavrnil na responder, pod 2 pa le v primeru, da je prek semaforja dobil povratno informacijo, ki se ni ujela z njegovo črko pod 1. Tako ima pod 2 le pravilne odgovore na vprašanja, ki jih ni pravilno rešil. Ker ima — kakor bomo videli pozneje — na vprašalniku za vsako vajo tudi navedeno, kje naj v učbeniku poišče rešitev, oziroma kaj mora preštudirati, da bo postavil pravi odgovor, si s formularjem in vprašalnikom domala lahko pomaga z individualnim študijem prav tistih vprašanj, ki mu delajo glavo. Program

SESTAVA PROGRAMA OZIROMA VPRAŠALNIKA

Prvo zanimanje za novo aparaturo se je pri slušateljih podelilo, kakor hitro so ugotovili, da gre za preverjanje znanja. To je bilo tudi zaradi tega, ker so vprašalnike po končanem preverjanju morali vračati, čeprav so vse pogostje izražali želje, da bi jih obdržali in doma proučili. Programa (tako bomo

odselej imenovali vprašalnik) smo se zato lotili z drugačnimi prijemi.

Predvsem smo ugotovili, da če smo program pripravili vnaprej za neko učno snov, ki je v razredu še nismo obravnavali, slušatelji nanj niso reagirali s takim zanimanjem, kot če smo sestavljali program po predelani učni snovi.

Skrbno, da, arhitektonsko zgrajena učna ura ali enota šele omogoči naknadno sestavo programa, ki slušatelja pritegne s problemi in vprašanji, ki so se nam pokazala med obravnavanjem nove snovi. Zato smo opazili, da je največkrat potrebno k eni učni enoti sestaviti dva ali več programov, pač tako, kakor smo učno snov gradili. V program pridejo izostrena vprašanja s problemi, izjeme in drugo. Marsikdaj smo uspešno poizkušali s tako „izostrenim“ programom določeno snov tudi osvetliti. Na primer: uporaba nedoločnega člena oziroma osebnega zaimka.

Program smo sestavili tako, da so si zaporedoma (in izmenično) sledila vprašanja, kot:

Üben Sie:
4/A

3. Haben Sie einen Wagen, Herr Knall?

Ja, ich habe a) einen b) ihn

4/B

4. Brauchen Sie den Wagen?

Ja, ich brauche a) einen b) ihn

Slušatelj je iz več zaporednih vprašanj te vrste spoznal, da sledi v odgovoru zaimke, če je v vprašanju določni člen oziroma nedoločni člen (s končnico določnega), če je v vprašanju nedoločni člen pred samostalnikom, po katerem uporabljamo.

Prav zato, da smo slušateljevo pozornost usmerili na to pravilo, tudi nismo navajali več kot dva odgovora (a in b), ker bi ga z drugim le zavajali. Kot rečeno, delajo slušatelji z responderjem po tem, ko smo že razložili novo snov. Responder naj še razjasni probleme, poglobi znanje ali pa omogoči, da se slušatelj sam dokopije do pravila.

Na desnem robu programa ima za vsako vajo pod rubriko „Üben Sie“ označeno, kje v učbeniku so še podobne vaje (z istim pravilom) in ob teh vajah številko paragrafa slovnice, kjer najde pravila in razlago.

Če je program sestavljen tako, da vsebuje največ dve do tri nove strukture, se slušatelj lahko skoncentrira na svoje napake in jih odpravi s pomočjo učbenika, od koder je pravilo vzeto, in kar je označeno na desnem robu programa pod „Üben Sie“.

Takšen program ima — bolj značaj učnja kot preverjanja in ga slušatelji zelo radi sprejemajo, ker na hiter, pregleden in povsem individualen način določijo njihovo neznanje. To je na ta način razdeljeno na majhna vprašanja, za katera ima že navedeno, kje naj jih preštudira in odpravi.

Program, ki ga sestavi učitelj po predelani učni enoti, ima lahko lastnosti testa. Pripravi pa ga tako, da iz svoje tabele, kamor je vpisoval število odgovorov na posamezna vprašanja pri preteklih vajah z responderjem, izbere tista z najmanj odgovori in jih sestavi v nov test. Slušatelji tak test napeto pričakujejo in ga zelo radi opravijo, saj da pregled njihovega znanja za daljše obdobje.

S tem da učitelj sam sestavlja program, „čisti“ svojo učno uro, kar mu mnogo pripomore

k jasnosti razlage in ga varuje pred preobremenjenostjo razlage z dodatnimi pojasnili, ki lahko bolj zavadejo, kot razjasne. Učitelj, ki meri znanje posameznega slušatelja in skupine v celoti na osnovi programa, ki ga sestavi sam, si pridobi izkušnje, do katerih bi se sicer mnogo težje dokopal. Resda mu responder pouka ne olajša, popestri pa mu učno uro, omogoči individualizacijo pouka ob hkratnem pregledu nad znanjem celega razreda in mu osvetli vsako posamezno vprašanje, ki povzroča učencem težave.

Responder kot nov element pri pouku je torej učilo, ki zaživi v vsej vrednosti šole ob učitelju, ki ga zna izkoristiti. V takem primeru je njegova prednost tolikšna, da se nabava splača. Če pa nam rabi le kot testirni aparat, ki ga nismo mogli smotno vključiti v pouk, bo naredil več slabega kot dobrega. Upamo, da bo Rog svoj responder še izpopolnil. Z veseljem bi sprejeli aparat, ki bi hkrati števal odgovore (namesto učitelja) za vso skupino in za posameznika, aparat, ki bi ga lahko povezali z diaprojektorjem in magnetofonom in ki bi omejil čas začetka in konca odgovarjanja na posamezna vprašanja. Vsekakor pa je prvi korak več kot razveseljiv, zato velja „Rogu“ naša iskrena zahvala. Upamo, da se bo še posvečal razvoju učil, ki bodo v naše šole prinesla poleg nove tehnologije tudi novo, boljše kvaliteto. V ta namen pa je sodelovanje s šolami, ki so pripravljene sodelovati, nujno. Led je prebit, razvoj pa nam s takim delom lahko prinese le dobro.

Delavska univerza „Boris Kidrič“ Ljubljana
Vodja centra tujih jezikov
prof. LUDVIK JEVSŠENAK

Več o vrednosti učenca kot o vrednosti predmeta

Razprava o stanju našega šolstva na seminarju za pedagoške svetovalce

V prvi letošnji številki je Prosvedni delavec prinesel obvestilo o seminarju za pedagoške svetovalce, ki je bil lani decembra v Ljubljani. Tedaj smo tudi napisali, da bomo objavili polemični razgovor o stanju našega šolstva, njegovih težavah, napredovanjih in zastojih v eni izmed prihodnjih števil.

Izpolnjujemo svojo obljubo in objavljamo tako vprašanja kot odgovore. Odgovarjali so: predsednik prosvetno-kulturnega zbora skupščine SRS Miloš POLJANŠEK, član izvršnega sveta skupščine SRS dr. Vladimir BRAČIČ, republiški sekretar za prosveto in kulturo Slavko BOHANEČ, predsednik izvršnega odbora izobraževalne skupnosti SRS Ludvik ZAJC — razpravo je vodil (in dajal pojasnila na nekatera vprašanja) direktor Zavoda za šolstvo SRS Boris LIPUŽIČ.

Zaradi pomanjkanja šolskih prostorov je bilo v preteklem šolskem letu odklonjenih v SR Sloveniji okrog 900 učencev različnih poklicev. Predvsem je kritično stanje v Mariboru — učencev gostinske, lesne in oblačilne stroke, v Ljubljani pa za učence kovinarske in elektrostroke. Ali lahko upamo, da bomo v najkrajšem času zgradili v Ljubljani šolski zgradbi za kovinarje in električarje, v Mariboru pa zgradbo za gostinsko ali trgovsko stroko, ki sta sedaj v eni sami premajhni stavbi, in šolsko zgradbo za učence lesne stroke? Nič manj ni kritična situacija v Celju, Kopru in še marsikje!

ODGOVARJA DR. VLADIMIR BRAČIČ:

Stiska v šolah druge stopnje je zadnje čase vedno močnejša. Republiška izobraževalna skupnost pripravlja skupaj z ostalimi republiškimi organi širšo analizo mreže strokovnih šol, ki bo gotova v I. 1971, hkrati pa pripravljajo tudi posege materialne narave. V načrtu so razgovori z gospodarsko zbornico in gospodarskimi organizacijami ter razgovori z občinskimi skupščinami, da bi v prihodnje zagotovili primerna in potrebna sredstva. Menimo, da je treba za takšno akcijo angažirati te tri dejavnike: neposredno zainteresirano gospodarstvo kot prvega in osnovnega nosilca, drugo, občinske skupščine, pa ne samo tiste, kjer je ali naj bi bila šola, temveč mnogokrat pokrajinsko gledano, in seveda tudi republiko. V letu 1971 za sedaj v republiki nimamo zagotovljenih sredstev, so pa nekatere akcije sorazmerno daleč. Vem, da gostinska šola v Mariboru že pripravlja osnovni elaborat za novo gradnjo, da se že dogovarja z občinsko skupščino, ki je dala pismeno izjavo o prispevku nekaj sto milijonov dinarjev za gradnjo novega poslopja in da je poslovno združenje gostincev pripravljeno za to prispevati določena sredstva. Menim, da bomo morali tako reševati stvari tudi v drugih mestih. Pred kratkim je na nekem razgovoru predsednik mestnega sveta Ljubljane povedal, da imajo vsaj registrirane osnovne potrebe za Ljubljano, ki niso majhne, govoril je o petih milijardah starih dinarjev, ki so potrebne za investicijo v šolstvo v Ljubljani. Smo potemtakem vsaj v prvi fazi razreševanja, ko zbiramo podatke, ko analiziramo, ko se že konkretno pripravljamo za rešitev teh stvari. Zato sem optimist in verjamem, da bomo v letu 1972 začeli nekoliko učinkoviteje reševati ta težak problem.

Kako je s konkretizacijo zvezne resolucije o razvoju vzgoje in izobraževanja glede na slovenske razmere? Kako daleč in v kakšni smeri gredo prizadevanja in kakšne so ali bodo predvidene možnosti za uresničitev?

ODGOVARJA DR. VLADIMIR BRAČIČ:

Lahko povem na kratko, da je bilo o tem že več razgovorov. Včeraj je tov. predsednik IS povedal svoje mnenje o takih resolucijah in menim, da njegovo mnenje ustreza današnjemu času. Hitimo počasi s takimi resolucijami, pa se raje pripravimo in konkretno rešujemo stvari, ki jih lahko rešimo. Šele potem bomo resolucijo sprejeli ali pa tudi ne, oziroma sprejeli druge, tudi zakonske ukrepe, ki so potrebni za celovitejši reševanje te problematike.

Poklicno usmerjanje v osnovnih šolah ni učinkovito. Treba bi bilo vplivati na učno osebje in vodstva šol, da organizirajo intenzivnejšo službo poklicnega svetovanja že od prvega razreda dalje. Kaj menite o tem?

ODGOVARJA DR. VLADIMIR BRAČIČ:

O tem problemu je razpravljal na eni svojih redkih prvih sej komite za strokovno izobraževanje pri izvršnem svetu. Po analizi trenutnega stanja je ugotovil, da bi bilo primerno organizirati posebno skupino strokovnjakov, ki bi se ukvarjala samo s problemi poklicnega svetovanja. Takrat smo se dogovorili, da bodo ustrezne službe pripravile tak predlog. Menim, da smo rekli, naj bi bil tak predlog izdelan do konca novembra, da bomo o njem razpravljali na seji tega komiteja in ga potem predložili IS in ostalim republiškim institucijam, ki bi morale sodelovati ali ki bi lahko sodelovale pri rešitvi tega problema. Vsi ga čutimo in prepričan sem, da bomo v prihodnjih letih tudi problem poklicnega svetovanja uredili drugače. Seveda pa menim, da bo pri tem delu pomembna vaša vloga, kajti nedvomno boste morali del tega opraviti vi. Pri tem ne mislim, da bi bili podaljšana roka takega foruma, temveč da boste morali spodbuditi šole, da bodo tako ekipo poklicale k sebi. Ne bodo ekipe hodile po svetu in prosile, kdaj in kje se lahko pojavijo, temveč bodo morale posamezne člane te ekipe vabiti šole. Takrat boste torej angažirani tudi sami in vas že sedaj prosim, da boste sodelovali.

V kakšni smeri gredo prizadevanja in kakšni ukrepi so predvideni v zvezi z nezaželeno socialno deferenciacijo v naših srednjih, višjih in visokih šolah? Dogaja se, da učenci z visokim inteligenčnim kvocientom ostajajo zunaj šol, tisti z nižjim pa polnijo šole, ker imajo socialno ali pa prostorsko boljše možnosti. Pedagoške gimnazije npr., ki vzgajajo kandidate za prihodnje učiteljsko osebje,

imajo — po analizah zavoda za zaposlovanje — učence z najnižjim inteligenčnim kvocientom! Duhovnik je deležen mnogo višje izobrazbe kot učitelj, se pa srečujeta in delujeta na istem območju. Kaj sodite o tem?

ODGOVARJA LUDVIK ZAJC:

Mislim, da vsebuje prvi del tega vprašanja o nezaželeni socialni diferenciaciji eno od aktualnih stvari. Pri nas imamo še vedno nezaželeno socialno diferenciacijo. Na drugi strani pa vsebuje vprašanje že tudi nekaj iz polpretekle dobe. Zelo redko se namreč dogaja, da učenci z visokim inteligenčnim kvocientom ostajajo zunaj šol. Če ostajajo, potem moram reči zelo odločno, da je to več ali manj krivda subjektivnih dejavnikov šolstva in drugih služb v občinah in pokrajinah. Doslej namreč ni bil odklonjen pri štipendijah nihče, ki je imel izredno visok IQ in zelo slabe materialne pogoje. Res pa je, da jih mnogo ostane zunaj te „obravnavae“. Ker menimo, da je ta del vprašanja mogoče razrešiti z večjo aktivnostjo prosvetnih delavcev, smo tudi naprosili, da prek TIS vse šole, osnovne in srednje, pa tudi temeljne izobraževalne skupnosti same ustanove kadrovske komisije. Na personalne komisije, ki bi skrbale samo za položaj in probleme prosvetnih delavcev, temveč kadrovske komisije v najširšem pomenu, komisije, ki bi skrbale za pravilen in nemoten razvoj otroka. Za to, da bodo poklicali službo poklicnega svetovanja, da bodo usmerjale učence osnovnih šol, da bodo pravočasno opozorile, kateri morajo dobiti štipendije, ker bi bila družbena škoda, če ne bi študirali dalje. V komisijah naj bi bili taki ljudje, ki se bodo znali pogovoriti s starši, kajti tudi starši mnogokrat vplivajo, da se otroci napačno usmerijo. Čimprej v poklic, čimprej do kruha — pravijo. Veliko pa je sposobnih, takih ki bi morali nadaljevati šolanje.

Kadrovske komisije bodo tudi spremljale učence po končani osnovni šoli na srednjih šolah in po končani srednji šoli pomagale, svetovale in opozarjale na probleme, ki se pojavljajo. S to akcijo, ki pa stoji ali pade z aktivnostjo ali neaktivnostjo prosvetnih delavcev, pa bi take pojave lahko odstranili. Drugo pa je seveda socialna diferenciacija, ki nastaja v naših objektivnih materialnih razmerah. Res je, da se da to delno razreševati s štipendijsko politiko itd., vendar bomo žal del teh posledic nosili s seboj še dolga leta in desetletja. Pri tem bi rad opozoril, da ustvarjajo socialno diferenciacijo na naših srednjih, višjih in visokih šolah tudi šole same: osnovne šole s svojim osipom, z dejstvom, da 40 % mladine ne konča osnovne šole. Ta socialna diferenciacija, katere vzrok so prav omenjene razmere, je izredno boleč družbeni problem. Zaostajajo namreč predvsem otroci revnejših staršev, ki ne morejo pomagati otroku pri učenju. Tako mor mo resnici na ljubo povedati, da je socialna diferenciacija na srednjih, višjih in visokih šolah posledica materialnih pogojev in subjektivnih slabosti šolskega sistema.

Drugi del tega vprašanja zadeva pedagoške gimnazije. Menim, da je trditev, da so dijaki v teh gimnazijah z najnižjim IQ, na srečo že preteklost. Tako je bilo prva leta. Sedaj pravijo ravnatelji pedagoških gimnazij, da se stvari izboljšujejo. Pred nekako tremi tedni sem se pogovarjal s predstavniki treh pedagoških gimnazij: celjske, mariborske in ljubljanske. Na vprašanje, kakšen kader prihaja na njihove šole, so ravnateljice odgovorile, da imajo letos na vseh teh treh šolah poprečni uspeh novincev prav dober — in da so zadostni izjeme. Kakorkoli je ta „prav dober“ lahko različen po svoji kvaliteti in koliko ima znanja, kakšen je njegov IQ, vendarle lahko rečemo, da je to premik na bolje.

Drugo vprašanje — da ima duhovnik visoko izobrazbo, naš učitelj pa deloma srednjo, deloma višjo in redko visoko, pa je vprašanje našega nadaljnjega razvoja. Najbrž bomo morali nekoč uresničiti že stare zahteve naših in svetovnih pedagogov po čimbolj kakovostni izobrazbi. Kdaj bomo sposobni materialno, kadrovsko in tudi sicer napredovati, pa je vprašanje prihodnjih let in naše organizacije ter mesta naše šole v celotnem družbenem sistemu. Premik v pedagoških gimnazijah je nedvomno pozitiven: vanje ne prihajajo več tisti, ki na drugih šolah niso bili sprejeti, temveč so šole že lahko izbirale in če je stanje tako, potem bo v prihodnjih letih ta selekcija vse ostrejša. IQ dijakov pedagoških gimnazij naj bi bil nadpoperčen; bodimo torej za prihodnje leto optimisti!

Po zakonu o srednjem šolstvu mora Zavod za šolstvo SRS izdelati učne načrte za strokovne šole na osnovi potrjenih profilov. Izdelovanje in potrjevanje profilov pa ne poteka načrtno in še manj usklajeno. Manjka namreč denarja in ustreznih kadrov, velika ovira pa je tudi v tem, da nimamo z zakoni opredeljenih profilov. Poleg vsega tega pa nimamo niti metode za izdelavo učnih načrtov. Kaj sodite o vsem tem?

ODGOVARJA SLAVKO BOHANEC:

Mislim, da se vprašanje nanaša na enega od ključnih problemov našega vzgojnega izobraževalnega sistema na srednji stopnji in znotraj tega na strokovno šolstvo. Profiliranje pa je prav gotovo tisti temelj, na osnovi katerega lahko gradimo ali programiramo najprimernejšo vsebino tega izobraževanja. Znano nam je, da je postopek, kako prihajamo do profilov in potem do učnih načrtov, predviden v zakonu o srednjem šolstvu. Ne glede na to, da je ta postopek predviden, je točna trditev, ki jo lahko razberemo iz tega vprašanja, da ravnamo na področju profiliranja zelo nenačrtno in neusklajeno. Zdi se mi, da je prav problem organiziranosti, kako na osnovi predpisanega postopka hitreje priti do profilov in potem učnih načrtov, osrednji problem. Profile potrjuje zbornica. Sestavljajo jih različni dejavniki. Vemo, da pri nastajanju profilov danes močno zaostajamo.

Logično, da potem zaostajamo tudi z učnimi načrti. O tem, da bi odpravili ta osrednji problem, je nedavno razmišljal tudi že komite za strokovno izobraževanje pri IS, ki ga vodi dr. Vladimir Bračič. Na osnovi gradiva, ki je bilo pripravljeno v ZZŠ, je že razmišljal o potrebnosti postaviti v SRS institucijo ali službo pri neki instituciji, ki bi se načrtno, usklajeno in seveda strokovno ukvarjala s temi vprašanji. S pomočjo take institucije bi odpravili vse zamujenje in potem sproti sledili družbenim potrebam in iz tega izhajajočim profilom in učnim načrtom. Glede tega je bilo več predlogov, med njimi tudi ta, da bi podobno službo organizirali ali pri sekretariatu za delo ali pa pri kateri drugi ustrezni instituciji. Zdi se mi, da bi morali pohiteti in čimprej določiti, katera institucija se bo s tem ukvarjala in v njej zbrati vse sposobne kadre, ki stvar spoznajo.

Glede tega, ali kaže profile opredeliti z zakonom, pa menim, da tako profilov najbrž ni mogoče opredeljevati. Na kaj opiram to trditev? Na to, da je število najrazličnejših profilov dinamična kategorija. Že sedanji profili se namreč v zelo kratkem času spreminjajo, če hočemo učno vsebino prilagoditi potrebam posameznih profilov in potrebam posameznih delovnih mest, in drugič tudi to, da zaradi te dinamike v gospodarstvu, v tehnologiji itd. nekateri profili sploh izginjajo, drugi pa nastajajo na novo. Zategadelj menim, da bi z zakonom težko opredeljevali profile, morda bi celo škodovali, ker bi uzakonjali določeno stanje za določen čas. Spreminjanje zakonov je dolga pot, zato menim, da bi bilo treba postaviti tako službo, ki bi sproti, stalno spremljala gibanja v proizvodnji v tehnologiji, in hitro reagirala in pripravljala korekture profilov, ki bi potem seveda vplivali na sestavljanje učnih načrtov. Glede metode za izdelavo učnih načrtov pa bi se moral Zavod za šolstvo, ki je za to pristojen, potruditi, da bi se čimprej dokopal do kar najbolj aдекватne metode nastajanja učnih načrtov.

Za večjo kakovost učnovzgojnega dela, za modernizacijo pouka in podobno, je nujno potrebno redno in načrtno spremljanje, svetovanje in nadzorovanje dela v vseh vrstah šol. To delo, zlasti velja to za strokovno šolstvo, pa je povsem nezadostno zaradi pomanjkanja finančnih sredstev, premajhnega števila svetovalcev in ne zadnje zaradi preobremenjenosti sedanjih svetovalcev z drugim delom. Kaj menite o tem?

ODGOVARJA DR. VLADIMIR BRAČIČ:

Zelo kompleksno in občutljivo vprašanje, za katerim se skriva vprašanje metodologije in vsebine svetovalskega dela. Moram reči, da se ne čutim tako trdnega v tej postavki, da bi vam lahko dal recept na vprašanje „kako“. Ni dvoma, da smo ob koncipiranju reorganiziranega zavoda, ko smo ga iz razdrobljenih skušali narediti homogenega, enotnega, da bi imeli v osnovi enotno zastavljeno pedagoško službo, z enotno vsebino, s kar se da poenotenimi oblikami metodami svetovanja, ugotavljanja in ukrepanja na tem področju, menili, da ne bo dovolj, če bo služba samo enotno postavljena v republiškem merilu, temveč da bi bilo potrebno tudi posodobiti, spremeniti njeno vsebino in obliko dela. Koliko je to v tem času že uspelo oziroma koliko to iščete in pri tem dosegate že tudi pozitivne rezultate, je vprašanje splošne analize, ki bi jo morali narediti najbrž skupaj. Kolikor poznam vaš program dela, menim, da ste krenili v to smer, pričakovati rezultate v enem letu pa bi bilo najbrž nekoliko neupravičeno. Kaže pa, da je stvar vendarle krenila naprej.

Kar pa zadeva strokovno šolstvo in problem pomanjkanja denarja, pomanjkanja svetovalcev, se mi zdi, da bi se to dalo urediti. Če pa gre za svetovalce, jih je težko dobiti, ker je to še posebej zamotan profil ljudi. To je širši problem prav zaradi nekaterih nesorazmerij, ki še vedno nastopajo v odnosu osebnih dohodkov v gospodarstvu in v šolstvu.

O tem, da so svetovalci obremenjeni z drugim delom, pa bi bilo treba videti, kakšno je to drugo delo. Če čutimo, da je bistveno in nujno, da bi bili ti svetovalci na šolah, potem jih moramo drugega dela razbremeniti in poslati na šolo, skratka, izbrati moramo seznam nalog. In če je s prvo nalogo dosti dela, se boimo morali pač peti nalogi odreči, dokler ne dobimo več ljudi. Mislim, da je to sedaj edina rešitev. Vem, da se ni mogoče povsem odreči nekaterim nalogam. Poleg tega dobivate naloge zunaj načrta. Vendar pa bo treba reči „ne“ tudi tistim, ki vam te naloge dajejo, ali pa jasno povedati, da s prevzemanjem novih nalog ne bodo opravljene že prevzete. Dogovorimo se, katera naloga nam je v tem trenutku pomembnejša, pa tisto opravimo. Prepričan sem, da bi se kdaj tisti, ki naloge daje, tudi premislil ali naloge ne bi naložil, če bi mu jasno povedali, da zaradi tega neke druge naloge ne bomo opravili.

Zdi se mi, da bomo morali tako tudi ukrepati. Svetoval pa bi vam, da skušate predvsem uresničiti sprejeti program. Ta program mora tako in tako na „pregled“. Če so ga odgovorni forumi sprejeli ali niso imeli pripomb nanj, potem je to dogovorjen program. Izvajajte ga ter povejte, da dodatnih nalog ne zmorete, ali pa nam morate povedati, katero od tistih, ki smo jih v programu sprejeli, bomo odložili za naslednje leto.

Drugo je pa seveda vprašanje, kako dobiti več svetovalcev za strokovno šolstvo, če jih je treba dobiti. Menim, da bi bilo napačno, če bi večali njihovo število. Osebnost sem prepričan, da moramo spremeniti predvsem metodologijo našega dela, da bomo lahko opravili naloge, ki so pred nami, bolje in z boljšimi metodami dela. V tej smeri moramo iskati rešitev, kajti sicer ne bomo nikoli prišli skupaj, zahtevali bomo vedno več denarja in nove ljudi in težav ne bo konec.

Pri izvrševanju nalog, ki zadevajo vključevanje mladine v šolanje, naletimo na velike težave, ker nimamo nobenega načrta o potrebah po strokovnih kadrih. Kakšni so izgledi, da bi tak plan dobili?

ODGOVARJA DR. VLADIMIR BRAČIČ:

Menim, da takega trdnega načrta ne moremo pričakovati. Prav gotovo pa bomo morali imeti neke osnovne usmeritve. Pričakujemo jih potem, ko bo skupščina, še pred parlamentarnimi počitnicami 1971 ali najpozneje jeseni, spomladi pa prav gotovo, sprejela srednjeročni in nekoliko kasneje dolgoročni program razvoja Slovenije. V tem — predvsem v dolgoročnem programu — bomo skušali nakazati osnovne smeri razvoja Slovenije in v tem bodo tudi večni programi, v katerih bodo ocenjene posamezne panoge naše gospodarske dejavnosti. Tako bomo vedeli, katere od teh panog naj bi v Sloveniji razvijali, katerim bomo dali prednost in katere so tiste, ki jih zaradi objektivnih in drugih razlogov ne mislimo forsirati ali jim celo zmanjševati sedanji obseg. V tem bo neka določena osnovna usmeritev. Že doslej pa smo napisali v osnutek tega dokumenta neko splošno usmeritev, kakršno vedno bolj uporabljajo države, ki so že na stopnji, ki je višja od naše. Tudi drugod v globalnih potezih rešujejo ta vprašanja. Mi smo npr. napisali v ta dokument: do leta 1985 naj bi zajeli v srednje šole 70 % generacije stare od 15 do 19 let. Danes je v teh šolah okrog 42 % dijakov. Druga orientacija: do leta 1985 zajeti v visoke šole 20 % generacije, stare od 19 do 24 let. To so osnovni kazalci našega razvoja. Koliko od tega naj gre v to ali ono panogo gospodarstva, koliko v sekundarno ali terciarno panogo je stvar srednjeročnih načrtov in seveda zasnovanja na večini projektih, ki bodo sestavni del tega dolgoročnega programa.

Že to pa nam nakazuje izredno težke naloge. Zajeti 70 % mladine v srednje šole pomeni pri enoinpolizemskem pouku v prihodnjih letih zgraditi desettisoč novih učnih mest in zajeti 20 % namesto sedanjih 10 in pol odstotka v visoko šolstvo. To pomeni prav tako povečati kapacitete tega šolstva. Pa ne samo kapacitete, temveč zagotoviti tudi ustrezni učni kader, skratka naloge, ki niso nič kaj lahke in terjajo rešitev problemov službe profiliranja, izdelave profilov in službe usmerjanja mladine.

Učbenikov in učnih pripomočkov za učence je premalo, predvsem so pa zelo dragi. Zaradi tega so zlasti prizadeti učenci revnih staršev, ki ne zmorejo stroškov za šolanje. Ali ni mogoče posnemati nekaterih drugih dežel, kjer dobijo učenci učbenike zastonj ali pa vsaj po znatno nižji ceni?

V RAZPRAVI SE JE OGLASIL TINE OREL:

Bilo je že rečeno, da če bomo delali tako, kot je treba, bo treba dobiti nove, boljše ljudi, in treba bo tudi več denarja. V ta materialna sredstva spadajo tudi učbeniki. Prosim vse navzoče, da bi pogledali na problematiko naših učbenikov tudi s te strani. Ti pre-

vzemajo vso problematiko modernizacije našega šolstva. Prav glede učbenikov pa smo revni kot nihče v Jugoslaviji. Imamo 157 učbenikov, potrebujemo jih pa 350. Če pa pogledamo k sosedom, jih imajo pa že blizu petsto. In če bomo šolstvo reorganizirali tako, kot je bilo danes tu rečeno, bomo potrebovali učbenikov še več.

Prosim za korekturo v tem smislu: če je tista milijarda, o kateri smo včeraj govorili, preveč, dajmo vsaj eno subvencijo. Kajti stojimo pred dejstvom, da nimamo niti ene založbe, ki bi imela subvencijski fond, s katerim bi „manj idoč“ krila z „bolj idočim“. Če bi imeli do leta 1985 kakih 70 ali 80 tisoč subvencije na leto, se je to lani zmanjšalo za 30 milijonov, to se pravi, skoraj za 100 %, če upoštevamo padanje vrednosti dinarja. Subvencija pa je še potrebna, kajti zadnji razpis je pokazal, da se je naša največja založba odločila, da ne bo sodelovala pri komercialno nezanimivih učbenikih. Če je npr. neka najnižja ponudba znašala 1700 N-din, je njena ponudba znašala 5000 N-din. Če bomo tako nadaljevali, ne bomo mogli izpopolniti fonda naših učbenikov kot je treba, ne glede na to, da smo majhen narod. Mi prav tako potrebujemo 400 do 500 učbenikov z vsemi pripomočki kakor kak večji narod s 3 ali 4 milijoni ljudi. Če ne bomo vključili v modernizacijo šolstva tudi tega področja, ki je v šolstvu nepogrešljivo, potem naše delo ne bo usklajeno. Tam smo pozabili na ljudi, tu pa pozabljamo na učbenike in smo res zaostali.

Vsako šolsko leto uspešno konča poklicne šole okrog 9000 mladih strokovnih delavcev, ki pa nimajo pravih možnosti za nadaljnji vertikalni študij. Kaj predvidevamo v Sloveniji, da bi odprli možnosti za nadaljnje šolanje absolventov poklicnih šol?

ODGOVARJA DR. VLADIMIR BRAČIČ

Vsi čutimo togost sedanjega sistema. Že nekaj let razpravljamo o tem, pa se še nismo prebili do rešitve. Še vedno iščemo, kako zgraditi sistem druge stopnje šolstva. Sedanji sistem je tog, ker je grajen po sistemu stolpov, ki so drug ob drugem brez medsebojne povezave. In če neko stopi v tak stolp, ga konča in bi želel naprej, ga tako ali drugače silimo, da mora iti v pritličje drugega stolpa. To je seveda ekonomsko nevzdržno, pa bomo morali prihodnje to sistemsko spremeniti. Res pa je, da gre ob tem, ko iščemo kardinalno rešitev, praksa svojo pot in nam nakazuje rešitve. Danes imamo v Sloveniji vrsto šolskih centrov in šol, ki skušajo odgovoriti in rešiti to vprašanje. Naj jih naštejemo le nekaj: velenjski rudarski center ima sistem 3+3=3, poklicne +3 tehniške razrede, v Kranju prehaja mlekarška šola iz poklicne v tehniško 2+2, Center tiska in papirja v Ljubljani ima 3-letno poklicno +2 leti tehniške. Blagovni promet ima v Ljubljani, Celju, Mariboru, Kranju poklicno šolo in nadaljevanje v tehniški šoli. Podobno imajo urejeno gostinski centri. Poseben sistem ima industrijska kovinarska šola pri TAM v Mariboru, kjer je vpis enoten in učenci prvi dve leti enotno delajo. V tem času ugotovijo učence, ki so pripravljeni za teoretični študij in tam imajo pogoje — najmanj uspeh 3,5, matematiko in fiziko vsaj 4, in te potem v tretjem letniku ločijo. Eni končajo tretje leto v poklicni šoli, drugi gredo v tretji letnik, ki že pomeni tehniško šolo in gredo potem še v 4. in 5. letnik tehniške šole.

Praksa torej sama rešuje te stvari mimo zakona, mimo v tem smislu, da ne gre za nekaj prepovedanega, ni pa tudi dovolj trdno postavljeno. V prihodnjih letih bomo torej morali iskati rešitve v smeri, kakor jih išče praksa. Usmerjati bomo morali naše šole mnogo bolj fleksibilno, tako da bo mogoče brez velikih ceremonij in izgube časa prestopati iz šole v šolo in jo nadaljevati do stopnje, do katere mlad človek čuti nagnjenje, sposobnost in seveda možnosti. Te stvari bomo morali podpreti tudi ekonomsko — tudi sedaj jih že podpiramo s stipendijami. Prizadevamo si naše srednje šolstvo prilagoditi potrebam in ga narediti takega, da bi nam dajalo dobre kadre in da bi hkrati omogočalo vsem, ki so sposobni, da se lahko približajo do najvišjega vrha.

Iz analiz vemo, da najbolj zaostaja in je tudi najslabše organizirano izobraževanje v delovnih organizacijah. Velik vzrok za to je v dejstvu, da manjka vsaj 300 organizatorjev izobraževanja v gospodarskih organizacijah in okrog 600 instruktorjev. Kakšni so izgledi, da bi prišli do ustrezne kadrovske šole, v kateri bi usposabljali ljudi za to delo?

ODGOVARJA DR. VLADIMIR BRAČIČ:

Čimbolj se uveljavlja spoznanje o permanentnem izobraževanju, spoznanje o notranjih dokvalifikacijah o stalnem spreminjanju in dopolnjevanju posameznih profilov, toliko pomembnejše postaja tudi šolanje ob delu, na delovnem mestu, privajanje, priučevanje itd. Akcije za take šole so bile različno ocenjene. Nedvomno bomo

tak profil ljudi potrebovali, vprašanje pa je, če potrebujemo za to posebno šolo? Ali potrebujemo šolo s tablo, višjo in visoko šolo za organizatorje? Menim, da bi morali iskati rešitev v drugi smeri: izbrati in dobiti ljudi in videti, kakšen bi bil lahko program take šole, ki bi bil po svoji zasnovi interdisciplinaren in kjer bi se dogovorili da bi kandidati študirali po takem interdisciplinarnem študiju na naših visokošolskih zavodih. Pri tem pa je čisto vseeno, komu bi rekli organizator in nosilec, slušatelj bo pa po dogovoru delal izpite in se pripravljaj in se formiral v takšnega strokovnjaka. Mislim da so to sodobne rešitve, ne pa da za vsak profil takoj ustanovimo svojo šolo in jo po možnosti podpremo še z zakonom, da bomo ja imeli vse od računovodje do tajnika in vseh služb s tablo in štampljko. Zato tudi iniciatorjem priporočam, naj iščejo v tej smeri, ker sem prepričan, da bo tudi podpora večja, kot pa je bila doslej, ko so hoteli nekateri imeti tako in tako šolo, s katero si čez 3 ali 4 leta ne bomo vedeli kaj pomagati.

Zadnje čase tudi na teh šolah dozoreva spoznanje, kam je treba kreniti. Razumljivo je, da potrebujemo tudi geografje in zgodovinarje itd. itd., samo te ljudi je treba izšolati iz vrst najboljših študentov, jih pravočasno vključiti v znanstveno raziskovalno delo, postaviti pod poseben režim in skrb, omogočiti jim takoj nadaljevanje na tretjestopenjskem študiju, poslati jih v tujino, poslati tja, kjer so stvari že dalje razvite in tako izšolati potreben strokovni znanstveni kader. Učiteljski kader je pa treba šolati drugače, s posebnim poudarkom na tiste vede, ki mu bodo pomagale razreševati življenjsko situacijo, strokovno situacijo v kateri se bo v bodoče znašel. Je pa seveda velika razlika med pomembnostjo, ali bo učitelj obvladal vse tektonske pojave na svetu ali pa bo razne psihološke in pedagoške potrebe v razredu znal razreševati. Tu je treba biti pameten in dovolj odločen, da te stvari preokrenemo.

Kako je s pristojnostjo glede odločanja in politike o tujih jezikih v osnovni šoli? Ta stvar danes ni rešena in vnaša mnoge težave pri organizaciji pouka tujih jezikov v srednjih šolah.

ODGOVARJA SLAVKO BOHANEC:

To je v pristojnosti občin. Seznanjen sem, da je ZZŠ že pripravil elaborat o tako imenovani teritorialni razporeditvi jezikov. Dobro bi bilo, da ta elaborat predložijo ustreznim forumom v Sloveniji incl. IS in SPK, da se dogovorimo, kako bi ta problem najbolje razrešili.

V 44. členu zakona o izobraževalnih skupnostih je določeno, da za investicije v šolstvo skrbijo izobraževalne in družbenopolitične skupnosti. Kako se uveljavlja to določilo za srednje šole, katerih šolski okoliš presega meje ene občine, republiška izobraževalna skupnost pa nima sredstev za investicije v srednje šolstvo?

ODGOVARJA LUDVIK ZAJC:

Mislim, da je v osnovi odgovoril že dr. Bračič v odgovoru na prva vprašanja. Res je, da za investicije v šolstvo skrbijo izobraževalne in družbenopolitične skupnosti, zlasti za srednje šole, ker imamo vse drugo nekoliko trdnjeje določeno. Za osnovne šole je investitor samo občina, republika pa prispeva kolikor pač more. Za visoko, višje in posebno šolstvo daje samo republika po svojih močeh, za srednje šole pa je tukaj nekaj pele-mele in se zanašamo drug na drugega. Zanašamo zato, ker nihče nima dovolj sredstev, da bi lahko odločno posegel. Sistem bo najbrž tak ostal, rešitve pa je nakazal dr. Bračič. Nekatere rezultate smo že dosegli tudi na področju dijaških domov in ne samo srednjih šol. Na primer: dijaški dom v Novi Gorici je bil zgrajen tako, da so lokalni dejavniki zbrali 2/3 sredstev, tretjino je pa dala republiška izobraževalna skupnost. Nova adaptacija ekonomskega centra v Kopru poteka prav tako in tudi še nekatere druge. Pripravljajo akcijo o vzgojiteljski šoli v Ljubljani in Mariboru in še nekatere druge. Tudi za gostinsko šolo v Radencih zbirajo že sredstva in mislim, da bo po tem sistemu šlo tudi naprej. Tretjino smo bili zmerom pripravljeni dati iz sredstev republiške izobraževalne skupnosti, če 2/3 zberejo iz lokalnih, zlasti pa gospodarskih virov. Tak način bi moral veljati tudi v prihodnje.

Prostori Zavoda za šolstvo SRS na Poljanski cesti 28 niso primerni za normalno delo niti materialno in še manj prostorsko. Ali je predviden kak izhod iz tega položaja?

ODGOVARJA LUDVIK ZAJC:

Mislili smo, da bomo lahko začeli to reševati že naslednje leto. Situacija, ki jo je razložil predsednik izvršnega sveta tov. Kavčič, pa je zadevo nekoliko zavrla. Mislim pa, da bomo kljub temu že v naslednjem letu našli možnost, da jo začnemo urešničevati in da bomo najkasneje v dveh letih rešili to vprašanje, ki je bolj vsebinskega kot pa prostorskega značaja. Gre za mnoge skupne službe, ki se danes neracionalno uporabljajo, gre tudi za nekatere akcije, ki potekajo druga mimo druge in niso dovolj usmerjene in usklajene. Pri enem zavodu niso dovolj strokovno pretehtane, pri drugem pa ne dovolj finančno ocenjene. Zadnji čas pa je, da se bolj zblizamo. Če bomo te skupne službe, zlasti knjižnico in dokumentacijo lahko skupaj uporabljali, če se bomo večkrat skupaj dogovarjali in načrtovali, bodo seveda tudi akcije bolj usklajene.

Informirani smo, da pripravljata pedagoški akademiji v Ljubljani in Mariboru nov, skrčen predmetnik študija. Znano je, da absolventi akademij niso imeli dovolj potrebnega pedagoško-psihološkega ter didaktično-metodičnega znanja za sodobne zahteve poučevanja. Zanima nas, ali bodo v novem predmetniku te skupine močnejše ali slabše zastopane oziroma ali gredo diskusije v zvezi s tem v tej smeri, da bi zagotovili pravilno razmerje med strokovno (predmetno) in pedagoško-psihološko ter didaktično-metodično pripravljenostjo oziroma znanjem prihodnjih pedagoških delavcev?

ODGOVARJA DR. VLADIMIR BRAČIČ:

Znano mi je, da na obeh akademijah predvsem usklajujejo dosedaj nekoliko različne predmetnike in učne načrte, predvsem pa obseg števila tedenskih ur, z zakonom o visokem šolstvu in stališči posebne komisije o potrjevanju statuten visokošolskih zavodov pri republiški skupščini. Obe akademiji sta bili v teh razpravah opozorjeni na to ugotovitev, ki jo zadeva vprašanje o odnosu med stroko in psihološko-pedagoško-didaktičnim delom. Kakšni bodo končni rezultati, ne vem. Ugotavljata pa seveda, da je izredno težko tri smeri spraviti v ta predmetnik. Ena je tako imenovana stroka, predvsem kadar gre za predmetni pouk. To sta praviloma dva predmeta (matematika, fizika, zgodovina, zemljepis) potem je tu psihološko didaktično pedagoško delo s praktičnim delom v razredu in potem je še tretje, splošno, to je tisti del tako imenovanih splošno družbenih predmetov, ki je tudi pomemben in mimo katerega tudi ne more ta šola, ne da bi dala osnove. Mislim na družbeno ureditev, na filozofijo, nekaj teh znanj pa učitelj mora imeti. Tako da niso v prav lahkem položaju, toda prizadevajo si. Menim, da se bo potrebno dogovarjati na obeh akademijah tudi o tem, da ne kaže razumeti skrčen predmetnik samo za tri ure manj (namesto prejšnjih 33 poprečnih ur na teden sedaj le 30). Skrčiti

predmetnik pomeni predvsem zmetati iz snovi tisto, kar ni nujno potrebno, kajti tudi tam je prav gotovo tako, kot ugotavljamo v osnovni šoli, mnogo balasta; odpraviti ta balast in seveda predvsem na teh šolah začeti usposabljanje prihodnje dobre učitelje, ki ne bodo z balstom obremenjevali učencev, temveč bodo učence predvsem učili misliti, logično sklepati in iskati informacije. Kajti razvoj je tak, da tudi učitelja ne moremo natrpati z znanjem in ga niti ne želimo za vselej natrpati. Želimo, da bi se kasneje sam individualno izpopolnjeval da bi hodil na razne strokovne izpopolnjevalne tečaje. Predvsem ga moramo naučiti iskati informacije, da bo vedel, kje dobi najodobnejšo, najnovejšo informacijo, ki jo bo vključil v svojo delo. To pomeni skrajšati predmetnik, pa ne samo po urah. In tu bomo seveda najbrž morali na vseh ravneh vsi skupaj zelo trdo delati.

Vsak je pripravljen ugotoviti, in takšni smo tudi mi, da je snovi preveč, toda njegovega predmeta je pa absolutno premalo. In tudi kot služba, kjer se prav tako srečujete na vseh predmetnih področjih, se boste morali dogovarjati o tem, da je treba iz vsakega predmeta nekaj balasta odstraniti in ustvariti harmonijo. Tu smo zelo občutljivi, in če ne bomo tega delali zavestno, ne bomo dosegli rezultatov. Predvsem pa menim, da bomo pred našo mladino in našo zgodovino odgovorni za to svoje samoljubje. Zato: mea culpa, potrkajmo vsak na svoje prsi, izprašajmo si vest in vsi tako pomagajmo, da bomo osnovno šolo in pedagoško akademijo razbremenili balasta in dali v program tisto, kar je potrebno za jutrišnje dobro delo. V tej smeri bomo svetovali PA, danes svetujemo vam, vi pa kot svetovalci svetujte tistim, s katerimi delate.

NA VPRAŠANJE ODGOVARJA TUDI LUDVIK ZAJC:

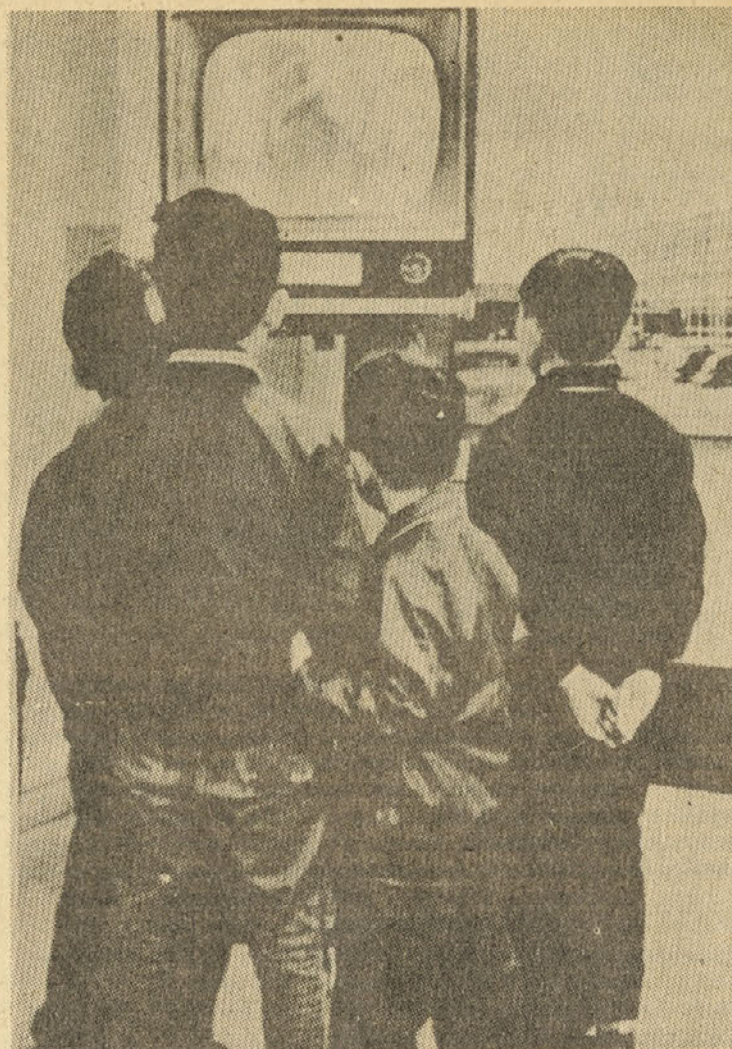
Pri PA gre tudi za željo, da se čimprej preide na 4 letni, na visokošolski študij. Moram povedati, da smo na RIS to ocenili kot utopijo in iluzijo. Materialnih sredstev za tako raven študija ni in jih v bližnji prihodnosti tudi ne bo. Ker sodelujemo v komisiji republiške skupščine je izvršni odbor sprejel tudi stališče, da bo s finančno pipico posegel odločneje v nekatere stvari, ki si jih dopovedujemo že leta in leta. Nekaterih stvari enostavno ne znamo rešiti. Ne znamo rešiti osnovnega protislovja, osnovne dileme: ali pa filozofska fakulteta in nekatere druge šole vzgajajo geografe, zgodovinarje, matematike ali pa vzgajajo učitelje, ki bodo poučevali te predmete. Za nas je seveda stvar jasna, kaj vzgajajo. Če na drugi strani stvari niso jasne, potem jim bodo pač postale s finančnimi ukrepi: ker bomo povedali, kaj plačamo in česa ne. Na žalost je pri nas tako, da brez malo pritiska ne gre skozi Scilo in Karibdo. Nam je žal, da je treba ravnati tako, vendar pa mislim, da je nujno.

Republiški sekretariat za prosveto in kulturo je v letošnjem letu intenzivno sodeloval skupaj z ostalimi republiškim sekretariati in Zveznim svetom za kulturo in izobraževanje pri izdelavi dolgoročnega programa modernizacije (inovacije) vzgojno-izobraževalnega dela v SFRJ. Predlog programa bo v kratkem obravnavala zvezna skupščina. Iz predloga je razvidno, da računajo v zvezi z realizacijo na mednarodno strokovno in finančno pomoč. Zanima nas, ali je predvideno oziroma določeno, koliko te pomoči bo deležna SR Slovenija? Tudi v naši republiki zaostajamo glede modernizacije, marsikatero idejo in projekti „obvisijo v zraku“, ker ni na voljo denarja.

ODGOVARJA SLAVKO BOHANEC:

Gradivo o modernizaciji vzgojnoizobraževalnega procesa je pripravljeno kot eno od tistih, ki jih je treba izpeljati iz nedavno tega sprejete Resolucije o vzgoji in izobraževanju na samoupravni podlagi. Če nekoliko ocenjujemo to gradivo, je najbrž po svoji vsebini relativno dobro, po svoji moči pa šibko, ker je na nesrečo sestavljeno v okviru zveze in manj ustreza republikam. Pristojnost republik pa je na področju vzgoje in izobraževanja vendarle primarna. Glede na to smo menili, da je treba posredovati to gradivo za sedaj vsem ustreznim republiškim institucijam, med njimi tudi Zavodu za šolstvo. Menimo pa, da bi morali na osnovi gradiva o vseh teh zadevah, ki rastejo pri nas v republiki, na Slovenskem nekoliko širše razpravljati. Da bi zlasti sedaj, ko se odločamo o denarju, ki ga dajemo za modernizacijo učnovzgojnega procesa, nekoliko drugače ravnali, kot ravnamo sedaj in kot smo ravnali v preteklosti.

Modernizacija je gotovo aksiom in imperativ nadaljnjega razvoja vzgojnoizobraževalnega dela. Kjer je vzgojnoizobraževalni dejavnik zastopan v razvoju in družbeni reprodukciji s precejšnjim odstotkom – to je okrog 25 do 0 % – in tudi s poglobitvijo vzgojnoizobraževalnega dela, kjer gre za vse večje upoštevanje posameznika, je seveda vse tisto novo, kar se nanaša na nove

tehnologije v vzgojnoizobraževalnem procesu, izredno pomembno.

Res je, kar predlaga zvezni svet (kjer so to gradivo obravnavali in poslali tudi zvezni skupščini), da gre za neke zelo konkretne predloge v zvezi z mednarodno finančno pomočjo (mišljena je zlasti pomoč UNESCO in pa mednarodne banke). Vendarle pa bo delež, ki naj bi ga Slovenija imela, če uspemo dobiti to pomoč, tolikšen, kolikor bomo sposobni dogovoriti med republikami, kaj za posamezno republiko potrebujemo, in drugič, kolikor bomo sposobni tudi sami pripraviti konkretne programe in se na osnovi le-teh potegovati za denar. Mislim, da smo v Sloveniji določene korake že storili, projekt o tako imenovani izobraževalni televiziji je sestavni del tega napa. Na osnovi tega projekta, ki je po našem mnenju kakovostno sestavljen, da lahko konkuriramo tudi v okviru tega gradiva. Mislim pa, da bi prav tako morali storiti še na vseh drugih področjih. S konkretnimi predlogi moramo tudi v naši slovenski sredini izbojevati boj vse večje participacije novih tehnologij in tudi vse večjih sredstev, ki so za uvedbo teh tehnologij potrebna. To gradivo, ki ga bodo obravnavale nekatere institucije v republiki, vključuje predloge glede uvedbe edukativne televizije, glede uvedbe novih drugih tehnologij, tudi uvedbe tako imenovane kompjutorske tehnike ipd.

BORIS LIPUŽIČ DODA INFORMACIJO:

V sodelovanju z republiško izobraževalno skupnostjo je zavod za šolstvo pripravil 3 projekte, s katerimi nameravamo konkurirati v nekaterih inozemskih institucijah za pridobitev določenih sredstev. Gre za projekt uvajanja moderne matematike v osnovno šolo, projekt, v katerem bi pripravili tečaj uvoda v kompjutorsko znanost in informacijo v vseh srednjih šolah in pa projekt za modernizacijo pouka angleškega jezika. V pripravi in zasnovi so pa tudi še nekateri drugi projekti, ki jih bomo dokončno pripravili z republiško izobraževalno skupnostjo in predlagali za financiranje iz virov mednarodnih fondov.

Po 27. členu zakona o usposabljanju otrok in mladostnikov z motnjami v telesnem in duševnem razvoju spremljajo pristojne izobraževalne skupnosti in republiški sekretariat za prosveto in kulturo v sodelovanju z republiškim sekretariatom za zdravstvo in socialno varstvo delo zavodov za usposabljanje. Isti člen zavezuje republiškega sekretarja za prosveto in kulturo, da ukrepa, če zavodi za usposabljanje ne izpolnjujejo pogojev iz 24. člena istega zakona.

VPRAŠANJE: Glede na citirani zakon morajo izpolnjevati pogoje 24. člena samo nanovo ustanovljeni zavodi. Ker večina obstoječih zavodov za usposabljanje ni dobilo ustreznega soglasja republiškega sekretariata za pričetek dela – pogoji niso bili preverjeni – obstajajo številne ovire materialnega in prostorskega značaja za uspešno delo teh zavodov. Vodstva zavodov pogosto izražajo željo po verifikaciji. Ali obstaja možnost, da bi bili v bližnji prihodnosti pregledani in ugotovljeni pogoji za uspešno delo?

ODGOVORI EDEN IZMED PRISTOJNIH:

Omenjeni zakon predvideva to samo za na novo ustanovljene zavode, ne pa za tiste, ki so bili ustanovljeni pred tem zakonom. Menim da bi podobno, kot smo storili pri srednjih šolah, zlasti strokovnih šolah, ko smo ugotavljali materialne, kadrovske, finančne in druge pogoje, kazalo storiti to tudi za te zavode. Praksa pri srednjih šolah nam je pokazala, da so takšni pregledi in ugotovitve s pridom rabili za izboljšavo določenih pogojev. Tudi pri srednjih šolah delamo skupaj z ZZŠ in predlagam, da se o problemu skupaj pogovorimo in tudi za te vrste šol uvedemo pregled ali ugotovimo, v kakšnih pogojih delajo.

Pretežna večina posebnih osnovnih šol ima dvoizmenični pouk. Tako organizacijo sodobna praksa v celoti odklanja, ker posebno šolstvo nima le značaja vzgojno-izobraževalnega dela, temveč celoten pristop k usposabljanju prizadetih otrok.

VPRAŠANJE: Kakšni so izgledi in kateri ukrepi so potrebni, da bi posebno šolstvo v petletnem perspektivnem razvoju prešlo na enoizmenični pouk, od česar je sočasno odvisen razvoj: šolskega varstva, celodnevne bivanja pedagoško in socialno ogroženih otrok v šoli, organizacije interesnih dejavnosti, realizacije učnega načrta in uspešnega prehoda na petdnevni pouk v tednu?

ODGOVARJA LUDVIK ZAJC:

Mislím, da pri posebnih osnovnih šolah nismo rešili še marsikaj drugega. V razpravah o osipu v osnovni šoli, ki so bile zadnjič pri republiški izobraževalni skupnosti, smo ugotavljali, da tudi konceptija ustanavljanja posebnih osnovnih šol in centralnih osnovnih šol ne bo rešila situacije. To pa zaradi tega, ker je povsem razumljivo, da starši ne bodo in že sedaj ne dovoljujejo prevozov teh otrok v centralne posebne osnovne šole, ker je za te otroke seveda zaradi razlik še težji prevoz iz kraja v kraj, in jih izpostavljamo nepotrebnim nevarnostim.

Zato menimo, da bi bilo treba ponovno pregledati način organizacije posebnih osnovnih šol. V vsaki večji, vsekakor pa v vsaki centralni osnovni šoli, bi nedvomno lahko dobili prostorček za te otroke, ki predstavljajo morda 3 do 5 % učencev, kjer bi jih z individualnim načinom pouka usposabljali, izvzeli iz šolskega formalizma, razredov, prehajanja iz razreda v razred. Ti otroci bi bili kot posebna skupina, z njimi bi delali pač tako kot je mogoče glede na njihove fizične in psihične pogoje. Vsakemu od njih bi poskušali dati čim več tega, kar mu lahko damo v 8 letih, nato pa jih tudi nadalje usposobiti za poklicno dejavnost. Skratka, mislimo, da bi bilo treba v naših glavah šolski sistem posebnih šol nekoliko podreti in posvetiti posebno skrb vsakemu otroku posebej. To je po našem mnenju dosti boljša rešitev, kot pa da bi se morali otroci

iz Kostanjevice voziti v Brežice ali pa iz Logatca in Hotederščice na Vrhniko.

To je seveda samo zamisel. Težko jo je braniti in lahko napadati, povedal sem jo zato, da bi o njej razmišljali in nam takrat, ko bomo resneje začeli reševati to vprašanje, pomagali s svojimi strokovnimi nasveti, poznavanjem terena, pogojev, možnosti, da bi lahko našli ustrezno rešitev. Vsekakor pa mislim, da te ideje a priori ne bi smeli zavreči, ker nam sedanja organizacija povzroča velike težave. Veliko otrok ostaja zunaj šole, med normalnimi otroki in povzroča težave v razredu. Drugam jih ni mogoče usmeriti, prevažati pa prav tako ne. Starši nekaterih otrok ne dajo v internat, mi pa moramo te probleme obravnavati individualno. Tak otrok je težak problem že za družino in mislim, da bi ga s šolskim mehanizmom ne smeli še oteževati. Drugače je pa seveda opozorilo točno – dvoizmenični pouk sploh ni pouk za te otroke (saj tudi za normalne otroke ni, in bi moral čimprej preiti na celodnevno delo na drugačen sistem dela v šolah). Tega pa naše materialne možnosti ne dovoljujejo, nasprotujejo pa tudi rešitve, ki so strokovno gledane nerazumljive.

Čez 20 let, ko bomo gledali nazaj, bomo kritizirali to, kar danes delamo, in se čudili, da tako enostavnih stvari nismo videli. Najbrž jih vidimo, samo rešiti jih ne moremo. Morda pa bi se na tak način tudi dvoizmenični pouk na teh posebnih osnovnih šolah dal hitreje razrešiti, kot pa če naprej gradimo ali vzpostavljamo tako imenovane centralne posebne osnovne šole. Teh pa veliko graditi ne bomo mogli, zato je jasno, da boste dvoizmenični pouk in prevažanje učencev še precej let aktualna.

Subjektivne razloge slabih učnih uspehov in s tem osipa, ki izvirajo iz kvalitete dela učiteljev in drugih pedagoških delavcev, bomo morali reševati pedagoški delavci sami. Osip pa povzročajo še mnogi zelo pomembni objektivni pogoji, in to neposredno ali posredno. Ali smemo pričakovati in kdaj, da bodo ustvarjeni pogoji za normalno (ne pa še moderno) organizacijo in tehnologijo dela v naših šolah? Konkretno: Opremljenost s kadri in učnimi pripomočki po minimalnem seznamu zavoda za šolstvo SRS.

ODGOVARJA MILOŠ POLJANŠEK:

Glede tega vprašanja bi želel slišati dialog z vami, dialog zaradi tega, ker sem globoko prepričan, da bi nam vi veliko več vedeli povedati o tem vprašanju kot pa morda jaz ali kdo drug. Mislim, da je prav, da ste v vprašanju postavili na prvo mesto subjektivne razloge. Osebnostno sem namreč prepričan, da je tu začetek in večji del naših možnosti in da bomo, kar zadeva denar, pač limitirani kot smo bili doslej tudi v prihodnje. To, do kod lahko sežemo, pa bo prav gotovo na nek način vplivalo na rezultat in na stopnjo osipa. Ponavljam, pa, to je moje osebno mnenje, da imamo v subjektivnem dejavniku največ rezerv.

Če pričnem s skupščino: marsikaj smo počeli, ravnali smo kot ljudje, ki bi želeli nekaj rešiti, nismo pa vedeli, kako. Skoraj dve leti smo se vrteli okrog 39. člena, kot da je v njem začetek in konec vseh težav in vseh skrivnosti glede osipa. No in z mnenjem poslanecv prosvetnih delavcev smo ta člen opustili in obnovili popravne izpite. Rezultate sedaj ugotavljate vi.

Naj nadaljujem s subjektivnim dejavnikom, čeprav je vprašanje postavljeno tako, kot da naj o tem ne govorimo, da je to pač že naša zadeva. Bojim se, da so prosvetni delavci vse premalo samostojni v svojem delu, do vse problematike, ki zadeva predmet, izobraževanje kot celoto in vzgojo. Menim, da bi bil rezultat drugačen, če bi več poudarjali vrednost učenca kot pa vrednost predmeta, če bi poudarjali vse možne oblike in načine, kako naj učenec obvladuje snov. No in če končam s subjektivnim dejavnikom, mislim, da je predalčkarstvo, da je nedorečenost v ocenjevanju, da je premajhna usmerjenost v globalen rezultat tista težava, prek katere se za sedaj žal še nismo mogli dokopati.

V nasprotju s tem pa se v naših kolektivih razumljivo in upravičeno z veliko intenziteto bojujemo za šolski prostor. To je nedvomno izredno močan dejavnik delovnih pogojev. Bojim se pa, da ni edini. Če bi danes izdelali sociološko oceno tega, v katero smer gredo prizadevanja posameznih kolektivov, bodisi v urejanju prostora bodisi v premljanju vseh že danes dosegljivih učnih in ostalih pripomočkov, potem ima prav gotovo prednost prostor. Tudi s tistimi minimalnimi sredstvi, ker veliko jih res ni, bi se dalo marsikaj spremeniti glede učnih pripomočkov, sredstev, modernizacije, tistih pogojev, ki omogočajo inovacije in posodabljanje šolskega dela. Pritisk na povečanje sredstev za šolstvo je nenehen in tu smo uokvirjeni v položaj – materialni, družbeni in v vse mogoče ukrepe od stabilizacijskih do konkretnih v posamezni občini in iz izobraževalni skupnosti se to pa narekuje tudi ustvarjanje tistega minimalnega pogoja, tistih minimalnih okvirov, katere ugotavljate vi kot osnovo za neke vrste izenačevanje pogojev v slovenskem repub-

liškem nacionalnem prostoru. Mislim, da je to potrebno, ker je nemogoče gojiti iluzije, kaj vse lahko dosežemo. Ti poprečni pogoji pa prav tako kot subjektivni dejavnik kadrov deternirajo naše možnosti in stopnjo, ki jo lahko dosežemo.

NA VPRAŠANJE ODGOVARJA TUDI LUDVIK ZAJC:

Želel bi opozoriti na naslednje: v Sloveniji prihajamo v isto dilemo, v katero so prišli tudi drugod: ali je mogoče ob strahotno hitrem napredovanju znanosti sproti ujeti ta takt, to multiplikacijo znanstvenih dognanj in spoznanj ali ne. Odgovor je jasen: Ne! Kajti 90 % vsega znanja je nastalo v zadnjih 30 letih. Znanost se vedno hitreje razvija in napreduje in to, kar je bilo še včeraj res, danes ni več ali je samo še delno res in odpira nove vidike nova spoznanja, nove resnice, nove ugotovitve. Zato je seveda povsem jasno, da so se morali v svetu odločiti, ali nadaljevati s takim načinom pouka, kjer trpajo učencem že dognane resnice v glavo ali pa se od tega docela preusmeriti in iskati možnosti, kako učence čimbolj seznaniti s splošno informacijo o toku človeškega mišljenja, o toku človeških spoznanj v glavnih, globalnih usmeritvah, globalnih novitetah pri usmeritvi znanosti in seveda učence naučiti, kako naj se vse življenje učijo.

V vseh modernih državah so se usmerili v drugo alternativo: naučiti, kako bi se lahko čim več naučili in se vse življenje neprestano učili. To narekujejo razlogi, o katerih sem govoril, narekujejo pa tudi čisto praktični razlogi: Človek se mora v modernem življenju večkrat močneje ali pa šibkeje, vendarle preusmerjati. V ZRN so lani naredili anketo (o ZRN govorim, ker nam je teritorialno blizu, da ne govorimo vedno le o Ameriki), koliko delavcev je ostalo v zadnjih desetih letih v svojem poklicu, v katerega so stopili pred 10 leti.

Podatki kažejo, da iz nekaterih poklicev (mesarskega, zidarskega in še nekaterih) 91 % ljudi ne dela več v tem poklicu, najmanj pa je 41 % takih, ki so se preusmerili v drug poklic. To pa pomeni, da ni več mogoče, da bi vajelec prišel k mojstru, se 3 leta pod knuto in drugimi stvarmi nekaj naučil in potem lahko vse življenje krpal lonce, popravljal dežnike, čevlje itd.

Tega sveta ni več. Isto velja za osnovno in srednjo šolo in prav tako za višjo in visoko šolo. Kemik, ki se je izšolal pred 10 leti danes nič ne ve, če se ni sproti učil, sproti izobraževal. Isto velja za zdravnika in več ali manj vsaj pri nas tako rečem — na tako konservativnem področju kot je šolstvo. Tudi tu se dogajajo velikanske spremembe v družbi, v načinu življenja, v vlogi družine, v kateri se srečujemo z novimi pozitivnimi in negativnimi posledicami in takimi dejstvi, ki jih prej nismo poznali. Tudi prosvetni delavci, tisti, ki smo še pred desetimi leti delali v šoli, bi se danes morali znova začeti učiti, da bi v šoli lahko uspešno delali.

Dilemo je torej treba rešiti v drugi smeri: usposobiti mladega človeka, da se bo znal učiti, da bo vedel, kam poseči v zakladnico znanja, da bo obvladal tehniko učenja, ker tudi ta postaja pomembna, da mora racionalno in v čim krajšem času dobiti čim več informacij in seveda zbuditi v njem veselje do stalnega izpopolnjevanja. Pri tem pa smo v republiki izobraževalni skupnosti opozorili na katastrofalne posledice sedanjega stanja v osnovni šoli. Ne gre samo za številko, ne gre samo za to, da jih 40 % obsojamo več ali manj na nekvalificirano delovno silo, izobražujemo pa na nekaterih naših šolah, gradbenih itd. že pretežno mladino iz drugih republik, katerih kvaliteta osnovne šole je ne povsem primerljiva z našo osnovno šolo. Naši otroci pa seveda v to srednjo šolo ne morejo iti, ker nimajo formalno končane obvezne osemletne osnovne šole.

Ne gre samo za to, da smo imeli pred šolsko reformo 15 % nekvalificiranih delavcev v naši industriji, danes jih imamo pa 35 %, temveč za to, da 40 % mladim ljudem v njihovih najnežnejših letih, da tako rečem, ubijemo vsako veselje do izobraževanja. Kajti otrok, ki se iz dneva v dan srečuje z neuspehom v osnovni šoli, ki mu danes pri enem, jutri pri drugem predmetu pred vsem razredom dokazujemo njegovo nesposobnost, ta otrok se mora v tej skupini počutiti kot nesposoben, nepotreben, kot nekaj, kar ne sodi v to sožitje, in je potem seveda razumljivo, da reagira tako ali drugače. Reagira v glavnem negativno. In seveda, prav tako je razumljivo, da ne bo nikoli več z veseljem vzel v roke knjige, sedel pri izobraževalni TV oddaji itd. V najnežnejših letih smo mu ubili veselje do izobraževanja. To je najgloblja in najbolj katastrofalna posledica našega osipa v osnovni šoli.

Zato smo prepričani, da je treba preiti k individualnejšemu načinu obravnavanja otrok, individualizaciji pouka, predvsem pa k individualnemu pristopu do otroka.

Veste, da vsi naši prosvetni delavci delajo podrobne učne načrte za razred, govore o uspehu posameznih razredov, govore o predelani učni snovi itd. Razreda pa ni! Je neka sociološka skupina, ki

se je več ali manj naključno znašla v tem prostoru in to je razred. Toda ta razred sestavlja 20, 30, 36 individualnih bitij, ki so prišli v osnovno šolo z različnim vzhajanim testom. „Testo“, ki je imelo kvas ali ga pa ni imelo, ki je živel v takih ali drugačnih življenjskih okoliščinah v različnih družinskih pogojih, v različnih socialnih okoljih itd. Zato je treba vsakega otroka obravnavati individualno, se pravi postaviti individualne učne načrte za vsakega otroka. S tem seveda, da lahko sorodne duše zberemo v skupine, ne smemo pa pozabiti, da imamo pred seboj človeka, ki bo rasel — ta hitreje drugi počasneje. Naša dolžnost pa je najti metode in načine, kako ga bomo usmerjali in razvijali, tako da se bodo razlike, ki so bile v 1. razredu, zmanjševale. Izenačile se ne bodo nikoli, nikoli! Prav zato smo prepričani, da bi lahko šli v drug način reševanja osipa, ne pa da osipavamo osip po nekaj procentih letno in se potem trkammo na prsa, češ v zadnjih 10 letih smo osip zmanjšali za 30 %, drugo leto ga bomo pa za 5 %. Orientacija naše izobraževalne skupnosti je, da je treba to presekati, da nehamo o osipu sploh govoriti in da ga tudi nimamo v tej formalni obliki.

Prepričani smo, da bi moral otrok v obvezni osnovni šoli — izjemno so res lahko zaradi izjemnih okoliščin — iti iz razreda v razred, če že o razredu govorimo. Otroka bi morali peljati skozi vseh osem let obveznega osnovnega šolanja tako, da raste od uspeha do uspeha, da bo, če poenostavljeno rečem, vprašan tako, oziroma tako vključen v delo razredne skupnosti in manjših skupin, da bo vedno znal, da bo vedno našel rešitev. Treba se bo seveda potruditi, mu pomagati, na koncu pa ga bomo vendarle pripeljali ob vsaki učni tematiki do uspeha. To pa pomeni, seveda, večje ali manjše razumevanje, bolj ali manj poglobljeno znanje, vendar pa nek osrečujoč občutek, da nekaj je naredil, da nekaj ve o tem, da nekaj je v tej skupini tudi prispeval, da so prišli do nekega spoznanja, do neke resnice. To seveda zahteva zelo globoko spremembo učiteljevemu delu v razredu in na vsej šoli. Prepričan pa sem, da bi na tak način lahko razrešili ta osnovni problem, da se otroci zapro, da zgubijo veselje do učenja za vse življenje.

Ko smo o tem razpravljali, smo se seveda zavedali dejstva, da je individualizacija povezana tudi z materialnimi vprašanji. Kolikor bo v naši moči, bomo naprej pomagali reševati to vprašanje, vendar pa po našem mnenju ni vse v materialnih pogojih, temveč v drugačni usmeritvi, drugačni miselnosti, drugačnem načinu dela tudi že pri obstoječih možnostih. Mi moramo seveda samo sprejeti in javno priznati resnico, ki itak živi, trmoglavo živi, pa če jo priznamo ali ne, to je, da v določenem materialnem okolju, na določenem materialni stopnji razvoja družbe, v določenem socialnem okolju lahko dosežemo samo določeno raven in nič več. Iluzija je misliti, da bi lahko otrok danes ali čez 20 let otrok iz penice znal toliko kot zna otrok v šoli dr. Jožeta Potrča sredi Ljubljane. Iluzije je misliti to. Ta razlika se bo sicer zmanjševala tudi zaradi drugih dejavnikov, ne samo zaradi šole, ampak vendarle razlika bo. Vse otroke pa lahko usposobimo da se naučijo, kako naj se učijo. To pa lahko naredimo na Pernicah kot v Ljubljani. Na Pernicah lahko peljemo otroka od uspeha do uspeha kot ga peljemo v Ljubljani. In v to bi po našem mnenju morali iti. Tu je seveda potrebno mnogo strokovnega dela mnogo strokovnih rešitev, in mnogo razprav s prosvetnimi delavci na terenu. Srečali se bomo najprej predvsem z materialnimi problemi in z odporom, češ da s tem znižujemo kakovost slovenske šole. Dovolite mi, da ponovim to, kar sem že trdil in mi nihče ni dokazal nasprotnega: da na nižji kvaliteti kot smo danes, ne moremo biti. Če 40 % ne konča šole, če tolikim otrokom ubijemo voljo do izobraževanja v življenju, potem slovensko šolstvo ne more biti kvalitetno. To je groba in grdo rečena misel, pa dovolite, da jo kljub temu povem. Nima smisla, da se z nekimi fiktivnimi željami (kakšna naj bo ta naša slovenska šola, da naj bi vsak otrok znal toliko, kot zna odličnjak sredi Ljubljane) sami povzročamo grozovite socialne človeške pa tudi materialne probleme. Materialne zato, ker si z nekvalificirano šolo v Sloveniji, kjer nimamo velikih zalog naravnih bogastev, razen lesa, kjer moramo razviti industrijo, ki daje veliko oplemenitenega dela, visoko stopnjo avtomatizacije itd., ne bomo mogli pomagati s 40 % nekvalificirane delovne sile. Naprej smo obsojeni na neuspeh, če bomo tako ravnali tudi dalje.

S tako sestavo delovne sile na Slovenskem ne bomo nikamor prišli. In če sem prej rekel, da je socialna diferenciacija delno posledica materialnega stanja v Sloveniji, zapostavljanja določenih predelov, delno pa tudi šolstva, sem na to mislil. Sami povzročamo nepotrebno socialno diferenciacijo. Sami reproduciramo nekvalificirano delovno silo, sami povzročamo, da bodo otroci, ki niso končali osnovne šole in bodo seveda spet imeli otroke, imeli tudi zelo nizke izobraževalne ambicije za svoje otroke. Jutri, čez 10 do 15 let, pa se bomo vedno znova in znova srečevali s tem problemom.

Namesto da bi nekoliko popustili v tej svoji zaverovanosti v neko fikcijo visoke kvalitete šolstva, popustili in sprejeli neizprosno resnico, da lahko pridemo samo do tukaj in da bomo čez deset let prišli lep korak naprej, pri tem pa zgradili šolo tako, da bodo osnovno šolo dokončali vsi z željo po nadaljnjem izobraževanju. Če tega ne naredimo, se bomo znašli v slepi ulici.

Mislim, da današnje razprave o šolstvu, o sredstvih za šolstvo, današnje nasprotovanje v delu naše skupščine pa tudi drugod izvira tudi iz takega načina izobraževanja, kot ga imamo danes. Upravičeno izvira iz takega nerazpoloženja, ki se je ustvarilo v delu naše javnosti, v delu naših predstavniških organov, ker ne znamo prerasti sami sebe, svoje pretirane pedagoške poeme, fikcije, in skušamo kar vse slovenske otroke pritisniti na silo in milo na neko ravo. Takolomimo otroke, namesto da bi lomili sebe in svoje poglede na način izobraževanja, ki ga imamo danes v osnovnih šolah. Zato je seveda razumljivo, da imamo v srednjih, višjih in visokih šolah toliko otrok pretežno iz uradniških družin, izobražencev ali pa visoko materialno stoječih, ki si lahko privoščijo inštruktorja itd. Naš delavski in kmečki otrok pa tudi ob materialnih možnostih, ki jih za štipendije zdaj imamo, ne pride na te šole, ker smo ga že v osnovni šoli položili v hladni grob na Kosovem polju. Lahko bi vam to tudi konkretno dokazal: republiška izobraževalna skupnost v teh treh in pol letih, kar delamo, nikoli ni mogla izplačati toliko štipendij za študij na visokošolskih zavodih, kot smo jih razpisali. Zakaj? Ker otrok iz kmečkih in delavskih vrst nikoli ni toliko, da bi jim štipendije podelili.

Ena izmed nalog pedagoške službe je, da pripravlja v sodelovanju s pedagoškim inštitutom, ustreznimi zavodi in organizacijami, skupnostni šol ter strokovnjaki osnutke predmetnikov in učnih načrtov ter drugih vzgojno-izobraževalnih programov.

Ali so izgledi, da bi tako sodelovanje bilo omogočeno z ustrežnejšo razvitostjo teh institucij, npr. pedagoškega inštituta, s katerim bi zavod za šolstvo SRS lahko načrtoval naloge v zvezi z razvojem vseh stopenj šolstva?

ODGOVARJA MILOŠ POLJANŠEK:

V zadnjih dveh letih je bilo nekaj storjenega, ne morem reči veliko, da bi okrepili znanstveno raziskovalno delo na področju vzgoje in izobraževanja. Situacija nas je privedla do tega, da smo bili naenkrat brez orožja, kako načrtno posodabljam naše šolstvo, kako se trajno prilagajati vsem novostim in da za takšno prilaganje enostavno nimamo ustreznega strokovnega pedagoškega kadra. Mislim, da je danes že v nas vseh dozorelo spoznanje, da je nemogoče karkoli spreminjati v šolstvu, ne da bi imeli za to primerne ekipe, ki niso sestavljene samo iz pedagogov. Za to je potrebna interdisciplinarna akcija psihologov, pedagogov in vseh ostalih strokovnjakov. Takih ljudi, ki bi bili po svoji delovni, raziskovalni in strokovni usmeritvi usmerjeni v vse te naše dileme in težave, pa doslej nismo imeli. Zaradi tega je na pobudo skupščine izobraževalna skupnost usmerila nekaj svojih štipendij in pomagala stolici za pedagogiko, da je okrepila svoj raziskovalni kader. Bolj kot v prejšnjih letih skrbimo tudi za pedagoški inštitut. Le-ta je bil pred leti ustanovljen tudi v ta namen, ni pa zaživel v tisti meri in širini, kot bi bilo to potrebno. Še vedno je ostal v neke vrste embrionalnem stanju. Naše šolstvo se prilagaja sedanjemu času le bolj po intuiciji. Toda če bi čakali na rezultate inštitutov bi najbrž zaostajali še bolj in naše prilaganje bi bilo še počasnejše, česar si pa seveda ne moremo privoščiti.

NA VPRAŠANJE ODGOVARJA TUDI LUDVIK ZAJC:

Poznate akcijo republiške izobraževalne skupnosti; da usmerimo najboljše ljudi — tiste, ki so še pripravljeni študirati, poklic šolskih pedagogov. Ob tej priliki se vam najlepše zahvaljujemo za akcijo, ki jo je izvedel Zavod za šolstvo skupaj z vami, da smo dobili ustrezne predloge in prosim, da bi se to sodelovanje tudi nadaljevalo. Kajti ta kacija je permanentna in bo trajala še naprej. Upamo, da bi tako vsako leto okrog 50 do 60 novih študentov vključili v pedagogiko in to na področje, ki je doslej povsem nepokrito, saj je po 25 letih od osvoboditve diplomiralo samo 60 pedagogov. S tem bi vsaj v desetih letih zapolnili to vrzel. Naše šole bi dobile strokovne službe, pedagoge, psihologe, socialne delavce, hkrati pa tudi osnovo za nek širši pedagoški inštitut. Pedagoški inštitut ima sedaj z naše strani odprte vse možnosti — od izjemnega reševanja stanovanjskih problemov do nastavitve, do sredstev za delo, nima pa možnosti okrepiti se s kadri, ker jih je premalo. In tu so sedaj osnovne težave, kot so težave na univerzi, ko smo sistematizacijo priznali, sedaj pa ugotavljamo da znanstvenih delavcev ni.

Tu so osnovne težave in jaz bi se vam ponovno zahvalil za pomoč, ki ste nam jo dali, z željo, da bi bila tudi v naprej tako uspešna.

NA VPRAŠANJE ODGOVARJA TUDI BORIS LIPUŽIČ:

Nedavno tega je bilo v jugosl. zavodu za proučevanje pros. in šolskih vprašanj posvetovanje, na podlagi elaborata, ki ga je izdelal ta zavod za zvezni svet za izobraževanje in kulturo. Naslov elaborata je bil Znanstveno raziskovalno delo na področju vzgoje in izobraževanja. Ugotovljeno je bilo, da v množici disertacij, magistrskih del, najrazličnejših fundamentalnih aplikativnih raziskav in pa raznih študij, ki zadevajo razvoj vzgoje in izobraževanja, skorajda ni takih, ki bi prispevale k kreiranju politike vzgoje in izobraževanja, k razvoju vzgojnoizobraževalnega sistema, in da je večina tem historičnega značaja. Malo je bilo takih, ki bi določena znanstvena dognanja privedla tudi v prakso. Še nekaj je bilo ugotovljeno: ne moremo samo pedagogike šteti kot osrednjo znanstveno disciplino, ki lahko prispeva k razvoju vzgoje in izobraževanja. Treba je upoštevati tudi druga znanstvena področja, druge discipline, psihologijo, sociologijo, ekonomiko itd. Vse te vede so danes take, da prispevajo k razvoju vzgojnoizobraževalnega sistema. Podobno situacijo na področju znanstvenoraziskovalnih dejavnosti ugotavljajo tudi po drugih republikah.

Kako prilagoditi merila za razporeditev sredstev oziroma zagotoviti manj razvitim področjem toliko denarja, da bi lahko dobila kakovostno kadrovske zasedbe in bi se s tem obstoječe razlike kolikor mogoče zmanjšale?

ODGOVARJA LUDVIK ZAJC:

Poskušali smo že doslej delati razlike pri nagrajevanju, kjer najtežje dobimo kadre, ko gre za odročne predele. Ta razlika je sedaj majhna, kajti mi priznavamo samo 15 % dodatnega osebnega dohodka tistim učiteljem, ki poučujejo v kombiniranih oddelkih. To je seveda prenizka stimulacija. Moram pa reči, da ne gre toliko niti za velike možnosti niti za veliko potrebo, da bi osebne dohodke premočno diferencirali. Gre bolj za druge stvari. Na eni strani nam manjka strokovnjakov recimo za matematiko — fiziko, in je jasno, da ti ne bodo šli v odročne predele, ampak se vse drži centrov, na drugi strani pa bo treba izboljšati pogoje za delo šole kot celote, pa bodo učitelji raje prihajali v take predele.

Čeprav v republiškem „vrhu“ glede tega ni enotnosti, smo vendarle prepričani, da bi morali hitreje modernizirati šole v manj razvitih področjih in tam dajati najmodernejšo tehnologijo in največja sredstva za opremo. Jasno nam je, da potem tudi Ljubljana, Maribor in Celje ne bi dovolili, da bi jih na Kozjanskem prehiteli v tehnologiji, moderni opremi itd. S tem vlečemo za seboj tudi druge, na drugi stani bi pa to delo postalo zanimivejše in plodnejše.

Mislim pa, da moramo narediti še vrsto drugih stvari v naši kadrovske politiki. Prav je, da bi pri nastavljanju na razna dogovorna mesta, pri kadrovanju v prosvetno pedagoško službo, pri odpiranju štipendij za nadaljnji študij predvsem morali dajati prednost tistim, ki so v najtežjih pogojih dosegali dobre in zelo dobre rezultate. To bi morali narediti, dajati pa tudi drugačne oblike priznanja. Samo denarja je velikokrat premalo. V Beli krajini že iščejo učitelja za 300.000 pa ga ne dobe, ker je sicer nestimuliran, družbeno nestimuliran. Nima nobene možnosti, nobenih izgledov. Boji se, kaj bo čez 5 let, nihče mu strokovno ne bo mogel pomagati, daleč je, strokovno ne bo rastel in čez 5 let se bo znašel osebno in drugače v velikih težavah.

Tudi te premike je treba narediti. Več skrbi tistim, ki so oddaljeni od epicentra in, nasprotno kot pri potresu, več skrbi za ljudi tam. V centru se lahko sami organizirajo, si lahko sami pomagajo, oddaljeni pa potrebujejo temeljito družbeno pomoč, in razne oblike moralne in materialne stimulacije. Predlagali smo tudi pedagoškemu društvu, da bi za prosvetne delavce nasploh, za oddaljene in na težjih delovnih mestih našli neke vrste nazivov, družbenega priznanja v obliki nazivov. Poglejte to hierarhijo v zdravstvu! Ali pa na železnici, saj ima že vsak „šaržee“ na ramenih: če dvakrat potrka se oglasi eden, če trikrat pa drugi, na brzovlaku drug, na tovornem spet drug. Učitelj pa, ko konča šolo in strokovni izpit, je učitelj in z bogom, dragi učitelj, do 40 let službe. Nič več nisi. Lahko še pride do pedagoškega svetovalca, do ravnatelja, kar danes ni kdo ve kaj hvalevreden poklic, da bi se pretepali zanje, drugih priznanj pa ni. Predlagali smo, da bi vendarle poiskali možnosti, da damo neko priznanje ljudem, ki delajo v težjih delovnih pogojih, ne izključujoč seveda tudi dviganje materialnih zneskov.

Pomenek z Elo Peroci, letošnja dobitnica nagrade Prešernovega sklada

S tovarišico Perocijevo sva se dogovorila za najin pomenek v poslopju RTV Ljubljana, kjer je precej časa v službi. Moram priznati, da sem se napotil proti RTV z mešanimi občutki in da mi je bilo nekako neugodno. Ko pa sva sedela pred studiom, sem videl, da je tovarišica Perocijeva prav prijeten sogovornik in da je bil moj strah odveč.

„Tovarišica Peroci, za svoje delo Onkraj srebrne črte ste dobili letošnjo nagrado Prešernovega sklada. Kaj mi lahko poveste o dejstvu, da ste bili prav izbrani in ne kdo drug?“

„Priznati moram, da me je presenetilo, čeprav sem že prej vedela, da sem predlagana, vse, kar se je pa potem zgodilo, mi seveda še na misel ni prišlo. Kaj je vendar toliko drugih, ki prav tako kot jaz ustvarjajo tako dolgo leta za mladino.“

„Zanima me še kaj več o delu, za katerega ste dobili priznanje?“

„Delo Onkraj srebrne črte je pravzaprav dopolnitev mojega dela in sestoji iz dveh delov: prvi del ima naslov Ivo in Nina, drugi del pa Ankin risbe. Slednje sem napisala že pred desetimi leti in so izhajale v Otroku in družini. Zelo zanimivo razporedilo pot imajo zlasti Ankin risbe, zato bi želela o njih nekaj povedati.“

Ankine risbe so nastajale vse od rojstva mojih dveh hčerk, se, kar sem opazila v njihovem

razvoju, sem si vestno zabeležila. Opazila sem, da se mlajša hči zelo veliko izraža s slikami, risbami, ki so vedno imele svoj pomen in da gredo te risbe, odnosno njih vsebina sorazmerno z njenim razvojem. Nekoč sem k eni od njenih risb napisala podpis, ki je vseboval to, kar je povedala risba. Hčerki je bilo to všeč in tako sem potem še velikokrat naredila. Primerjala sem svoje zapiske in hčerine risbe in videla, da se oboje dopolnjuje. To primerjanje mi je zelo veliko povedalo, in ga štejem skoraj kot nekaj vzgojni prijem, saj sem se mnogo naučila ob tem in sem tako lažje spremljala hčerin razvoj in tudi lažje ukrepala.“

„Pišete že dolga leta za naše najmlajše. Znanje so vaše zbirke. Za lahko noč, že omenjena Na oni strani srebrne črte, Tisočkrat lep, Majhno kot mezinček, Ptice so odletele, Zato, ker je na nebu oblak in Pozabljene pravljice. Sodelovali ste pri radijskih šolah, v Pionirskem listu (Hišica iz kock), Pionirju, Cici-banu itd. Zanima me, od kje pravzaprav potekajo vaši začetki pisanja za najmlajše?“

„Kot že rečeno, pisati sem začela z rojstvom mojih dveh hčerk. Pisala pa sem že prej, a ne toliko. Nekaj časa sem bila v Domu za invalidno mladino in tukaj sem dobila ogromno gradiva, spoznavala sem te uboge malčke, ki jih je vojna za marsikaj prikrajšala, a takšnih je bilo tiste čase največ. Najbolj se spominjam malega Bosanca Ilije, o katerem sem tudi pisala.“

Bil je brez enega očesa, verjetno iz vojne. Danes ima prav gotovo že družino. Iliji smo obljubili novo oko in bil je ves presrečen. Vživel se je v to, da bo dobil to novo oko in da bo zopet lahko videl. Potem ga je dr. Debevc odpeljal in ko se je Ilija vrnil z novim, a steklenim očesom, je trpko in razočarano vzkliknil: „pa ja na ovo oko ništa ne vidim.“ To so bila tudi moja prva leta učiteljevanja in hkrati zadnja. V teh invalidih nisem nikoli gledala to, kar so bili, pač pa predvsem ljudi.

Potem sem prišla na Pionirski list in bina tam urednica, sedaj pa sem osem let na Radiu.“

„Vaše pisanje ima dostikrat vzgojni moment in je tako rekoč večkrat bolj čtivo za starejšo kot za otroke. Verjetno je to tudi vaš namen. Ali starejši tudi berejo vaše zgodbe?“

„Kolikor vem, da. Mislim, da imajo najraje Moj dežnik je lahko balon.“

„In kaj je vam najbolj všeč od vašega snovanja?“

„No, to je precej težko reči. Pri srcu mi je skoraj vse, kar sem kdaj napisala, povsod je delček mene, mojih otrok, otrok, ki so mi kdajkoli križali življenjski pot. Pa vendar imam najraje Ankin risbe, otroci sami pa so najbolj zadovoljni z Mucopatarico.“

„Slišal sem, da pojdete skoraj v Italijo brat svoje zgodbe z večjo skupino naših literarnih ustvarjalcev.“

„Res je. Obiskali bomo Trst, Gorico, Doberdob, Nabrežino in Občine. Svoje stvari bomo predstavili dijakom na slovenskih višjih in srednjih šolah, kamor smo bili povabljeni. To bodo hkrati tudi srečanja z našimi ljudmi. O samem potovanju in srečanjih pa morda kdaj drugič.“

Tovarišici Perocijevi sem zaželel srečno pot in ji še enkrat čestital za veliko priznanje, ki nas ni presenetilo, saj je njen delež v slovenski otroški literaturi kar precejšen in je tako nagrada le skromna oddolžitev za to, kar nam je dala. Nam in otrokom.

MILENKO STRAŠEK

Maškarada je — maškarade ni

Skoraj vse kulturne dobrine dobivamo iz našega slovenskega središča. Če odštejem vse spore okrog gledališča, slovenskega jezika in druge, zaradi katerih se naši kulturniki neprizanesljivo znašajo drug nad drugim in to celo po časopisih, moramo priznati, da pade kakšna drobna umetnina tudi na nas, od središča odmaknjene prosvetarje. Sicer pa mislim, da tudi kakšna dinarček pride tja in pomaga, da se lahko nekateri umetniki izživljajo v svojih stvaritvah. Tako smo dobili tudi novi film. Nanj se sicer mi preprosti ljudje ne bi dosti razumeli, tudi presoati ga ne moremo, ker ga nismo videli. Mislim pa, da imamo za to ljudi, ki so odgovorni, kadar je treba izreči besedico o denarju, zlasti če je ta skupna last. S tem denarjem so snemali tudi film Maškarado, ki je bil gotov že pred pustom.

Iz fotografij, ki jih je prinašalo dnevno časopisje (tudi STOP), mislim, da je film namenjen bolj našim pubertetnikom, kajti njih bi utegnile te reči zanimati. Dialogov, ki spremljajo film, pa ne bi mogla nikomur prisoditi, ne vem, če govori tak jezik delavska, kmečka ali izobražena mladina. Kdorkoli ga uporablja, je vseeno. Res pa je,

da če je v rabi tak žargon, potem mi, prosvetni delavci, stariši in družba nismo opravili svojega poslanstva. Tolažimo pa se s tem, da uporabljamo tako izrazoslovje le majhen odstotek naših ljudi. Tembolj čudno torej, da smo prav tej peščici posvetili film. Ali Slovenci res nimamo nobene literarne bogatejše, estetsko sprejemljivejše teme? Ali res nimamo nobene potrebnije ustanove, kamor bi vložili ta denarni presežek? Zakaj potem zbiramo prispevke za šole, bolnišnice, osirotele starčke?

Vem, da pri nas mnogo govorimo o spolni vzgoji. Predavatelje plačujemo zato, da bi mlad človek laže prebrodil razburkano pubertetniško obdobje. Pri tem poudarjamo, da mora biti človek za spolno življenje fizično, psihično in socialno dozorel. Združitev dveh ljudi je njuna domena, ki pa naj sloni na ljubezni, ali vsaj na simpatiji. Ne vem pa, če je v takšnem skupnem izživljanju, razen fizične zrelosti še katera prisotna. Verjetno so le biološki nagoni. Vprašanje je, v čem se še razlikujemo od nižje razvitih živih bitij. Sicer, če komu ugaja tak sodoben način življenja, je povsem njegova stvar. Ni pa več njegova, temveč naša, ko se iz

takega veselja rodi refren: „Iščemo očka, naj javi se sam!“ Če se ne javi, ali pa tudi on kakor tudi mamica nimata denarja za preživljanje, prevzame skrb za otroka družba. In ta družba smo zopet mi. Mi vsi nosimo delež krivde pri tem. Kaznovan pa je le otrok...

Otroške oči zaman iščejo očka med mnogimi. Vzgojitelji poznamo tak pogled, droben obrazek, ki se skremži in ustne, ki vztrpetajo, kadar bi bilo treba povedati očetovo ime. Zato se temu vprašanju raje izognemo.

Filmi in tisk naj bi bila vzgojno sredstvo. Ker tudi mi, majhen narod, nočemo zaostajati za zapadno literaturo, ki je obogatena s kriminalom, pornografijo in drugim podobnim berivom, to brez dvoma krni moralno rast mladega človeka.

O Maškaradi pa toliko: Če so jo lahko prepovedali sedaj, ko je šlo zanj toliko denarja, mislim, da bi odgovorne osebe, ki so ta družbeni denar dajale, lahko že v začetku videle, kaj se za kulisami dogaja. Tedaj bi snemanje tudi lahko ustavili.

Vsaka maškarada nekaj stane, ta je pa verjetno najdražja.

N. K.

MATRIARHAT na šoli v Gabrovem dolu

ali Ifigenija Trpotec in kultura

Kultura je nedvomno lepa stvar pa v kakršnikoli obliki. Tega se povsem zavedala tudi naša Ifigenija in zato je bila njena vsakotna skrb pripraviti eno kulturno prireditev, ki so ji v Gabrovem dolu rekli igra. Poleg tega je fino in z izrednim občutkom pripravila nekaj manjših proslav ob raznoraznih prilikah, kot so dan mrtvih, Prešernov dan itd. Mislim, da je samo po sebi jasno in da ni treba poudarjati, da si je levji delež pri teh prireditvah pridržala Ifigenija, ko da je bila stvar videti čimbolj svečana. Za to je imela namreč velik smisel in ceremonial v njeni režiji je bil res vreden svojega časa.

Napočil je veliki dan razdeljevanja vlog. Igrali naj bi neko antično zadevo tam nekje iz povojnih let. V igri so nastopali: vrtizanski komandanti, njegov komisar, človek iz ljudstva, deklica, se zaljubi v komisarja, aktivistka, ki ima velika pooblastila itd.

Kar zadeva Ifigenijo Trpotčevno, je bilo vse kristalno jasno: ona bo aktivistka, ki ima velika pooblastila. Vsi so se strinjali, Mihol, ki je dobil na obrazu nadvse kisle poteze, skoraj tako, kot bi pil gabrodolski kis, ki je menda od vraga. Tiste čase je bila zapusta Ifigenija ne bo vsilila svoje Kunigunde, potem smo pa...).

Mihol Smreka si je bil nekako na jasnem, da bo pač on komandant, torej bog in batina pri vsej zadevi, če je že v veliki zgodovini bil ta naslov, torej v zelo resni resničnosti, pa bi ga zdaj ne. K vsemu pri pritegnili tudi Gašperja Gabra, ki je imel tiste čase ravno vtič dela s svojo kmetijo in je sodelovanje gladko odklonil. To so iz čiste vljudnosti do naprednega kmeta-šolnika, ki ga je sodelovala vsa gabrodolska fara in ne kot Mihola, ki je bil nekakšni šolnik, kot je imela navado reči Ifigenija, kadar je ni slišal, jasno je bilo dan. Torej so vloge razdelili takole: Ifigenija bo, brez ugovorov prosim, aktivistka z velikimi pooblastili, Mihol Smreka bo komisar, ki se vanj zaljubi deklica, ki jo bo zaigrala Kuni, Grča pa komandant, ker je mlad in vohar. Tako je bilo odločeno in tako je tudi bilo, da se ni vse skupaj malo obrnilo.

Mihol, ki je doslej vse to poslušal, je skočil, kot da bi ga pičila čebela in je izblebetal nekaj, kar naj bi se slišalo kot krščen duš in podobno. Potem je izjavil, da to ni pravično, kaj šele logično, da bi bil on komisar, ko pa je v zgodovini nosil naslov komandanta, sicer res četnega, ampak vendarle. To ni kar tako in zato on tega ne sprejme in konec debate. Ifigenija je pozelenela in skoraj bi jo kap: Mihol, da se upira, kaj takega? Pa vendar, Mihol je stal kakor zidi grada in se ni premaknil niti za ped. Zdaj se je oddahnil Abraham Grča: vloga komisarja bo dobil pač nekdo drug, on pa bo človek iz ljudstva, Smreka bo komandant, Kuni pa se naj se poljubi s komer ji paše. A že je tresčilo kot bomba. Ifigenija je malo premišljevala, da ji je zelenost izginila iz obraza, potem pa je rekla, da naj ne bodo smešni in da bo komandant, če že hoče Mihol, komisar pa bo Abraham, Kuni deklica, ki se zaljubi v komisarja itd. Abraham Grča je začel nekaj ggrati, potem se je začel cukati zalase, od tod je prešel na ušesa in končno si je začel lomiti prste, konec koncev pa je izdaval, da on pač ni sposoben za tako vlogo in da preveč terjajo od njega. Kuni se je presedala na svoji klopi vsa nestrpna in si je vroče želela, da bi bila uslišana potem, ko je Grča predlagal najmanj pet kandidatov, ki bi bili bolj sposobni za to vlogo kot on. Omečah, odnosno klonil je šele takrat, ko je Ifigenija zelo poučno pojasnila, da so bili naši slavni komisarji pravzaprav filozofski tipi in ni, da bi zametaval takšno čast, ki jo bo potem, kar je bilo povedanega, najlažje branil.

Kuni, uboga, zaljubljena Kuni bi ob tem sklepu skoraj padla s klopi. Še je bilo upanje, še se bo mogoče omečah in mi vrnil mojo veliko ljubezen, je pel kot prešeren ptiček njen srček, ves pijan od sreče. Abraham se je srečal z njenim pogledom, ki je obetal vse najlepše na svetu in pri vseh svetnikih, pljunil bi, da ni bilo Ifigenije. Požrl je slino.

Ko so bile torej te zadeve urejene, so se poslovili in odšli, zmenjeni, da se dobijo naslednji dan že na prvi vaji vsi skupaj, tudi tisti z manj pomembnimi vlogami.

Še to je treba povedati, da je bil Abraham na smrt jezen na Mihola, ker ga je le-ta tako zafrknil, ko bi se on vendarle lažje poljuboval s Kuni, kot on. O, strela božja!

Naslednji dan so vsi dobili vloge in začele so se priprave. Ifigenija — človek z izkušnjami, je bila seveda režiserka in voditeljica nasploh, ostali so nekako kimali.

Kakor nalašč so začeli vaditi prizor, ko komisar, se pravi Grča in deklica, to je Kuni, stojita ob drevesu in se poslavljata (v ozadju tiho igra slasba, posneta na trak: Za vasjo je čredo pasla). Dvakrat, trikrat se krepko pohubita, slovo je ganljivo, njega dolgo ne bo. Kuni šepeta, vživlja se v vlogo in Ifigenija žari in menca od navdušenja. Sele zdaj je popolnoma zasutela veličino svojega režiserskega talenta in je vsa navdušena nad svojo imenitno razdelitvijo vlog. Še poslednji poljub in mimo mora prihiteti vseh razgret komandant, ki

išče izhod za svojo brigado, ki je v obroču. Kuni je v to poslednjo sekvenco položila vse svoje igralske moči, pa tudi vso ljubezen, tako je pozabila nehati in Ifigeniji se je kar milo storilo. Pač pa je njena velika režiserska vna popolnoma popustila, ko je videla ubogega Grčo, kako visi ob drevesu, ne da bi objel Kuni in jo stisnil k sebi. In začela je pojasnjevati ubogemu, največ pa nezaljubljenemu Grči, da je to lesenost in da se tako pač ne poslavlja, zlasti še ne v takšnih dneh, kot so bili to. Grča je njene besede vzel na znanje in se je potrudil.

Kmalu so stvar izpilili in navdušeni ostali so bili brez besed, Grča pa je vsak večer zajadral k „Gabronu“ in si je tam dal duška in se je lahko napljuval, kolikor mu je duša dala.

Veliki dan se je bližal z velikimi koraki, kot se to reče ob takšnih priložnostih. Treba je bilo še napisati govor, slavnostni govor in izdelavo le-tega so poverili tovarišu Grči, da mu navdihne malo globine. Rečeno je tudi bilo, da ga bo avtor prebral sam in to kolikor mogoče slovesno. Ko pa je bil govor napisan, prepisan in še enkrat popravljeno prepisan in izpiljen, je bila Ifigenija mnenja, da je to sicer sijajen govor, da pa zato Abraham Grča ni sijajen govornik in da bo vso zadevo prebrala sama, na splošno zadovoljstvo vseh prisotnih, med njimi bodo menda tudi neke zelo visoke živine in druga plemenita gospoda iz Gabrovega dola in še od druge. Grči je bilo tudi na znanje dano, da preveč jeclja in da sploh ni tip temperamentnega govornika, ki zna potegniti ljudske množice za seboj, kot zna to Ifigenija, ki je to tudi dokazala v veliki zgodovini.

Vsakemu, pa še tako pohlevnemu cepcu enkrat zavre kri, kot pravijo, in je tudi Grči. Zdaj je pljunil in raztrgal govor (dobri bog bodi zahvaljen, imel je osem kopij), po vojaško se je obrnil in odšel. To je bilo njegovo prvo osamosvojitveno dejanje.

Ob nenadnem izbruhu Abrahama Grče je Ifigenija zajokala, Mihol Smreka pa je hudomušno zamrdal in lahko bi se reklo, da se je nasmejal, pa ne čisto razločno, marveč le tako, no...

Naslednji dan je bila Ifigenija težko bolna, vsaj reklo se je tako v slabo obveščenih krogih, v bolj obveščenih pa so vedeli povedati, da preklinja doma kot star furman. Mihol Smreka ni znil ne bev ne miev in je mrdal še naprej, Grča pa se je držal kot levi razbojnik na križu in dolgo časa ni nikogar pogledal. Edino Kuni je uspela obržati v sebi veliko bolečino skrito, ne da bi se ji to videlo na obrazu. Ponoči pa je jokala.

Govora seveda ni bilo, igre pa tudi ne. Glavni igralci se takole eno leto niso pogovarjali med seboj, razen službeno, prosim lepo, kam pa pridemo, če bi se se tako ravno.

Pač pa velja povedati, da so gasilci zelo uspelo zaigrali svojo igro in da so vse velike živine prisostvovala tej enkratni prireditvi. Gašper Gaber je napisal slavnostni govor in ga v veliko navdušenje vseh tudi prebral.

LUPUS

Z delom dokažeš, da si človek

Intervju s slikarjem Stanetom Jagodičem

Učili ste se v Lesičnem na Kozjanskem kot mlad človek, ki je končal šolo za oblikovanje. Spominjajo se vas starši in spominjajo se vas nekdanji učenci — komaj nekaj let starejši od vas — kako ste z eno črto znali dati otroški risbi lepoto in tehnost.

'Danes pa vas srečamo v skupini JUNIJ, ki razstavlja v Celju. Povejte nam kaj o vaši slikarski skupini in o imenu, ki si ga je nadela.

— V Lesičnem sem učil le kratek čas, vendar imam na ta kraj zelo lepe spomine. Lepi spomini pa so pogojeni s prijetnimi ljudmi.

Potem sem odšel na akademijo. Skupno delo je dalo osnovo za našo skupino. Pobudnika za skupino JUNIJ sva s sošolcem slikarjem Enverjem Kaljanom, ki je doma iz Sarajeva. Čeprav sva imela na akademiji neenak likovni pristop, sva vedno sanjalarila o poštenih, prizadeti slikarski skupini, ki bi doživelo sledila resničnemu umetniškemu napredu. Enako pošteno prizadetost sva našla tudi pri sošolcu Haroldu Draušbaherju iz Mute. Priključil se nama je. Najmlajši član naše skupine pa je kipar Viktor Gojkovič iz Ptuja. Za skupino smo iskali naslov in krstil jo je Gojkovič. Ime JUNIJ nima zveze s slikarstvom. Izbralo jo je naključje: vsi člani skupine smo rojeni v mesecu juniju.

Če površno preletimo našo razstavo v Celju, ki ima predvsem retrospektiven značaj, ni opaziti med nami večje sorodnosti. Če pa se poglabimo v zadnja dela, začutimo, da sta ideja in tudi likovni postopek pri našem delu precej sorodna: za vse nas je značilen organski, gnetilen pristop, ki izraža ali radost ali tiho trpljenje. Želimo napojiti izsušena čustva, oplemeniti duha, ki sta ga hladen pločnik in stroj degenerirala. Stroj želimo postaviti proti teži in človeka opozoriti na vse tiste lepote, ki dajejo življenju vrednost.

S kozjanske zemlje izhajate (natančneje z Brečljevega, Šmarje pri Jelšah), to pričajo vaši življenjski podatki, pa tudi razstavljene slike.

Da, vaše slike: grafike, ki prikazujejo kmete — sedaj in nekdanji kot puntarje; grafike, ki zadržujejo zapuščene domačije v nekem hipu razpadanja; olja, ki kažejo preteklost in sedanost šmarsko-kozjanske zemlje, teže njenih ilovnatih brazd — pa tudi njeno moč, ki je v trpljenju ljudi, živčih na njej. Moč človeške volje in ogenj človeške ljubezni je v vaših oljih, tako nasičenih v barvnem izrazu (na primer: slika „Sočno“), kot da ste zgnatli vanje vse barve vaše rodne pokrajine. Vaše oljne slike presenečajo: temnorjava, živo rdeča, oranžna, nasičeno modra — barve, ki smo jih doslej našli predvsem na slikah španskih pokrajin, so zaživele pri nas. Naše krajine so zelenkastomodre in sinjaste — od kod vam te barve?

— V naravi intenzivno iščem tiste trenutke, ki dajejo predmetom in pojavom najbolj zgoščeno barvitost; to v sebi duhovno čustveno prežetem in ji določim svojo osebno barvno lestvico. Iz vidnega gradim svoj idealen barvni nadsvet.

Še nekaj je v vaših slikah: hotenje, vzgon in moč mladega človeka — umetnika, ki hoče vse. Tak je ciklus „Rast“ (v njem posebno dve sliki „Hrepenenje“ in „Jesen“). Svetle barve brizgajo in se razlivajo navzgor kot zarja. Isto mlado zagnano moč je mogoče čutiti tudi v nekaterih risbah z voščeno kredo (npr. „Hladna mavrica“ in „Kvišku“).

— Likovno udejstvovanje vedno spremlja isti naravni zakon: zemlja, rast, nebo — nebo, odmiranje, zemlja. Divja rast mi je

Stane Jagodič: BRAZDE (lito-grafija)

Viktor Gojkovič: AVTOPORTRET (mavec)

Enver Kaljanac: VERITAS (tempera)

Harold Draušbaher: ZAPUŠČENO MESTO (mešana tehnika)

simbol življenja, hrepenenje po nečem neznanem, najbrž hrepenenje samo, vera v življenje, v neskončen kozmos. To je boj s smrtjo.

Povejte nam kaj o svoji trdni povezanosti z domačim krajem (kjer ste si s lastnim delom napravili atelje) pa o navezanosti na kulturno središče. Povejte nam o svoji razpetosti med podeželjem in mestom.

(To je stvar, ki jo — morda manj silovito — doživlja prenekateri naš bralec.)

— Močno sem vezan na domači kraj. V teh osamljenih, zapuščenih hribih so shranjeni spomini velikega trpljenja in velike radosti. Že sama elementarnost šmarske krajine mi pogojuje vzdušje teh dveh čustev. Vtisi skrivnostne pokrajine in njenih ljudi so neizbrisni. Priznati moram, da sem razpet med mestom in deželo. Nekdo mi je celo očital kompromisarstvo, vendar vem, da ta kompromis ni zgrešen. Kot slikar vztrajam pri tem, da bi morala deželo in mesto drug drugega dopolnjevati. Šele ta povezava bi

rodila celovito podobo sveta, pa naj bo to v umetnosti ali v gospodarstvu.

Mislím, da živi prava umetnost od čustva in razuma. Čustvo mora prevladovati. Zakaj nam daje otroška risba toliko topline? Drzno je ljudi spraševati o njihovih načrtih, o prihodnosti, ki nikomur znana. In vendar jih sprašujemo.

Skupina JUNIJ prvič razstavlja v Celju. V Muzeju revolucije je z izbrano lepim kulturnim večerom, ki so ga priredili ustvarjalci celjske literarne revije OBRAZI, začela njena pot.

Kam namerava od tod? Dela razstavljavcev predstavljajo moč umetniškega, ki ne bo izginil v vsakdanjosti, kakor izginje potok pesku. Barvam in oblikam razstavljenih slik je naravnost tesno nizkih prostorih Muzeja revolucije v Celju. Boste razstavljali še kakšnem drugem mestu?

Naša skupina sluti svoje močno jedro — upam, da se ga bo prej ali slej zavedli tudi obiskovalci razstave. Za našo skupino se v zadnjem času navdušil in se nam priključil kipar Milomir Jevtič Valjevega. Razstavo mislimo prenesti v Ljubljano. Kasneje želimo predstaviti tudi jugoslovanskemu jugu.

In vi osebno? Mislíte, da boste še kdaj učili — tako zares učili mlade ljudi risanja in slikanja? Spoznavanje lepote pa tudi te življenja jih tako učite z vsako svojo sliko — celo z bridko veselimi karikaturnimi v našem časopisu.

— Čaka me samo delo. Le z delom dokažeš, da si človek. Del mora biti spontano in usmerjeno v poštene cilje. Sovražim „spojeno zavest“ in načelo „po liniji najmanjšega odpora“ — to se pri združevanju del ne uspeha.

Res marsikatera moja slika opozarja in vzgaja — vendar dvomi, da bom šel v pedagoško službo. Ljubezen do slikanja zahteva celotnega človeka.

NEŽA MAUR

PEDAGOŠKE MISLI

Učna ura je neponovljiv proces. Skupina učencev ni nikoli ista in razred ni naslednji dan več takšen, kakršen je bil dan popreje. Okolje, ki obdaja razred, se prav tako nenehno spreminja. Spreminja pa se tudi učitelj.

Človek uči človeka, kajni pomore posamezniku ali skupini, da znata izrabiti čas, prostor, orodje in znanje.

Otroci pogosto reagirajo elemente v situaciji, ki jih rasil ne predvidevajo.

Vzgoja in izobraževanje

Zadnja lanska številka glasila Zavoda za šolstvo uspešno predstavlja že dokaj celosten koncept nove strokovno pedagoške revije.

Dr. Vladimir Bračič niza v uvodniku NEKAJ PROBLEMŮ IN NALOG NA PODROČJU OSNOVNEGA ŠOLSTVA. Sodim, da je najbolj tehtna njegova dokazana misel o neprilakovani selektivnosti osnovne šole, ki nam je doslej naredila neprecenljivo škodo in to ne samo materialno. Prav tako je vse pozornosti vredna usmeritev na podaljšanje osnovne šole z zajetjem otrok v male šole. Pobuda za pot do brezplačnih učbenikov, kot jo prikazuje dr. Bračič, je prav tako še premalo znana in vredna presoje. Začudi v njegovem članku podatek, da imamo na Slovenskem že zdavnaj z zakonom urejeno mrežo hospitacijskih šol, da je urejeno tudi financiranje, hospitacijske šole pa vseeno ne delajo.

Renata Mejak v PRISPEVKU ZA RAZPRAVO O NEKATERIH VIDIKIH IDEJNOSTI POUKA DANES poziva k razpravi, ki naj bi temeljila na težavah in spoznanjih iz prakse. Jasno in pregledno je nanašala nekaj izhodišč, kjer se stvari lomijo in kjer verjetno težave obstajajo. Naj omenim le koncepta „Poslušni državljani — svobodni samoupravljevalci“, nevarna šola, in končno še tehtno vprašanje: kaj je dobil bodoči pedagog kot študent na pot za ideološko delo v razredu.

Iz pedagoško strokovne analize dvojezičnega šolstva je Alojz Novak priobčil PREVERJANJE ZNANJA NA DVOJEZIČNI ŠOLI LENDA. Na področju naše pedagoške prakse izjemno prezentiran material,

ki bo služil za raziskave kvalitete pouka tudi kje, kjer nimamo problema dvojezičnosti. Noviteto na področju pedagoškega dela naj omenimo še v stavek Branka Robleka: O delavi podatkov o dvojezičnem šolstvu v Prekmurju z elektronskim računalnikom. Vso pozornost zasluži sestanek NOVI ŠOLSKI KOLEDAR Zdenka Medveša, saj je preseljen Sloveniji na petdnevni delovni teden že 2/3 osnovnih šol in polovica gimnazij. V referatu je bil prebran na zveznem svetovanju v Beogradu oktobra, opozarja avtor na pogoje, katerih lahko dosežemo z organizacijo pouka celo kvartetnejši pouk.

Miro Lužnik je objavil OBRAŽEVANJE UČITELJEV V DEŽELI BADEN-VUERTEMBERG V ZR NEMCIJI. Novosti naših založb je prednjačila vila Jelica Mesesnel SVET IN PRED DOMAČIM PRAGOM. Med informacijami je bil posebno zanimiva dr. Jožeta Slončič POSKUSNO UVAJANJE LITRANE PEDAGOŠKE STORILNOSTNE ANALIZE ter SVETOVENCIJA REPUBLIKE SLOVENIJE SKUPNOSTI OTROŠKEGA VARSTVA PRI ŠOLSKI PRAHRANI nepodpisane avtorice. Prva nas seznani o kriterijih vrednotenja uspešnosti učiteljev, druga pa opozarja, da otroci v naših nerazvitih družinah še vedno ne dobivajo malic, da so te nekalitete, je v njih premalo mlečnih izdelkov. V času, ko je Evropa izobilju, ko nobenemu slovenski otroku ne manjka hrane, je treba stradati, se pedagogu takšno domeni za družbo, ki zagotavlja zadostno in zdravo prehrano za prizadete otroci. Pri zdravju pa vendarle ne stoji ali pade.

JOŽA ZAGO

Tudi letos Prešernove nagrade

Podeljeno je bilo pet Prešernovih nagrad in enajst nagrad Prešernovega sklada

8. februarja, na dan obletnice poetove smrti, so v Slovenski filharmoniji, kot vsako leto doslej, tudi letos podelili Prešernove nagrade. Ob tem je spregovoril na slovesnosti predsednik prosvetno-kulturnega zbora slovenske skupščine Miloš Poljanšek. V polno zasedeni dvorani so bili navzoči nagradjenci, njihovi svojci, prijatelji in seveda predstavniki slovenskega kulturnega življenja. Res je sicer, da je bila dvorana filharmonije povsem zasedena, vendar ne tako kot bi si želeli, in mislim, da je bilo vse, kar se je dogajalo, premalo, da bi lahko rekli, da je bil to osrednji kulturni dogodek! Sicer je svečanost prenašala tudi naša televizija — da so lahko podelitev videli vsi Slovenci, ki jim je kaj do kulture, oziroma do kulturnega dogajanja v naši majhni domovini. Miloš Poljanšek je spregovoril o nekaterih bistvenih problemih današnjega slovenskega kulturnega življenja, tako o odnosu družbe do kulture, o samih kulturnih razmerah v naši družbi, pa o tem, kako kulturo sistemsko vključiti v družbeno življenje. Slovenska skupščina je po več kot dveletnem delu sprejela zakon o kulturnih skupnostih, ki vsekakor ni dokončna rešitev, je pa dovolj resen napor, da tudi kulturi omogočimo v naši družbi že uveljavljene samoupravljaljske odnose. Po udaril je, da je potreba po kulturnih vrednotah zmerom večja, da ima vsakdo pravico do kulture, to pa pomeni, da kultura ne more več predstavljati le domeno nake določene, elitne skupine ljudi. Kultura je in mora biti last vseh, zanjo se mora zavzeti tudi celotna politika države, ki čestokrat prepušča kulturo samo sebi. Kulturne vrednote morajo biti del občanove razvijajoče se zavesti in njena posledica, zato je treba prepustiti vprašanje in odločanje o usodi kulture najširšim plastem prebivalstva. Le tako bo najbolj naravna tista pot, po kateri bo mogoče zagotoviti pristne odnose med ljudmi.

V vseh pogovorih na slovesnosti so razpravljali o vprašanjih, kaj bo treba narediti, da bomo res lahko rekli, da je v našem kulturnem ozračju zapihal nov in svež veter. Tako tudi letošnji slovenski kulturni praznik ni minil brez vsakoletne kulturne tesnobe.

V imenu upravnega odbora

Prešernovega sklada je Prešernove nagrade in nagrade sklada Franceta Prešerna razdelil predsednik upravnega odbora Boris Ziherl. Letošnji Prešernovi nagradjenci so: gledališka igralka VIDA JUVANOVA za svoje življenjsko delo na področju dramske umetnosti, slikar STANE KREGAR za življenjski slikarski opus, prevajalec dr. JANKO LAVRIN za dolgoletno delo pri seznanjanju tujine s slovensko književnostjo s prevodi v angleščino in ruščino, arhitekt SAVIN SEVER za ustvarjalnost na področju arhitekture, skladatelj LUCIJAN MARIJA ŠKERJANC za dosedanje ustvarjalne dosežke in delo pri razvoju slovenske glasbene kulture.

Namesto predlaganih osem kandidatov je Prešernovo nagrado dobilo le pet. Poleg že omenjenih nagrad so bile podeljene tudi nagrade Prešernovega sklada, in sicer naslednjim umetnikom: dramaturgu Lojzetu Filipiču za dramaturško delo, igralcu Pavlu Jeršinu za vlogo župnika Stockmana, arhitektu Oskarju Kogoju in sodelavcem za serijo foteljev počivalnikov v izdelavi novogoriške tovarne „Meblo“, skladatelju Lojzetu Lebiču za kompozicijo Korant, književniku Mitji Mekjaku za umetniške radijske in televizijske dramatizacije pomembnih del slovenske proze, arhitektu Borutu Pečenko za realizacijo trgovske hiše na Glavnem trgu v Mariboru, književnici Eli Peroci za zbirko otroških črtic in pripovedi Na oni strani srebrne črte, slikarju Francetu Peršinu za slikarska dela razstavljena v Kranju, Ljubljani in Zagrebu, dirigentu Ivo Petriču za dve kompoziciji in za kreativno vodstvo pri ansamblu „Slavko Osterc“, kiparju Franciju Rotarju za veliko varjeno plastiko nastalo v Ravnanah na Koroškem, Forma viva 1970 in igralcu Jožetu Zupanu za naslovno vlogo v TV drami Kaplan Martin Čedermac.

Po končani slovesnosti podelitve nagrad je orkester slovenske filharmonije pod taktirko Oskarja Danona izvedel Beethovno Leonoro št. 3 in Belo Krajino Marjana Kozine. Na isti dan so na slovesnostih na univerzi ter umetniških akademijah podelili Prešernove nagrade tudi najboljšim študentom.

M. S.

POLEMIKA

Ko bomo razpisovali

Členi 60, 66 in 98 zakona o osnovni šoli obvezujejo osnovne šole, da objavljajo redne, naknadne in izredne razpise delovnih mest, da bi tako z učitelji zasedle prosta delovna mesta in tista, ki so zasedena z „neučitelji“.

Neučitelje imenujem tiste, ki nimajo niti učiteljske izobrazbe niti dokončane pedagoške akademije.

V praksi takih razpisov ne izvajajo povsod ter so močna odstopanja. Razpisi so povernjeni šolam, ki si pač zakon nekatere tolmači tako, druge pa drugače.

Tako imamo danes primer, da uči en učitelj ločeno dva oddelka, enega dopoldne, drugega popoldne že od začetka šolskega leta, dela tako za dva učitelja. To delovno mesto ni bilo razpisano.

Drugi primer: absolvent pedagoške akademije, ki nima učiteljske izobrazbe in še mu manjkajo izpiti na pedagoški akademiji, uči predmetno. To mesto ni bilo razpisano. Če bi ga razpisali ob razpisih, bi zanj prosil predmetni učitelj, ki je celo čakal na ta razpis.

Tudi nekateri učitelji telesne vzgoje učijo predmetno predmete druge predmetne skupine, četudi te predmetne skupine ne študirajo na pedagoški akademiji. Morda pa bi to poučevanje zboljšali z razpisom delovnega mesta?

Gotovo je najrazličnejših primerov še več, da ne govorimo o vedno večjem vključevanju upokojevcev, četudi ta delovna mesta niso bila povsod razpisana.

Precej blizu tem vprašanjem je tudi poučevanje upraviteljev šol, ki so oproščeni pouka. Vprašanje je, ali mora take nade ure imeti res upravitelj, ki je pouka oproščeno za to, da vodi pedagoško delo šole?

Ob navedenih resnicah se vprašamo, kam to vodi? Ali bomo ob omenjenih in podobnih primerih zboljšali strokovnost dela na šolah in s tem tudi učne uspehe šol? Ali nas zakon o osnovni šoli ne usmerja v drugo, boljšo smer? Ali je v redu, da imamo na šoli pedagoške akademije absolventa, ki še sploh ni učitelj in študira tako, da že nad leto dni ni videl PA in je njegov študij v „mirovanju“, njegovega učnega mesta pa ne razpišemo?

Naj bližnji razpisi prostih delovnih mest popravijo dosedanje napake nekaterih šol! Poleg šol naj še nekdo vodi evidenco razpisov, da ne bomo hodili mimo zakona o osnovni šoli! Da pa bodo razpisana delovna mesta lažje zasedena, bo potrebno preskrbeti učiteljem stanovanja, kajti razpis „stanovanja ni“ ni spodbuden, odbija prosilca in tako je možnost, da gre na šoli po starem dalje, nadure so zopet tu in do zboljšanja uspehov ne pridemo. Z malo volje bi se dobilo v kraju stanovanje za enega ali dva učitelja, seveda če je nekdo res zainteresiran zato, da dobi novo delovno moč na šolo. In končno: saj smo tudi prva leta po osvojitvi našli stanovanja, ko še marsikatera šola ni imela stanovanjskega bloka, pa so vendar delale vse šole.

I. M.

Modernizacija sovjetske šole

Razvoj izobraževanja ne bi smel zaostati za razvojem znanosti. V sovjetski splošno izobraževalni šoli je nastopilo obdobje reforme. Spreminja pa se tudi vsa vsebina srednjega izobraževanja. Sestavili so nove učne načrte in izdali okrog 40 učbenikov. Osnovno šolanje je skrajšano za eno leto, od štirih na tri leta. To je najbrž ena od najbolj temeljitih modernizacij, do katerih je dajkoli prišlo na področju prosvete.

Od 1. 1957 so v Sovjetski zvezi nenehno eksperimentirali; razulni poskusov je sedanja reforma. Tradicionalni sistem predavanja – v preteklosti tako zelo upoštevan – so skrbno proučili. Analiza je pokazala, da ta sistem ni več tako dober, kot so še včeraj mislili. Sčasoma je zastarel. Dejstvo, da je Sovjetska zveza tik pred vedbo splošnega desetletnega izobraževanja, je pospešilo tudi pisanje nove metodike pouka.

Prejšnja šolska praksa je postavljala v ospredje pomnjenje učena. Desetletje je šola trpela otrokom številna dejstva. Predpostavljali so, da bo količinska osvojitve podatkov, ki so vzdržali časovno verjanje in ki so znanstveno neoporečni, pomagala učencem pri poznavanju osnov znanstvenih disciplin. Toda del dejstev se je gubil iz spomina že med šolanjem, medtem ko so se na druga kopicili sloji novih spoznanj. Učinek zbranega znanja je bil dno manjši, saj je 20. stoletje v svojem naglem razvoju povečalo tok informacij in obogatilo mnoge znanstvene pojme in predve, druge pa povsem zavrnilo. Celotno v najbolj idealnem primeru obena še tako bistra otroška glava ne zmora obržati v spominu grmade znanja, pridobljenega v šoli.

Toda: kaj bo čez 15 ali 20 let, ko bodo današnji učenci prišli za odločne mize k zamotanemu strojem in napravam? Jih ne bo breme tokškega znanja oddaljilo od življenja? Natančneje: ali ne bo to anje le „mrtev kapital“? Prav taka razmišljanja pa so privedla do i se remembe izobraževalnega sistema.

Ne gre zanikati, da se je danes spremenila tudi učenceva osebnost. Strogo vzeto: današnji dečki in deklice ne vzgaja samo šola. leg učiteljev jih vzgaja tudi film, televizija, radio, tisk, poljudnoanstvena literatura, družina. To je čudovito, če upošteva vpliv i informacijskih sredstev tudi metodika.

Tradicionalna šolska ura, katere shema je dajala prednost dolo-nemu „obroku“ gradiva, je bilo v bistvu kaj slabo povezano z kdanjim otrokovim življenjem zunaj šole. Otroci vse hitreje stajajo načitani in obveščeni, medtem ko je živela šola še naprej zdavnej ustanovljenih zakonih. Vse to je zahtevalo spremembo ške prakse na osnovi ponovno izdelane pedagoške teorije.

ALI JE LAHKO UČENEC TEORETIK?

Znanstveniki Akademije pedagoških znanosti SSSR so izdelali to imenovano Teorijo umskih aktivnosti ali drugače Teorijo raz-voja pouka. Ta teorija izhaja iz predpostavke, da so otroci ne le eni praktiki, temveč precej tudi teoretiki. Bistvo te teorije je v v krepitvi teoretičnega pouka v šoli. Avtorji nove metodike so v raziskovalne skupine, ki jo vodi redni član Akademije pedago-ških znanosti Leonid Zankov.

Ni nujno, da držiš v rokah težko skatlo, napolnjeno z dejstvi, nogo pomembnejše je, da imaš ključ, ki to skatlo odpira. Nekako to si lahko razlagamo koncept avtorjev nove teorije. Avtorji se nekaj stoodstotnemu igranju na karto učenčevega pomnjenja, mulirajo pa prožnost razuma, miselnega iskanja.

Poglejmo, kaj pravi Leonid Zankov: – po zakonih tradicionalne todike je glavno učenje na pamet, čeprav je dokazano, da mono-ko učenje uspeva misel. Stabilnosti osvajanja znanja ne dosežemo h guljenjem – temveč s tem, da poiščemo smisel dobljenih po-tkov in njihovo medsebojno povezanost.

To načelo predstavlja sedaj tudi temelj učne metode, po kateri eno pouk že s prvim dnem šolanja.

Razumljivo je, da so se nekateri zaskrbljeni spraševali: Ali ni tak uk pretežak, recimo za sedemletnega otroka? Medtem pa se je kazalo, da novi sistem prispeva h globljemu razumevanju, da pomore k intelektualnemu razvoju otroka in da – kar je naj-nejše – spodbuja k razmišljanju in ohranja veselje za nadaljnje kdobivanje znanja.

Otroci, ki so končali osnovno šolo v treh namesto v štirih letih, v nčimer ne razločujejo od svojih vrstnikov, ki so se šolali po ojšnji metodiki, pogosto pa jih prekašajo v sposobnostih, da čnajo posploševati in širše misliti. Ti otroci imajo na primer večje gastvo predstav tudi pri matematiki, lažje izračunajo površino in ostormino, lažje se znajdejo v prostoru in lažje osvajajo geometrijo. v razredih „stare šole“ dandanes prakticirajo pouk na višji teo-čni ravni, za katerega so prej mislili, da je dostopen samo stu-estonom. Šolska ura zažobi pogosto obliko miniaturnega preda-voja, na katerem imajo poleg učiteljevega poročila poročila tudi olenci. Pri pripravi teh poročil pa uporabljajo tudi gradivo iz znan-tenih publikacij.

Pomembno je tudi to, da nova metodika v določeni meri zmanj-šuje preobremenjenost učencev.

Vsi tu rezultati so presegli najbolj optimistična pričakovanja avtorjev Teorije umskih aktivnosti.

KORAK ZA KORAKOM

Eksperiment so izvajali previdno in postopoma. V začetku so izbrali nekoliko razredov šol v Moskvi in Kalininu (na Volgi). Potem so poskuse nadaljevali v desetih šol v raznih krajih države. L. 1964 so imeli eksperimentalni pouk že v 1200 šolah. Od vse-povsod so prihajala pozitivna mnenja strokovnjakov – pedagogov in psihologov.

Vse več učiteljev je bilo navdušenih, tisk je z zanimanjem raz-pravljal o rezultatih te novosti. V razpravo so se vključili tudi starši, deloma zaskrbljeni zaradi zamotanosti novih učnih oblik. Medtem pa je dobivala teorija Leonida Zankova in njegovih kole-gov vse več pristašev. Sedaj ne dvomi nihče več, da je to teorija prihodnosti. Uradno je namreč objavljeno, da bo leto 1974 pre-lomnica – leto, ko bo desetletna šola dokončno prešla na nove programe.

SEKUNDARNI PROBLEMI

Reorganizacija šolskega pouka poraja vrsto sekundarnih proble-mov. Tako je treba z novo metodiko seznaniti kar 2,5 milijonov učiteljev. To nalogo bodo prevzeli instituti za usposabljanje učiteljev.

Na nov način je treba reševati problem predšolske vzgoje otrok. Ne sme priti do nasprotja med načeli vzgoje v vrtcu in v šoli. Razumljivo je, da bodo pri tem upoštevane posebnosti starostnega obdobja.

In da ne govorimo o denarju, ki ga bo morala dati za to država! Sestavljanje in izdajanje novih učbenikov, novih metodičnih napot-

Njega dni in danes

DOBER SVET MLADIM UČITELJEM

Večkrat tožijo ljudje mla-dega učitelja, da je z otroci pre-ojster, da vedno nad njimi vpije, se huduje, jezi in jih še celo uha, lasa, tepe itd. Od kod ven-dar izvira taka ojstrost do otrok? Saj se je mladi učitelj ravnokar v pripravnici učil, da naj z otroci, kolikor le more lju-beznjivo ravna, da naj bo z njimi, kakor prijatelj. Ljubi mladi učitelj, varuj se, da ne boš zašel na tako krivo pot, ki pelje do nezadovoljnosti s tvo-jim stanom in k tvoji in k ne-sreči malih, ki so ti izročeni. Svetujem ti tedaj, da

1. Skerbi za svoje zdravje, ker le zdrav človek je vesel in dela veselo.

2. Varuj, da se ti v serce ne ukradejo kake hude strasti, pre-napete domišljije in vse, kar ti zavreva mlado kri.

3. Bodi zmeren pri vseh re-čeh, in nikar ne hrepeni in ne hodi za prepovedanim sadom, ker to ti serce unemiri in glavo za delo popači.

4. Ogibaj se čmernih in pre-pirljivih ljudi, da njih bolezni ne nalezesh.

5. Beri take spise, ki so pri-merni tvojemu stanu, in ne po-biraj zelišč in cvetic, ki jih ne poznaš, in ki so za te strupene.

6. Ne posnemaj ponočnih tičev, ki le temo ljubijo, po

dnevu pa se čmerni po kotih potikajo.

7. Pomisli včas, kakšen si, – kakšen pa bi mogel biti, in zakermi bolj hitro na pravo stezo, da te kaki hudobni ro-parji ne dobe, in ti ne poberejo tvojih naj imetnih in najbolj-sih zakladov – tvojeega dobrega imena in mirnega serca.

Učiteljski Tovarš 1863.

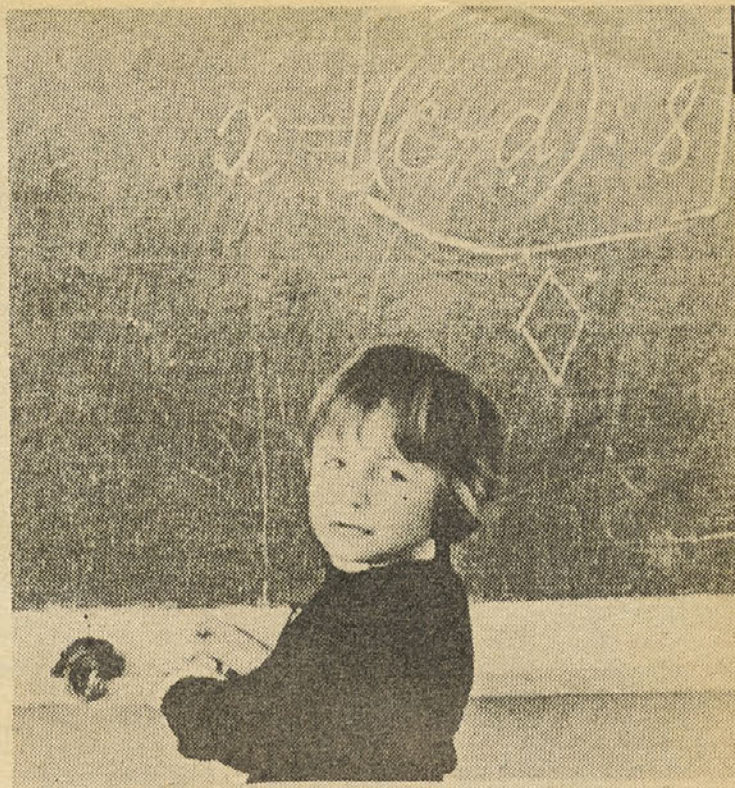
POSODI UČENCE – ZA TRI URE!

Pismo nekega šolmostra svo-jemu sosedu: „Ljubi moj prijatelj! Pišem Ti te vrstice v veliki zadregi. Za jutri je napovedano, da imam v naši šoli očitno spra-sevanje, in jaz in moji učenci nismo še kar nič zanj priprav-ljeni. Bodi tako dober, in po-sodi mi iz svoje šole kakih 15 do 20 najboljših dečkov in de-klic; le tri ure jih bom imel na posodi, in jih gotovo ne bom nič pokvaril, saj me poznaš, da sem ves Tvoj stari J. J.

(Učiteljsk Tovarš 1863, str. 44)

NENAZORNO

Pri nekem šolskem spraševa-nji popravljajo šolski oglednik učitelju med drugim tudi to, da ni prav, če učenci pri številjenji številijo z denarji, ki jih še ne

kov in učil – vse to bo zahtevalo dosti denarja. Toda Sovjetska zveza je pripravljena nositi te stroške. Pravijo, da pri prosveti ne bodo štedili, ker so prepričani, da ne sme izobraževanje niti naj-manj zaostajati za družbenim razvojem in znanstvenimi dosežki.

JEVGENIJ DVORNIKOV
(Iz revije Zemlja Sovjeta)

pozna, in jih še niso vidili, ter naročajo: „Gospod učitelj, vi morate učencem posamne de-narje djansko kazati, zakaj, kar se učenci uče, morajo tudi z očmi resnično viditi. Šola brez kazavnega nauka je dolgočasna, in mori duha.“ – Učitelj se po-nižno priklone, in pravi: „Vaša opomba, gospod oglednik, je gola resnica; toda po pravici Vam povem, da do sedaj še sam nisem tako srečen, da bi poznal kaj več denarjev, kakor jih po-znajo moji učenci.“

(Učiteljski Tovarš 1867.)

ČASI

Učenik: Razlagal sem vam že od štirih letnih časov. Kaki čas je sedaj?

Učenec: Slabi časi so, pravijo oče.

(Učiteljski Tovarš 1862, str. 77)

„VI“ NAMESTO „TI“

Pri nekem šolskem spraševa-nju na deželi je naj imenitnejši izmed navzočih poslušavcov dečka vprašal, ktera je sedma zapoved božja. Deček, sicer pri-den, si takemu gospodu ni upal „ti“ reči: malo pomisli, potem pa neboječe odgovori: „Sedma

zapoved božja pravi, da Vi, go-spod, ne smete krasti!“

(Učiteljski Tovarš 1863, str. 15)

DEVALVACIJA

Ali je devalvacija ocen v prvem polletju res korak k sta-bilizaciji?

STANDARD MED POČITNICAMI

Koliko učencev je odšlo na smučanje v Dolomite v tujino? Kam pa so odšli njihovi učitelji? Ti so že doma nasankali.

NAŠ PRAVNIK SVETUJE

VPRAŠANJE: Končala sem izpiznajo in poučujem pred-tni pouk. Na pedagoški aka-demiji mi manjkata le zadnji SV in diploma. Moj osebni do-gled je enak osebnemu do-edku učitelja začetnika, če-za šolam poučujem že tretje leto. LI imam pravico do dodatka, OR ga prejema drugi tovariši, SI so končali učiteljske in tudi LISijo na višji stopnji.

M. L.

ODGOVOR: Sistem delitve ebnega dohodka ureja delov-skupnost v pravilniku o de-ivi osebnih dohodkov. Ni v na-rtotju z načeli o delitvi oseb-nega dohodka, če se za nižjo rokovno izobrazbo, kakor je edvidena z aktom o sistemiza-nji delovnih mest, pa tudi z anjšo prakso ustrezno zniža ebni dohodek. Vendar je tre-tako znižanje določiti v lošnem aktu. Mnenja smo, da mnazije ni moč enačiti z uč-ljiščem. Seveda pa imate do-datka vso pravico, če ne do-ča vaš splošni akt nasprotno.

VPRAŠANJE: Komisija za volitve in imenovanja pri občinski skupščini je zaradi reelekcije razpisala delovno mesto ravnatelja vzgojno varstvenega zavoda. Komisijo smo seznanili s pogoji za zasedbo delovnega mesta ravnatelja našega zavoda, kot jih določa naš statut. Naš statut namreč določa, da mora imeti ravnatelj zaključeno višjo pedagoško šolo ali srednjo vzgo-jiteljsko šolo s strokovnim izpi-tom. Razpisna komisija pa je objavila razpis z drugačnimi pogoji, kot jih določa naš sta-tut. Razpis določa, da se lahko za ravnatelja prijavi, kdor izpol-njuje pogoje za učitelja osnovne šole in ima vsaj pet let vzgojno izobraževalne prakse. Vprašu-jemo se, ali ni naš statut za nas zakon in ali se na ta razpis sploh lahko prijavi vzgojiteljica, ki ima vzgojiteljsko šolo?

ODGOVOR: Razpis, ki ga je objavila komisija za volitve in imenovanja občinske skupščine je v skladu z 89. členom zakona o osnovni šoli, ki določa, da je

lahko ravnatelj osnovne šole kdor izpolnjuje pogoje za učitelja osnovne šole in ima vsaj 5 let vzgojno izobraževalne prakse. To določilo pa velja po 100. členu istega zakona tudi za ravnatelja vzgojno varstvenega zavoda in vzgojno varstvenih od-delkov šol.

Statuti delovnih organizacij morajo biti v skladu z ustavo in zakoni. Člen vašega statuta, ki določa drugačne pogoje za delovno mesto ravnatelja kot ga določa zakon, je torej nezakonit in ga morate zakonsko uskladiti.

Za ravnatelja vzgojno varstvenega zavoda torej ne more biti imenovana tovarišica, ki ima le srednjo vzgojiteljsko šolo in strokovni izpit.

VPRAŠANJE: Ali se lahko učitelja razrednega pouka po 25. letih službovanja premesti na drugo delovno mesto kon-kretno v varstveni oddelek?

Ali je po zakonu obvezno imeti vsako leto vzorni nastop pred lastnim kolektivom? O. M.

ODGOVOR: Delovna skup-nost lahko razporedi delavca iz enega delovnega mesta na dru-go, če delovno mesto, na kate-rega je razporejen, ustreza stop-nji njegove strokovne usposob-ljenosti. Le v izrednih okolišči-nah, ki pa morajo biti določene v splošnem aktu, je lahko dela-vec začasno razporejen na de-lovno mesto, za katero je pred-videna nižja stopnja strokovne usposobljenosti kot jo ima dela-vec, dokler take okoliščine tra-jajo. Leta službovanja pri tem ne igrata nobene vloge. Noben zakon ne določa obveznosti, da bi moral imeti učitelj vzorni na-stop pred lastnim kolektivom. Osnovna šola mora biti tako organizirana, da z vsem svojim življenjem, odnosi, sodobnimi sredstvi in metodami dela za-gotavlja napredek in uspeh, ter tako prispeva k uresničevanju smotra vzgoje in izobraževanja. Pedagoški nadzor nad osnovni-mi šolami opravlja prosvetno pedagoška služba.

TANJA ŠAREC

ZBOR DELOVNE SKUPNOSTI DELAVSKE UNIVERZE V CELJU

razpisuje

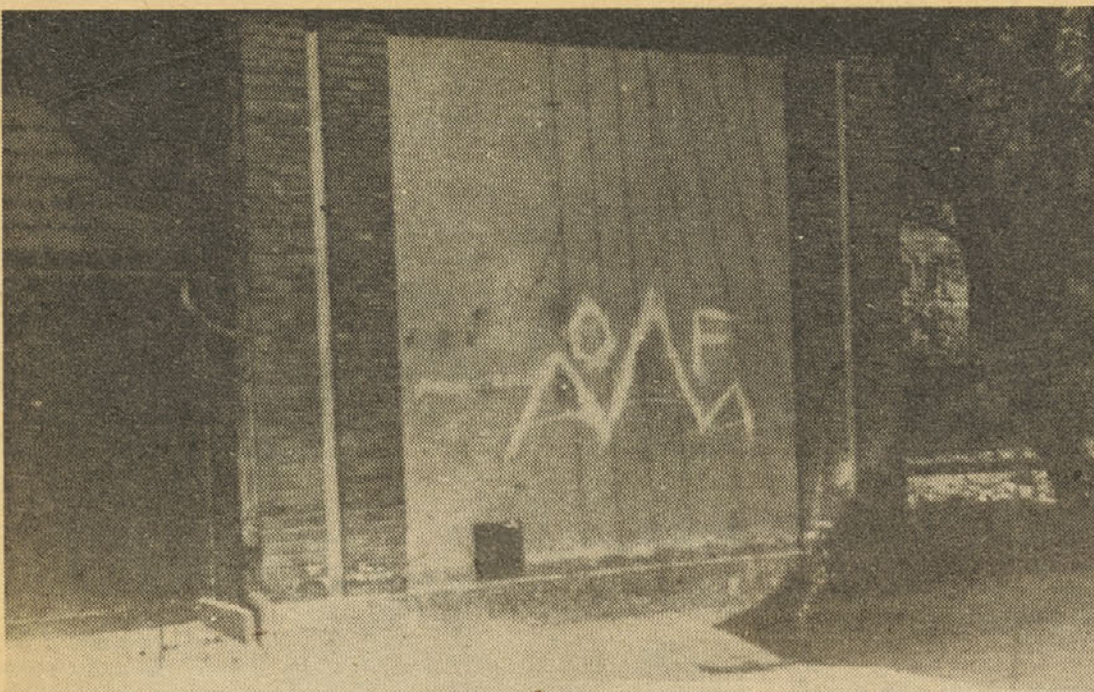
naslednja prosta delovna mesta:

- delovno mesto z visoko ali višjo izobrazbo naslednjih smeri: pravnik, ekonomist, politolog – kot vodja druž-beno ekonomskega centra;
- delovno mesto inženirja z visoko ali višjo izobrazbo naslednjih smeri: strojna, elektro, tekstilna, lesna, gradbena, fizik, ing. varnosti, ing. organizacije dela – v centru za strokovno izobraževanje;
- delovno mesto profesorja ali predmetnega učitelja za predmete: slovenščina, matematika, fizika, kemija, zgodovina, zemljepis, jeziki – kot vodja splošnega centra.

Prednost imajo kandidati, ki imajo že prakso in določeno usposobljenost pri izobraževanju odraslih.

Kandidati, ki izpolnjujejo pogoje za razpisana delovna mesta, naj pošljejo svoje prijave z dokazili na naslov: Delavska univerza Celje, Cankarjeva ul. št. 1.

Razpis velja do zasedbe posameznih delovnih mest.

Obvestilo

Znak OF na transformatorski postaji v Trnovem (Ljubljana) 15. maja 1942

Tudi letos bo pedagoška služba muzeja ljudske revolucije Slovenije v Ljubljani ob praznovanju 30-letnice vstaje pripravila šolam scenarij s slikovnim gradivom na temo „30-letnica ustanovitve osvobodilne fronte in oborožene vstaje slovenskega naroda“. Vsebina scenarija bo s poudarkom na naslov hkrati zajela še kratek pregled zgodovine NOB ter bo lahko rabila za pouk zgodovine, za šolske proslave in razstave. Celotno gradivo bo obsegalo 50 fotografij (velikosti 24 x 18 cm), v skrajšani obliki pa 30 fotografij. Cena posamezne fotografije je 7 dinarjev. Zainteresirana šolska vodstva vljudo prosimo za naročilnico z zazelenim številom fotografij do 20. marca 1971.

Obenem obveščamo, da bo kustos pedagog še vnaprej nudil učiteljem in profesorjem potrebne usluge: pomagal pri izdelavi scenarija za šolske razstave, pri izvedbi učnih ur v muzeju, svetoval literaturo in slikovni material za pouk zgodovine in obveščal o vsebini naših novih razstav.

Pedagoška služba MLRS

Literarni večer v Brežicah

Matična knjižnica v Brežicah je ob 122-letnici Prešernove smrti priredila skrbno razstavo Prešernovih del. Ob tej priložnosti je proslavila tudi svoj srebrni jubilej. Ob tem, kakšen pomen ima knjižnica v Brežicah in okoliških krajih, je spregovorila Mija Krančeva. Knjižnica ima za seboj težko in trnovo pot razvoja, kljub temu pa se ji je posrečilo vsaditi ljubezen do lepe knjige velikemu krogu starih in mlajših bralcev. Poleg tega skrbi tudi za svoje bralce v okolici, saj si prizadeva vse seznaniti z novitetami, knjižnega trga, pa če drugače ne gre, si pomaga z bralnimi kovčki.

Dijaki gimnazije so priredili kratek, a pester program v spomin dr. Francetu Prešernu, profesorica Marija Zorkova pa je spregovorila o njegovem pomenu in vlogi v slovenski literaturi.

Temu je sledil literarni večer,

ki so ga najtežje pričakovali najmlajši bralci. Čeprav ura ni bila primerna, je bilo teh bralcev največ. Težko so pričakovali trenutka, ki so spoznali povabljenega gosta, katerih dela zelo radi prebirajo v prostem času. Polna dvorana je navdušeno pozdravila Branko Jurca, Leopolda Suhodolčana in Toneta Pavčka. Vsi trije so se s svojimi deli zelo lepo predstavili mladim bralcem. Vprašanja so kar vreli iz radovednih ust. Hitro je minil čas, skoraj prehitro, saj so taka srečanja redka, za otroke pa predstavljajo veliko doživetje. Tudi sami so to potrdili, saj so si prizadevali na vse načine, da bi dobili „avtograme“ vseh treh gostov.

Morda bo ta literarni „večer“ koristna pobuda za organizacijo številnejših „knjižnih dopoldnevov in popoldnevov“, ki bi bili seveda še bolj primerni in obiskani.

VIDA PETELINC

DOM DUŠANA REMIHA KOČEVJE

razpisuje za nedoločen čas prosti delovni mesti.

- VZGOJITELJA
- VZGOJITELJICE

Na razpis se lahko javijo: PRU ali P z najmanj petletno prakso v prosvetnovzgojnih ustanovah. Samsko stanovanje je v domu. Nastop službe zaželen takoj.

Razpisna komisija pri glasbeni šoli Frana Koruna Koželjskega Velenje razpisuje naslednja prosta delovna mesta:

1. UČITELJA ZA NAUK O GLASBI
2. UČITELJA ZA KLAVIR
3. UČITELJA ZA HARMONIKO

Pogoji za gornja delovna mesta: moški ali ženska, lahko brez prakse s končano prvo ali drugo stopnjo Akademije za glasbo

- pod 1 — teoretski oddelek
- pod 2 — oddelek za klavir
- pod 3 — oddelek za klavir in aktivno znanje harmonike

Stanovanj ni na voljo.

Razpis velja do zasedbe delovnega mesta.

PREDMETNI UČITELJ ZA TEHNIČNI POUK IN FIZIKO

išče službo.

Delo nastopi takoj ali po dogovoru.

Končal je VPŠ v Beogradu in ima nekaj let prakse.

Za nastop službe zunaj Ljubljane je pogoj družinsko stanovanje.

Naslov v uredništvu lista.

RAZPISNA KOMISIJA

Šolskega kovinarskega centra v Lendavi

razpisuje prosto delovno mesto profesorja za slovenski in nemški jezik ali nemški in slovenski jezik

za nedoločen čas. Razpis velja do zasedbe delovnega mesta. Stanovanje po dogovoru.

Kinematografi prikazujejo

zanimiv film, ki skuša orisati Zbyszkov nemir in razdvojenost. — mb

O JAGODAH IN KRVI (FEST 71) je film ameriškega režiserja Sturta Hermanna o eksploziji revolta ameriške mladine. Tema ni izkoriščena rutinsko. Film je nastal po knjigi ameriškega pisatelja Kunena. V proizvodnji Metro-Goldwyn-Mayer je film posnet po scenariju Israela Horowitza in v režiji Sturta Hagmanna, kateremu je to tudi filmski debut. Film je zanimiv po temi in obdelavi. To ni le zunanji opis revolta, temveč poizkus, da se poišče korenine njegovega nastanka. V filmu je mnogo impresivnih scen in veliko poezije. Priporočamo za ogled in razgovor v srednji šoli. — mb

DOLINA SMRTI (Zabrieski Point) (FEST 71) je najnovejši film Michelangela Antonionija. Film je posnel v Ameriki. Pomenil naj bi tudi bolj odprto moralno in politično angažiranje avtorja. Amerika, z vsemi svojimi socialnimi in moralnimi revolucijami ga je tako impresionirala, da je postalo snemanje filma o današnji nemiri Ameriki njegova osebna nujna. Čeprav je režiral v nemško-italijanski koprodukciji režiser Hans Scott. Ne zasluži ogleda. — mb

Z LEPOTO IN ŽALOSTJO je film japonskega režiserja Masahire Shinode. Film je ekranizacija romana Nobelovega nagradjenca Yasunari Kawabata. V scenariju je mogoče čutiti hotel, da bi najbolj intimna človekova doživetja prenesli na filmski trak. Vendar pa nasprotje med slo po masčevanju, kateri botruje ljubezen, in večno ljubeznijo, ki oprošča, nima tistega pečata usodnosti, ki bi jo pričakovali v japonskem filmu. Konflikt v filmu deluje preveč skonstruirano. — mb

VSE JE NAPRODAJ je film znanega poljskega režiserja Andrzeja Wajde. Posvetil ga je igralcu Zbigniewu Cybulskemu. To naj bi bil memento mori Wajde igralcu, s katerim skupaj je dosegel svetovno slavo. Lotil se je težkega dela. Naredil je

Ravnotežje

Večkrat smo že slišali stavek: „Vse skupaj nima ne repa ne glave!“ Vsakomur je takoj jasen pomen teh besed, pa naj bo to pri površno napisani nalogi, slabem filmu ali dolgovoznem govoru.

Glava družine... brezglavo odločanje... svojeglavo dviganje cen... in še in še bi lahko naštevali pomembnost besede „glava“ in njenih izpeljank. No, tudi pri naši zunanjosti je glava nadvse važna. Jasno, da ne samo kot edini del telesa, ki se postavlja z možgani, marveč tudi kot okras, ki nam ga je dala narava. Gotovo ste že opazili, da vsaka glava dobro pristaja lastniku kot celoti. Narava vedno poskrbi za ravnotežje — le človek ga čisto poruši.

Danes bomo govorili o zunanem videzu glave — noge pa bomo obravnavali in olepševali prihodnjic. Zaprta si moramo, da je pri naši glavi vse enako pomembno: obraz, vrat in lasje. Začnimo pri obrazu. Zadnjič sem omenila, da obstaja razni tipi žensk. Prav tako obstajajo različne vrste obrazov — in prav obraz je tisti, ki daje poudarek tipu žene. Najvažnejši pri obrazu je čist ten. Pri nas je

izbira sredstev za nego kože ali tena zelo bogata. Nikakor ni potrebno izbrati prav proizvodov „Helene Rubinstein“, da bi bile negovane. Prav tako se lahko zadovoljimo z domačimi sredstvi za nego obraza. Važno je le, da poznamo svojo kožo: ali je mastna ali suha in katera sredstva ji najbolj koristijo (oziroma česa ne prenese). Če nismo povsem gotove, obiščimo vsaj enkrat kozmetičarko, ki nam bo strokovno svetovala. Najboljše lepoto za našo kožo pa ni odvisno od kozmetike, temveč od naše prehrane, rednega življenja in duševnega ravnotežja. Lahko bi rekli, da na koži odseva naše razpoloženje, naša sreča in nesreča. Ker si svojega razpoloženja ne moremo vselej sami izbirati — na prehrano pa vendarle lahko pazimo, je važno, da imamo v oblasti svoj tek in da si pametno izbiramo jedi (izredne važnosti sta sadje in zelenjava).

Kaj na obrazu najprej opazite? Večina ljudi bo na to vprašanje odgovorila: „Oči.“ Oči so okna, skozi katera nas drugi vidijo. Oči povedo tudi tisto, kar sicer usta ne bi povedala. Oči povedo, kaj smo — usta pa, kaj smo postali. Oči so žive in dajejo obrazu izraz — ne toliko po barvi kot po izrazu. Zato jih moramo poudariti. Če poznamo pomanjkljivosti svojih oči, nam bo to tem lažje. Gre za estetski videz — predvsem pa za našo skladnost in sproščenost.

Narava je vsakemu človeku podarila kaj lepega — važno je, da znamo to pokazati. Priznajmo: Vsak človek prav dobro ve, kaj je na njegovem obrazu najlepše. Sicer pa velja, da je lepo, kar ugaja. Za vsak obraz je zelo pomembna svetloba. Dajmo zato našemu obrazu svetlobo. Igra senc in barv je najbolj zgovorna. S tem mislim, da mora vsaka od žensk biti slikar svojega obraza. Seveda pa je pri tem bolj kot kje drugje potreben občutek za mero in diskretnost. Poizkusimo se čimbolj približati naravi: vsi barvni odtenki naj bodo skladni, nežno senčeni, brez sunkovitih prehodov na obeh, licih in ustih. Vse, kar je moderno, še ni lepo. K nelepemu navadno sodi tudi vsako pretiravanje. Pri dnevni svetlobi je preveč naličen obraz

kot pustna maska. S takim licem se poruši ravnotežje in do seže prav nasprotno od zaželenega. Seveda si za zvečer lahko privoščimo malo modne muhe in barvne tone celo poživimo s svetlim ali zlatim odtinkom.

K skladnosti obraza pa spadata tudi pričeska. Pomislimo na cvet: kakšna bi bila vrtnica, razcefranimi listi! Seveda različne oblike obraza zahtevajo različne pričeske. Klasičen ovalni obraz si lahko brez škode privoščimo vse. Čistost ovalne linije pa še bolj poudarijo gladki lasje, počesani na prečko. Drugi obliki obraza bi bila takšna pričeska bolj v škodo kot v korist, ker bi izstopale neskladnosti, oziroma posebnosti obraza. Lasje naj bodo vselej čisti in negovani. Pomanjkanje časa za denarja so slabi izgovori za lomarnost. Lastnica zanemarnjenih las deluje negotovo, puščeno in neprijetno.

Danes smo se pogovorili o glavi — prihodnjic bodo na vrsti noge.

SLOVENSKE KNJIGE ZA MONOŠTRSKO DIJAKO V PORABJU NA MADŽARSKEM

Pred kratkim je delegacija predstavnikov občine in gimnazije iz Murske Sobotice izročila Monoštru 80 strokovnih knjig tamkajšnji gimnaziji.

Srečanje z gimnazijci je bilo res prisrčno, saj soboška monoštrska gimnazija že nekaj let sodelujeta. Skupno z madžarskimi kolegi so soboški profesorji prisostvovali pouku slovenskem krožku. Ogledali si še deklinski internat, kjer stnuje tudi več slovenskih dijakinj. Vzorno urejena ustanova je napravila na obiskovalce najboljše vtis, važno pa je tudi to, da je bivanje dijakinj v internatu poceni. V ministrstvu pri svetih v Budimpešti pripravljajo dovoljenje, po katerem bodo slovenskim dijakom uspešno opravljeni izpit iz slovenskega jezika v krožku vpisali k oostalim predmetom, v splošno. Bilo je še govora, da bi bila slovenščina na tej gimnaziji kmalu postala fakultativni predmet.

STANKO SKOČIČ

IZŠLA JE KMEČKA KNJIŽNA ZBIRKA

Pri Časopisno založniškem podjetju „Kmečki glas“ v Ljubljani izšla Kmečka knjižna zbirka. Ker imajo mnoge šole šolske vrtove ponekod v šolah se ukvarjajo z gojenjem sadja, učijo se o varstvu ptic; pri tehničnem pouku uvajajo otroke v poznavanje gospodarskih in gospodarskih strojev, druge pa so začeli celo s kmetijskim poukom — zato se nam zdi potrebno, da vsaj približno na leto demo, kaj vse lahko tako prosvetni delavci, kot tudi učenci (če ne naučimo prebirati poučne knjige), najdejo v Kmečki knjižni zbirki.

KMETIJSKI PRIROČNIK ima poleg potrebnih podatkov o kmetijskem narodno uporabnih merah, kraticah in celo vsakdanje uporabnih računskih operacij (torej vsega tistega, kar vsak kmečki človek tako rekoč dnevno potrebuje — potrebujejo pa tudi drugi mnogokrat) tudi mnogo strokovnih nasvetov. Piše o hranilih za rastline, potrebnosti menjavanja posevkov, o vrtninah, njihovem gojenju, shranjevanju. Seznan nas z zdravljenjem domačih živali — goveda, prašičev, perutnine — o merah pri uporabljanju močnih krmnih obravnava sadni vrt, gojenje, cepčenje, izbor sadja (katero izmed sadnih vrst je mogoče gojiti v določenih krajih in kako). Tu so tudi besede o pomenu ptic in varstvo ptic. Tudi o gozdu dovolj izve iz knjige (celo o vzdrževanju motornih žag). Knjiga prinaša tudi prepotrebne nasvete za gospodinjstvo: hrano razčleni, da nas pouka kako potrebni so človeku vitamini, pa kalorije in rudninske snovi. Svetuje o shranjevanju živil, našteva trajanje določenih jedi. Naši ljudje dosti dajo tudi na lepoto svojega doma — ne le uporabnost — prinaša Kmetijski priročnik navodila za vzdrževanje snage v kuhinji, za čiščenje gospodinskih aparatov ter navodila pranju in negi perila. Skratka: Knjiga je vsestransko uporabna vseh podeželskih šolah.

Za natančnejši strokovni poduk (lahko bi rekli za prihodni gospodarje in gospodinjce) povsod, kjer imajo v šoli tudi kmetijski kot predmet, pridejo v poštev ostale knjige:

HERBICIDI — nas natančno seznanjajo z uporabo vseh sodobnih pripomočkov za zatiranje plevela. Knjiga navaja tudi, kako kdaj jih uporabljamo.

PRAKTIČNO GNOJENJE seznanja bralca z lastnostmi zemljišča. S pridobljenim znanjem lahko potem sam določi, kakšna zemlja na njegovih njivah — na osnovi tega dodaja potrebna gnojila da posevki lepo uspevajo in dobro obrodijo.

Za živinorejske predele prideta v poštev knjigi KRMLJENJE KRAV in DOSUŠEVANJE SENA. Predvsem v višjih predelih kmetije vedno bolj usmerjajo v živinorejo, zato je prav, da se mladina seznani z možnostmi, ki prinesejo največji uspeh. Tu živinoreja je lahko donosna panoga kmetijstva.

Teh pet knjig sestavlja Kmečko knjižno zbirko za leto 1971.